

EINO AUER

N A I S T E N
O M A
M A A I L M A

LEIKILLINEN ROMAANI

K. J. GUMMERUS OSAKEYHTIÖ
JYVÄSKYLÄ — HELSINKI

K. J. Gummerus Osakeyhtiön
kirjapainossa Jyväskylässä 1932

I luku
P. J. LUMME JA POIKA O. Y.

Kun Kristoffer Lumme perusti kustannusliikkeen, toivoi hän luonnollisesti sen kasvavan ja kehittyvän poikansa käsissä. Hän kuvitteli mielellään rakenta-neensa valtakunnan, joka Lumpeitten hallitsijasuvun hoivissa leviäisi ja kukoistaisi. Hän näki usein hen-gessään, miten hänen pojanpoikansa ylpeänä viittai-si johtajanhuoneen ikkunoitten välissä riippuvaan muotokuvaan dynastian kantaisästä, tuohon mestari Albrecht Råådmanin maalaamaan taideteokseen, jonka hän, Kristoffer, elämänsä juhlallisimpana het-kenä, kustannusliikkeen oman toimitalon valmistut-tua, oli naulauttanut pöytänsä yläpuolelle, ja miten pojanpoika samalla koko olemukseltaan muistuttaisi häntä, Kristofferia, vaikka olisikin uuden, merkillisen ajan lapsi. Näin hän haaveili, sillä näin olivat haaveil-leet miljoonat hänen kaltaisensa ennen häntä ja sa-moin tekisivät ehkä yhtä monet hänen jälkeensä.

Mutta Kristoffer Lumme kuoli vuosisadan vaih-tuessa uuteen, ja kehitys alkoi harppoa eteenpäin jät-tiläisaskelin, ikäänkuin kyllästyneenä aikaisempaan matamiseensa. Se murskasi jalkoihinsa vanhat järjes-

telmät ja loi uusia, jollaisista ei Kristoffer Lumme olisi taitanut uneksiakaan, eikä kukaan välittänyt siitä, kääntyikö hän haudassaan, kun keisarikunnat alkoivat hoidella asioitaan tasavaltoina ja Lumpeen Kustantamon nielaisi P. J. Lumme ja Poika Oy.

Näinhän on käynyt aikojen alusta ja näin käy edelleen, niin kauan kuin vanha Tellus pyörii.

Pietari Johannes Lumme ei jaksanut isänsä kuoleman jälkeen kauankaan pitää perintöään käsissään, sillä pyöreästä ja terveeseen punaisesta ulkokuorestaan huolimatta hän oli heiveröinen mies. Hänen täytyi saada tukea, ja se merkitsi Lumpeen Kustantamon loppua, vaikkapa hän vain turvautuikin veljeensä ja sisarensa. Lumpeen Kustantamo räjähti perheyhtiöksi, ja siitähän usein on vain kukonaskel laajempaan yhtymään, jolla kenties kilvessä on perustajan nimi, mutta kilven takana vallankaappaajia, joille tuo nimi ei merkitse mitään.

Näin pitkällä ei sentään vielä olla.

Emme tässä tarinassa näin pitkälle pääsekään.

Ei, tämä on vain totuudenmukainen kuvaus Pietari Johannes Lumpeen ja hänen poikansa toiminnasta liikkeen säilyttämiseksi suvun hallussa.

*

P. J. Lumme lojui kahdenmaattavassa vuoteessaan, jota hän oli hallinnut yksinvaltiaana jo alun toistakymmentä vuotta. Hän haukotteli, hieroi silmiään ja massutteli huuliaan. Kieli tuntui paksulta, karhealta ja jäykältä, ja suu oli sen makuinen kuin olisi hän koko yön imeskellyt kuparikolikkoa. Silmäluomia kirveli ja takaraivo oli oudon painava. Pahuksen rasittaviksi olivat viime vuosina käyneet Kerhon vuosikokoukset, vaikka niiden virallinen puoli olikin supistunut mitättömiin.

P. J. Lumme potki peitteen alemmaksi ja työnsi kämmenen pakottavan päänsä alle. Uutimien raoista siilautui pari kirkasta valokeihästä huoneeseen. Hän huokasi syvään. Jälleen oli uusi, raskas työpäivä edessä.

Seinän takana alkoi könniläinen säristä. Hetken kuluttua seurasi kahdeksan yskivää kalahdusta. Aika on armoton isäntä. Se ei pysähdy suomaan rasituneimmallekaan tarpeellista lekotteluhetkeä.

Pietari Johannes vääntäytyi istualleen, heitti jalkansa sängyn reunan yli ja alkoi jaloillaan kopeloida tohveleitaan. Häntä kiusasi hämäästi se vuosiko-

kouksen loppupuoli. Oli tullut jotakin nahinaa kirjakauppias Strandmanin kanssa — Strandman oli leuhkinut afääreillään ja haukuskellut kustantajia, sen P. J. muisti selvästi — mutta miten kaikki päättyi, sitä hän ei jaksanut muistaa. Noh, oikeastaanhan ei Strandmanista tarvinnut välittää sen enempää, Strandmania eivät hänen omat lapsensakaan ottaneet vakavalta kannalta, mutta ärsyttää se rakin nalkutus, jos on muita kuulemassa ja näkemässä. Eikä hän löytänyt tällä hetkellä muutakaan kiinteää pistettä, johon olisi naulinnut epämääräisen suuttumuksensa. Takatajunnussa tosin kaakersi pelko, että hän itse, P. J., olisi myöhemmin pikkutunneilla tehnyt itsensä syypääksi vielä pahempaan n. s. munaukseen kuin Strandman, mutta samanlainen pelko oli aivan aiheetta ahdistanut häntä ennenkin tämänkaltaisten istuntojen jälkeen.

Pietari Johannes nylki yöpaidan yltään ja tassuttelei kylpyhuoneeseen. Viileä suihku sai hänen pullean olemuksensa rusottamaan, ja mielenahdistuskin tuntui valuvan pois veden mukana. Hän koukisteli käsivarsiaan, nosteli sääriään ja taputti vatsaansa. Pikkurymsteeraus Kerhossa oli loppujen lopuksi mitä-

tön asia suurelle sielulle. Tänään oli kyettävä keskitämään ajatukset paljon tärkeämpiin seikkoihin.

Täsmälleen kello puoli yhdeksältä hän astui ruokailuhuoneeseen, missä Zinaida-sisar ja poika jo istuivat pöydän ääressä. Nuo kaksi muuten muistuttivat suuresti toisiaan. Pitkiä ja laihoja kumpikin, harmaasilmäisiä ja tummatukkaisia. Zinaida olisi varsin hyvin voinut olla Ilmarin äiti. Nyt hän oli vain äidin sijaisena, hoiti taloutta ja suolasi keskinäisen kanssakäymisen kirpeillä huomautuksilla ja valituksilla, joista tuskin mikään olisi voinut koskaan tehdä loppua.

Pietari Johannes nyökkäsi hyvän huomenen, istuutui ja iski haarukan sillipalaan. Hänen poikansa oli syventynyt aamulehteen ja sisar hypisteli tyytymättömän näköisenä ruskean villakankaan verhoamaa, litteää poveaan.

P. J. ei tahtonut antaa persoonallista sävyä mahdollisesti aloitettavalle pöytäkeskustelulle ja piti sen vuoksi visusti punoittavat silmänsä alasluotuina. Zinaida tuijotti häntä hetken ja aukaisi jo suunsa, mutta muutti sitten mieltään ja kääntyi Ilmariin.

— Pane nyt pois tuo lehti, sanoi hän, — ja ala jou-

tua toimeesi. Myöhästyitte taas molemmat.

Poika vilkaisi häneen hajamielisesti, mutta ei ollut tietääkseenkään.

Zinaida käänsi hieman päätään ja tuntui puhuvan seinälle.

— Muutamilla ihmisillä ei ole mitään edesvastuuntuntoa, sanoi hän.

»Muutamilla ihmisillä» hän yleensä tarkoitti veljeään ja veljenpoikaansa ja sen nämä tiesivät. Mutta kumpikaan ei tällä kertaa älähtänyt.

Zinaida suuttui.

— Muutamat ihmiset laiminlyövät velvollisuutensa, mutisi hän, — ja syyttävät sitten huonoja aikoja, jos afäärit eivät menesty.

P. J. Lumpeen oli näytettävä särjensilmänsä avoimesti. Hän tyhjensi maitolasillisensa ja rykäisi.

— Kuka on sanonut, etteivät ne menesty? kysyi hän.

— Sinä itse.

Zinaidan ääni oli kimeä ja hänen laihoilla kasvoiltaan, joille nahka oli kiristetty niin tiukalle, että se paikoittain tuntui olevan repeämäisillään, kuvastuivat epämiellyttävästi korostettuina ne inhon tunteet,

joita veljen krapulainen muoto hänessä herätti.

Poika aavisti rajuilman olevan tulossa. Hän heitti lehden pöydälle ja nousi katsellen otsa kurtussa rannekelloaan.

— Anteeksi, sanoi hän ja kumarsi tädilleen. — Minun täytyy näemmä kiirehtiä.

Ovi lokahti kiinni hänen jäljessään.

— Muutamat ihmiset pakoilevat aina totuutta, jatkoi Zinaida. — Ilmari valittaa huonoja aikoja niinkuin sinäkin, mutta kun sitten kosketan arkaa kohtaa sormellani —

— Sano: potkaisen sitä, keskeytti Pietari Johannes, jonka takaraivossa pajatyö tuntui jälleen alkavan. — En minä tällä kertaa jaksa ruveta selittelemään. Valitset perin sopimattoman hetken —

Zinaidan vuoro oli nyt keskeyttää.

— Saisit hävetä noita sopimattomia hetkiä, kivahti hän. — Vanha mies, toinen jalka haudassa ja —

— Tiedän, tiedän — toinen jalka haudassa ja toinen niinsanoaksesi banaaninkuorella, mutta siitä huolimatta elää kevytmielisesti tahtomatta nähdä elämän vakavaa puolta. Olet ihan oikeassa, mutta minä en nyt ehdi jatkaa — kello on paljon.

— Meidän täytyy keskustella tilanteesta oikein perinpohjin, intti Zinaida.

P. J. Lumme pyyhki sileitä kasvojaan ja huokasi.

— Se tuntuu niin turhalta, sanoi hän. — Kaikki näyttää menevän männikköön. On melkein mahdollonta päästä mihinkään kunnollisiin tuloksiin tällaisina aikoina.

Mutta Zinaida pursui viisautta.

— Mahdottomia asioita on varsin vähän. Ja keinojakin on vaikeuksien voittamiseen vaikka kuinka paljon. Muutamilta ihmisiltä vain puuttuu tarmo.

— No, sinä ainakin tunnut olevan repeämäisilläsi tarmosta. Taitaakin olla viisainta kutsua koolle ylimääräinen yhtiökokous pohtimaan asioita. Tosin joutokuntakin riittäisi, mutta haluan, että maisteri Pitkänen on mukana. Samoin Ilmari.

— No, tuossa nyt on vähän järkeä, hyväksyi Zinaida. — Ja mitä pikemmin kokous pidetään, sen parempi.

P. J. Lumme nousi, läpsäytti kiitokseksi ruuasta sisartaan jonnekin lapaluitten vaiheille ja kiirehti ovelle.

— Katsoisit hiukan, että Ilmarikin tekee siellä liik-

keessä jotakin hyödyllistä. Niinä harvoina kertoina kuin olen siellä pistäytynyt, hän on aina ollut naurattamassa konttorityttöjä. Hänestä näyttää sukeutuvan vielä lahjakkaampi laiskottelua kuin sinä. Vahinko, että niin sympaattisen pojan pitää muutamissa suhteissa olla aivan mahdoton. Hän tuntuu perineen kaikki sinun huonot ominaisuutesi äitinsä hyvien ominaisuuksien lisäksi.

— Kuka? kysyi P. J. hajamielisenä vetäessään päällystakkia ylleen.

— Abessinian keisari, kärehti Zinaida ja käänsi hänelle selkensä.

*

P. J. viskasi hämärässä eteisessä hattunsa naulakon hyllylle, ripusti sinisen päällystakinsa huolellisesti olkapuuhun ja aukaisi työhuoneensa oven. Suuri huone oli niin tulvillaan valoa, että hänen piti räpytellä silmiään hiukan, ennenkuin saattoi pitää ne kunnolla auki. Sitten hänen katseensa vaistomaisesti vaelsi ikkunain välissä riippuvaan perustaja-Lumpeen muotokuvaan. Äijä näytti tänään tavallista happamammalta.

P. J. viskautui kirjoitustuoliinsa ja aukaisi amerikk-

kalaisen pöytänsä kannen. Posti ei ollut nähtävästi vielä saapunut, mutta pihan toisella puolella olevasta tiilisestä kirjapainorakennuksesta kuului jo koneitten jyske. Tuo jytinä alkoi joka arkiamu täsmälleen kello puoli kahdeksan — oli alkanut jo monta, monta vuotta. Lakkaisikohan se nyt, vai lakkaisiko vain hän, toimitusjohtaja P. J. Lumme, kuulemasta sitä?

Hän tuhautti nenäänsä. Joutavia! Ei ollut mitään aihetta vielä maalata beelseubia seinälle.

Puhelin kilahti ja hän tarttui vastahakoisesti kuulotorveen.

— Halloo. — Lumme ja Poika!

Verneriveljen ääni sieltä kuului syvänä ja ylenpalttisena. Vernerivelji huusi tavallisesti puhelimesa, niin että »langat oikeenivat», kuten Ilmari sanoi.

— Siina, sanoi Verneri, soitti minulle — juuri äsken ja puhui ylimääräisestä yhtiökokouksesta. Se sopii minulle vallan mainiosti. Sanotaanko t. k. 18 päivänä? Lähden nimittäin seuraavana päivänä matkoille.

Pietari Johannesta kaiveli. Kylläpä Zinaidalla nyt oli hätä. Hän murahti jotakin »uudestaan soittamisesta myöhemmin» ja pani pois kuulotorven.

Pahuksen huolenpitäjät! Eihän tässä nyt vielä oltu konkurssin partaalla.

P. J. Lumme mietti.

Myynti oli viime aikoina ollut melko vähäistä. Työväki maksoi. Konttorihenkilökunta maksoi. Raaka-aineet ja reklaami maksoivat. Tilaustöistä ei kannattanut kerskailla. Kirjakauppiat tarjosivat tunnusteita. Aikakauslehtiosasto tuotti tappiota. . . Jotakin oli tehtävä. Ehdottomasti.

P. J. Lumme koetti olla rehellinen itselleen.

Esimerkiksi Pitkänen edusti suurempaa intelligenssiä kuin hän. Pitkänen oli vallanhimoinen. Suurempi intelligenssi ja vallanhimo ovat pääomaa. Ne muuttuvat rahapääomaksi, tahtoivat sitten tai eivät. Niin väitetään. Miksi hän, P. J., asettuisi suluksi tielle. Pitkäselle oli aika antaa tilaisuus.

Pietari Johannes tarttui jälleen puhelimen kuulotorveen ja pyysi yhdistämään maisteri Pitkäselle.

— Huomenta, maisteri, sanoi hän. — Tuleppas vähän tänne.

Hetken kuluttua Pitkänen astui huoneeseen. Hän oli pienikokoinen, suurikalloinen tiedemiestyppi, melko nuori vielä iältään ja paljon sisukkaampi kuin

mitä hänen vaatimattomasta, takakenosta leuastaan olisi voinut päätellä. Pää oli melkein kalju ja nenän alla riippui pieni viiksitupsu. Silmiä ei nähnyt selvästi, ne kun olivat paksujen silmälasien takana. Kun hän joskus puhdisti silmälasejaan, muuttui hän peräti vieraan näköiseksi siristellessään arkoja silmiään kuin kissa auringonvalossa.

— Morjens, tervehti hän. — Kattos vain, jaksoitpa laahata itsesi tänne, vaikka viime yönä olit mässä-mässä.

— Ei se helppoa ollut, tunnusti P. J. — Päätä koskee vieläkin.

— Älä välitä, ei Villekään välittänyt, lohdutti Pitkänen ja istuutui. — Oikeinko sinulla on jotakin asiaa?

No niin, ajatteli P. J. Lumme. Tuolla tavalla häneen suhtaudutaan. Niinkuin lapseen. Ei mitään respektiä. Poikakaan ei ottanut häntä oikein vakavalta kannalta. Mutta ottiko poika yleensä mitään vakavalta kannalta? Hän koetti suuttua, mutta hänen suuttumuksensa jäi nyt niinkuin aina ennenkin keskoseksi.

— On minulla asian tapaista, yritti hän lauhkeasti. — Nämä afäärit alkavat käydä hermoilleni.

— Ota kirjanpitotaitoinen eukko ja muuta nimesi

Vihtoriksi, neuvoi Pitkänen.

Lumme rypisti otsaansa.

— Tuntuu sinulla olevan leukoja, vaikkei niitä näy. Ei tämä ole mikään leikin asia. Ei taitaisi sinuakaan naurattaa, jos tässä lyötäisiin hansikkaat pöytään.

— Nonoh, nonoh, moitti Pitkänen, — ei tässä nyt vielä niin pitkällä olla. Älä nyt itseäsi tee ihan narriksi sentään.

— Siitä asiasta on luonto nähtävästi ehtinyt jo huolehtia ennen minua, puraisi P. J. vastaan. — Toivoin saavani sinulta jotakin apua, mutta sinä —

— Mitään ei jaella niin anteliaasti kuin neuvoja, keskeytti Pitkänen. — Tyhjennä sydämesi vain. Minä olen aina valmis, niinkuin partiolaiset sanovat.

— No niin. Sinä olet kyllä yhtä selvillä kuin minäkin siitä, että ruljanssissamme on paljon parantamisen varaa. Alennusmyynnistämme en toivo suuria. Suurteoksilla ei ole menekkiä ja koko vähittäismaksusysteemi on arveluttava liiketapa. Se on arpapeliä. Ensimmäisen maksuerän saat, mutta lopusta saat heittää kruunua ja klaavaa. Meidän täytyy keksiä jotakin saadaksemme tämän vanhan puutarhan kukkimaan.

— Niinhän se on, myönsi Pitkänen. — Mutta työn-
sipä sitä markkinoille minkälaista hengen mannaa
hyvänsä, tuntuu ostohalu olevan yhtä pieni.

— Kirjoja myydään. Westergren jakaa 15 % osin-
koa ja Tuderus ilmoittaa tämän tästä uusia painoksia
— vika ei siis ole ostohalussa tai rahankaan vähyydes-
sä. Mutta ehkemme sittenkään osaa tarjota sitä oike-
aa sielun ryytiä —

— Ukothan tirsuvat metaforeja kuin Kustaa kol-
mannen hovirunoilijat, keskeytti ääni ovelta. Ilmari
oli tullut sisään niin hiljaa, etteivät P. J. ja Pitkänen
olleet häntä huomanneet.

Isä Lumme katsoi häntä altakulmain.

— Posti tuli, sanoi Poika ja paiskasi pöydälle aimo
pinkan kirjeitä ja sanomalehtiä.

P. J. kuittasi arvokirjeet äkäisin kynänvedoin ja al-
koi sitten aukaista niitä kirjeitä, joitten saattoi odot-
taa sisältävän tilauksia. Pitkänen nappasi kasasta Uu-
den Suomen ja Poika tirkisteli isänsä olan yli tilauslip-
puja.

— Hendoa, hendoa, totesi hän hetken kuluttua. —
Kaksi nidottua roskaromaania sinne ja yksi sidottu
siirappirunokokoelma tänne.

Isä Lumme tuhahti närkästyneesti. »Hendoahan» se oli, mutta eihän sitä nyt olisi tarvinnut sanoa ihan ääneen. Tuokion kuluttua oli vain yksi kirje jäljellä, mutta se näyttikin sitä lupaavammalta. Hän aukaisi sen hitaasti.

Runsaasti oli kuoressa paperia, mutta paljon muuta siinä ei sitten ollutkaan. Eräälle arkille oli kirjoitettu:

»Kustannusliike P. J. Lumme ja Poika Oy.,

Liisankaupunki.

Olkaa hyvä ja lähettäkää minulle postitse V. Rautian runokokoelma 'Tuoksuja yössä' nidottuna. Mukana seuraa Smk. 20: — maksuksi kirjasta ja postikulua varten.

Kunnioittaen

Neiti Anne-Marie Laaksonen,

os. Rymättylä, p. t.»

P. J. Lumme pudisti arkkia.

— Eihän täällä ole mitään rahaa.

Hän tirkisti kuoreen. Siellä oli tosiaankin vielä jäljellä jotakin. Suurella vaivalla hän onki esille muuta-

mia toisiinsa kiinni tarttuneita, likaisia ja rikkinäisiä viiden markan seteleitä.

— Hyi hitto, sanoi hän. — Jopas kehtaavat.

Poika kumartui virnistäen eteenpäin, tarttui varovasti yhteen seteleistä ja painoi sen isänsä takin käänteelle.

— Siinä on rakastunut rampa eli Sakris Kukkelman, sanoi hän. — Koetappas irroittaa se, leikkaamatta takkiasi rikki, niin annan sinulle joululahjaksi Marlene Dietrichin silkkisukkineen päivineen.

P. J. tarttui inhoten seteliin ja repi sen irti, mutta se takertui hänen hyppysiinsä niin lujasti, että hänen täytyi hangata niitä pöydänsyrjään saadakseen törön irtaantumaan. Poika ja Pitkänen purskahtivat nauruun.

— Voitit, julisti poika. Mutta ukkoa ei naurattanut.

— Tuollaista se sitten on, puhisi hän. Nappikaupaa. Ja lisäksi vielä maksetaan sellaisella töröllä, että tuskin mikään pankki siitä huolii. . .

— Älä sure, kyllä osuuskassa huolii, lohdutti Poika. — Ja nappikaupallakin on moni rikastunut. Niin kauan kuin edes virsikirjat menevät kaupaksi, ei ole mitään hätää.

— Mene tiehesi, ärähti P. J. Lumme. Hänen onnistui lopultakin suuttua.

— Hyi, pappa, miten sinä kohtelet liikkeen osakasta, nuhteli Poika ja istuutui matalalle kaapille. — Ja vielä vanhempien ihmisten läsnäollessa, lisäsi hän osoittaen mestari Råådmanin maalaamaa muotokuvaa.

P. J. lysähti huokaisten tuoliinsa. Väinö Pitkänen nousi ja painoi soittokellon nappia. Hän ojensi suurimman osan kirjeistä huoneeseen astuvalle neitoselle ja puhui hänelle hetkisen matalalla äänellä. Prokuristi Hellemaa nyökkäsi, silitti jo ennestään sileitä hiuksiaan ja poistui yhtä äänettömästi kuin oli tullut.

— Ehkä palaamme asiaan, sanoi Pitkänen sitten. — Voihan Ilmarikin ottaa osaa keskusteluun.

Hän selvitti muutamin sanoin, mistä isä Lumpeen kanssa oli ollut puhe, ja katsoi sitten odottavasti poikaan. Mutta ennenkuin tämä ennätti aukaista suutaan, kivahti P. J.:

— Jos tässä ruvetaan kuuntelemaan Ilmarin neronleimauksia, joudutaan vain ojasta allikkoon. Ellet sinä, Pitkänen, osaa ehdottaa mitään —

— No no, eihän tässä nyt vielä olla ojassakaan, kes-

keytti Pitkänen. — Antaa nyt vain Ilmarinkin lausua mielipiteensä.

— Ilmari lausuu sen pyytämättäkin, sanoi Poika nousten. Mutta Ilmari lausuu sen vasta yhtiökokouksessa.

Hän sytytti savukkeen ja puhalsi renkaan kohti isoisän kuvaa.

— Onko sinulla jokin ajatus sitten? kysyi Pitkänen.

— Oh, niitä on legio, vastasi Poika. — Pää täynnä. Minä en tyydy pitämään siellä sahanpuruja, niinkuin »eräät ihmiset».

Hän matki Zinaida-tädin ääntä vallan mainiosti.

— Päästähän nyt edes yksi niistä vapauteen sitten, sanoi P. J. ironinen hymy huulillaan.

— Epäilen, ettei niihin nyt suhtauduttaisi asianmukaisella arvonannolla, sanoi Poika ja pudisti surumielisesti päätään. Sitten hän yht'äkkiä teki täyskäännöksen ja marssi huoneesta.

— Äs, tyhjä kerskumista, mumisi Pietari Johannes ja siirteli tarkoituksettomasti papereita pöydälleen. — Ja siitä voi olla jo etukäteen varma, että jos hän jotakin järkevää ehdottaisikin, niin sen toteuttaminen varmasti vaatisi niin suuren pääoman kiinnit-

tämistä, ettei minulla nyt ole siihen varaa.

P. J. puhui miltei aina liikkeestä yksikön ensimmäisessä persoonassa.

— Uudistukset vaativat aina rahaa, sanoi Pitkänen. — Ja liiallinen säästäväisyys, ettemme sanoisi kitsastelu, on huonoa ekonomiaa.

— Mm, murisi Lumme. — Niin. Niin kai. Ja jos kerran kaadutaan, niin mikseikäs kaaduttaisi sitten äkkiä. Tuskattomampaahan se on. Ja komeampaa.

— Herrscher und Engel stürzen immer plötzlich, nauroi Pitkänen. — Mutta koetetaan nyt löytää oljenkorsi ensin. Enhän minäkään tässä yhtäkkiä mitään osaa ehdottaa, mutta koetan miettiä jotakin kokoukselle esitettävää.

Hänkin lähti ja jätti P. J. Lumpeen pureksimaan kynsiään, joissa totta puhuen olikin pureksimista melko lailla.

II luku

NAISTEN OMA MAAILMA

Kun Ilmari Lumpeella joskus oli jotakin sydämellään, meni hän tavallisesti juttelemaan faktori Perkamon kanssa. Faktorin pimeäkö ja ahtaanlainen konttori oli pihanpuoleisessa rakennuksessa, valimoa vastapäätä, ja siellä tavallisesti sai olla rauhassa. Faktori oli aina valmis kuuntelemaan ja tekemään kunniaa. Oliko hänen asenteensa todella »rehellinen», vaiko ainoastaan diplomaattinen, sitä en tiedä eikäpä sillä ole suurta väliäkään. Pääasia on, että hän oli saavuttanut Ilmarin luottamuksen.

Kun Poika siis eräänä aamupäivänä tuli faktorin konttoriin ja alkoi udella hänen mielipidettään keinoista, johon olisi ryhdyttävä afäärien elvyttämiseksi, järjesti hra Perkamo tärkeitä ryppyjä sekä pitkin että poikin luisevaan tammannaamaansa, ja oli tuokion miettimisen perästä tulvillaan viisaita neuvoja. On nimittäin helpompi olla järkevä toisten kuin omasta puolestaan, sanoo profeetta.

— Enemmän profpekteja ja reklaamilehtifiä, sanoi Perkamo, sillä Herra oli kieltänyt häneltä s:n ääntämisen taidon. — Enemmän reklaamia. Pitäifi panna

kaupparatfuja liikkeelle. Kiertäviä kirjakauppoja. Autobuffit täyteen tavaraa ja mies joka maakuntaan. . .

Mutta Poika pudisti päätään. Tuontapaisesta oli kyllä ennenkin ollut puhe. Hendo aate!

— No, enemmän fuurteokfia — mitä fanoifitte efi-merkikfi Fuomen maatalouden hiftoriafta?

— Yhtä hyvät mahdollisuudet kuin kätälömatrikkelilla.

Faktori veti uusia kurttuja naamaansa ja katseli mustia kynsiään. Hän pureksi hetken uutta ehdotusta, mutta ennenkuin hän ehti laukaista sen kuuluviin, naputettiin ovelle.

— Fifään, pyysi faktori kohteliaasti, mutta katui jo seuraavassa tuokiossa kutsuaan, sillä huoneeseen astui neiti Eugenia Montin.

Neiti Montinin tunsu moni liisankaupunkilainen — tosin pintapuolisesti — sillä hän oli kaupungin huomiotaherättävin originaali. Hän oli harvinaisen suurikokoinen ja kovaääninen, jotapaitsi hän poikkeuksetta käytti pukuja, jotka lakkasivat olemasta muodissa vuoden 1905 vaiheilla. Nytkin hän oli yltyleensä kiedottu volangeihin ja röyhelöihin, jotka olisivat saaneet nuoren Eleonora Dusen viheriöimään

kateudesta, ja hänen päässään oli hattu, jonka muoto ja värit hyvinkin olisivat voineet olla kopioidut jostakin nälkähallusinatioitten vallassa maalatusta futuristisesta taulusta. Ilmarilta pääsi vahingossa pieni nauruntirskahdus.

Neiti Montin istuutui pyytämättä ja tuikkasi Ilmariin pistävän katseen.

— Arvaan ilonne aiheen, nuori mies, sanoi hän, mutta koska makkaralla on kaksi päätä, toinen pää ja toinen pää — mitä te ette nähtävästi tiedä — annan teille anteeksi. Minulla näes voisi olla yhtä paljon syytä hymyyn kuin teillä. Dionysius tyranni tarjosi Platonille pitkän, kirjavan, persialaiskuosisen, hajuvesillä pirskoitellun puvun. Platon kieltäytyi sitä vastaanottamasta sanoen, ettei hän miehenä kernaasti pukeutunut naisen pukuun. Mutta Aristippos otti puvun vastaan, sanoen, ettei mikään puku voinut turmella siveätä mielenlaatua.

Ilmari tunsi punehtuvansa. Hän kumarsi kevyesti.

Neiti Montinin hyväntahtoinen naurahdus tuli kuin pasuunasta. Hän aukaisi suuren ja kirjavan käsilaukkunsa ja kääntyi typerästi töllistelevän faktorin puoleen.

— Haluaisin tällä nimellä varustettuja nimikortteja, sanoi neiti Montin ja ojensi hänelle paperilapun. Perkamo tuijotti sitä edelleenkin tyhmän näköisenä. Ilmari nousi ja otti paperipalan hänen hyppysistään. Siihen oli tekstattu siroin kirjaimin:

EUGÉNIE DE MONTIJO

— Se on minun todellinen nimeni, sanoi neiti Montin.

Ilmari pystyi tällä kertaa tukahduttamaan hymyn ja ojensi lapun faktorille. Tämä pudisti päätään, mutta alkoi sitten selailla kirjasinmalleja. Pitkän ja kovaäänisen kinan jälkeen tehtiin lopulta sopimus ja neiti kääntyi uudelleen Ilmarin puoleen.

— Tehän olette herra Lumme junior? kysyi hän.

— Kyllä, vaikka todellinen nimeni onkin Hammurapi, sanoi Ilmari.

— Ah, te epäilette oikeuttani de Montijo-nimeen. Nuori mies — mitä te tiedätte spiritismistä?

— Suunnilleen yhtä paljon kuin muinais-Babylonian lastensuojelustoiminnasta. Reput tulee, että paukahaata, vai mitä?

— Nuori mies, minä tiedän spiritismistä kaikki, mitä siitä yleensä tänä päivänä tiedetään. Syntype-

rästäni en sitävastoin ole viime aikoihin asti tiennyt muuta kuin että isäni oli kotoisin Ranskasta. Viikko sitten sain kuitenkin henkimaailmasta ilmoituksen, että olen Eugénie de Montijon, Napoleon III:n puolison pojantytär. Onnistuimme materialisoimaan isoäitini ja hän kertoi asian itse.

Ilmari vihelsi. Hän muisti nyt Zinaida-tädin kertoneen, että neiti Montin oli innokas spiritisti.

— Ahaa, sanoi hän. — Onnittelen. Vaikka Ranska tosin taitaa olla jo niin vakiintunut ja vakaumuksellinen tasavalta, ettei teidän ylhäisyydellänne ole suuriakaan toiveita sen kruunusta. Onnistuitteko materialisoimaan myös ukko Napoleonin, arvoisan isoisänne.

— Puhutte asiasta kovin kevytmielisesti. Hänen majesteettinsa keisari ei ollut isoisäni. Hän tietää kyllä olemassaolostani, mutta siinä onkin kaikki. Isoäidilläni oli romanttinen rakkaustarinansa. . . Mutta minä huomaan, ettette kuitenkaan usko. Puhutaan siis toisesta asiasta. Minulla on nimittäin asiaa teille.

— Siinä tapauksessa pyydän teidän ylhäisyyttäenne käymään toimistooni.

— Sanokaa minua vain neiti de Montijoksi.

Ilmari kumarsi ja aukaisi oven käytävään. Sulkiesaan sen hän iski faktorille silmää ovenraosta ja lähti sitten luotsaamaan vierastaan pihan yli konttorirakennukseen, missä hän vietti työpäivänsä pienessä huoneessa maisteri Pitkäsen naapurina. Tämän huoneen kuvaileminen vaatisi oikeastaan oman lukunsa, niin eriskummallisesti ja Ilmarin luonnetta kuvaavasti se oli sisustettu, mutta koska en jouda takertumaan toisarvoisiin seikkoihin, sivuutan koko jutun lyhyesti. Pääasia huoneessa oli ihmeellinen kirjoituspöytä, jota sen arkkitehtuurista päättäen oli ollut luomassa kuritushuoneen puuseppäverstas yhdessä koruompelijataryhdistyksen ja N. M. K. Y:n Hampurin haaraosaston kanssa. Pöydän edessä oli funktionalistinen kirjoitustuoli ja seinän vieressä pari vaaleanpunaisella sametilla päällystettyä klubituoletia. Kun lisäämme, että ikkunan alla oli turkkilainen tupakkapöytä ja seinillä reklaamiplakaattien ja kirjailijakuvien välissä Das Magazininistä ja Uhrista leikattuja tyhmien neitseitten kuvia, arvaa lukija jo osapuilleen loput, ja on valmis kuuntelemaan, mitä neiti Montin—de Montijolla on sydämellään.

Istutettuaan hänet klubituoletiin ja tyrkytettyään

hänelle turhaan savuketta sytytti Poika miniatyyripiipun, pani sormenpänsä vastakkain, nach berühmten Mustern, ja nosti tuuman verran kulmakarvojaan.

Neiti Montin kaivoi näköjään pohjattomasta käsilaukustaan käärölle kierretyn mustakantisen vihon ja pani sen hänen eteensä pöydälle.

— Meikäläiset naistenlehdet, sanoi hän, eivät ole minua varten enkä minä ole niitä varten. Meidän maassamme on niinsanottu naisasia jo anakronismi ja johtavat rintamaisemme ovat joko oman äänensä hurmoksiin kiihoittamia kvasipolitikkoja, joilla ei ole mitään todellista merkitystä, tai typeriä haihatte-lijointa, joihin nähden gravitatiolaki ei tunnu olevan voimassa. Minulla on tarjottavana naisillemme jotakin uutta ja se on tuossa!

Hän osoitti mustakantista vihkoa.

Ilmari otti sen käteensä ja aukaisi sen uteliaana. Nimilehdelle oli siististi tekstattu *Naisten Oma Maailma*.

— Ja mitä tämä sitten on? kysyi hän.

Neiti Montin—de Montijo oikaisi arvokkaasti selkäänsä ja veti hattunsa hieman enemmän otsalle.

— Se ei ole hartauslukemista eikä myöskään pelkkää rationalismia, mutta siinä on silti, tai oikeastaan juuri senvuoksi, paljon sellaisia asioita, jotka ovat naisillemme sekä nykytärkeitä että mielenkiintoisia. Haluaisin teidän kustantavan tuon vihkosen — se on kirjoitettu pamfletin muotoon — jonka jatkoksi kirjoitan toisen, jos tällä on menekkiä.

Ilmari puri huuliaan ja tuijotti pienen piippunsa koppaa. Hän aikoi luvata tutustuvansa käsikirjoitukseen, mutta muutti sitten mieltään ja suuntasi vaieten katseensa ikkunasta ulos.

»Naisten Oma Maailma. . .» Noissa kolmessa sanassa oli jotakin ajatuksia herättävää. Tuo nimi oli vetävämpi kuin »Itsenäinen Nainen» tai »Naisten Äänitorvi», jos hän ollenkaan tunsi naisia. »Naisten Oma Maailma» olisi itse asiassa sopinut hiton hyvin kirjan nimeksi. Tai lehden — aikakausjulkaisun. Samperi sentään. . .

Ilmari nousi ja alkoi hitaasti astella edestakaisin huoneessa. Neiti Montin—de Montijo seurasi hänen vaellustaan katseellaan ja puhui koko ajan, mutta Poika ei kuunnellut. Hänen aivoissaan sikisi aate.

Yhtäkkiä hän istuutui jälleen ja otti uudelleen vi-

hon käteensä.

— Luen tämän vielä tänään. Tietysti ilmoitamme teille aivan ensi tilassa, voimmeko ottaa esityksenne harkittavaksemme, mutta sitä ennen tahtoisin esittää teille jotakin muuta.

Hän katsoi neiti Montin—de Montijoa samalla tutkivasti ja miettivästi suoraan silmiin.

— Mitä sitten?

— Sallitteko ensin pari kysymystä?

— Kysykää pois vain, kyllä minä vastaan, sanoi neiti Montin tynesti.

— Kiitos! Poika pureskeli huuliaan ja naputteli sormillaan käsikirjoitusvihkoa. — Ensiksikin: onko tuttavapiirissänne naisia, joilla on kirjallisia harrastuksia, kirjailijattaria, sanomalehtinaisia, tieteenharrastajia, pedagogeja?

— On.

— Voitaisiinko heistä saada kokoon ensiluokkaisen naisten julkaisun toimituskunta?

— Mm — mnojaa — kyllä kai.

— Mistä te tässä puhutte pääasiallisesti? kysyi Poika heilauttaen vihkoa.

— Naisen todellisesta itsenäisyydestä.

— Uskon teillä olevan siihen vallan erinomaiset edellytykset, sanoi Poika kohteliaasti. No niin — mitä sanoisitte naisten viikkolehdestä, jota te toimittaisitte yhdessä äskenmainittujen tuttavienne kanssa ja jonka nimenä olisi *Naisten Oma Maailma*?

Eugenia-neiti mietti hetkisen.

— Oh, ah. . . ajatus on vallan verraton! huudahti hän sitten.

— Sitä minäkin, sanoi Ilmari hävyttömän kainon näköisenä. — Ehdotan nyt, että keskustelisitte asiasta tuttavienne kanssa — tietysti vain periaatteellisesti; miettisitte julkaisun ohjelmaa ja niin edespäin. Minä puolestani otan asian alustavasti käsiteltäväksi johdokuntamme ensi kokouksessa. Sitä ennen voisin tavata teidät ja jonkun muun lehden mahdollisista tulevista toimittajista saadakseni tarpeellista evästystä kokoukseen. Mitä arvelette?

— Sopii vallan mainiosti. Minun luonani on ylihuomenna spiritistinen istunto. Sitä ennen kutsun kaartini kokoon ja tekin voisitte silloin olla saapuvilla. Voittepa kokouksemme jälkeen jäädä vielä istuntoomme tarkistamaan mielipidettänne spiritismistä. Sisareni on suurenmoinen medio.

— Kiitoksia.

Neiti Montin—de Montijo nousi ja ojensi kätensä. Juuri kuin Ilmari tarttui siihen, aukeni ovi ja Pitkänen astui huoneeseen. Hän pysähtyi hämmästyneenä ja tuijotti suu raollaan Eugenia-neitoa, joka upeana kuin fregatti purjehti hänen ohitseensa luomatta häneen katsettakaan.

— Mikä tuo hyvänhajuinen ornamentti oli? kysyi hän oven sulkeuduttua.

— Ehkäpä raha-arpajaisten päävoitto, vastasi Poika hämäästi.

*

Zinaidan kromivihreä villatakki vaikutti Lumpeitten hillittyä, sinertävää ruokailuhuoneen kalustoa ja vaaleanharmaita seinäpapereita vasten kuin ärräpää keskellä kehtolaulua. P. J., joka oli jossakin määrin esteetikko ja kehuskeli väriaistillaan, katseli häntä ärtyneesti, ja kun Zinaida tiedusteli häneltä, mitä esityksiä viikon lopulla pidettävälle ylimääräiselle yhtiökoukselle aiottiin tehdä, äyskäisi hän kuin vihainen rakki.

— Muutamat ihmiset eivät sitten osaa hillitä itseään ensinkään, sanoi Zinaida kattolampulle.

— Sitä se tuo sinunkin pukusi todistaa, murisi Lumme. — Tuo vihreä silmämyrkky turmelee joka suupalani.

Poika sai ilmeisesti leivänpalan »väärään kurkkuun» ja meni keittiöön, missä pyysi Alida-neitsyttä röykyttämään häntä selkään. Kun hän palasi, oli P. J. jo tyyntynyt senverran, että jaksoi surkealla äänellä selittää sisarelleen, miten vaikeata oli keksiä mitään järkevää ehdotusta kokoukselle.

Poika oli ensin aikonut omasta puolestaan vaieta kokonaan, mutta isän masentunut hahmo oli suorastaan säälittävä. Ukko käyttäytyi totisesti kuin olisi jo vararikko tulossa.

— Isä on aina liian pessimistinen näissä liikeasioissa, sanoi hän. Nosta nyt nokkasi pystyyn vain, ukkeli. Myönnänhän minäkin, että toimintamme viime aikoina on eniten muistuttanut jonkinlaista foxtrottia: kaksi askelta eteenpäin ja neljä taaksepäin, mutta toiselta puolen on Luoja antanut meille taloudenhoitoja laskutaidon lahjat, jotta me niitä käyttäisimme emmekä istuisi ristissä käsin valittamassa. Liikeasiat ovat tavallaan uskon asioita, näetkös —

— Äh, pidä suusi kiinni, keskeytti Lumme. Kyllä-

hän sinä osaat saarnata, mutta saatko itse aikaan mitään positiivista?

— Sen saat nähdä varsin pian. Ja sattumakin voi auttaa. Rahamarkkinat ovat varsin häilyvät ja koska mekin käsittelemme hiukan ulkolaista valuuttaa, voi sattua, että joku kurssinheilahdus odottamatta heittää meille kumminlahjan sieltä, toisen täältä. Mitäs sanoisit, faija, jos huomenna saisit lukea lehdestä, että esimerkiksi punta ja markka ovat vaihtaneet arvoa? Silloin olisi sinullakin sadantuhannen kravatti kaulassasi.

— Ilmari, ellet voi pysyä vakavana, on parempi, että vaikenet, nuhteli Zinaida.

— Pyydän nöyrimmästi anteeksi. Se tuo kieli aina eksyy pölpöttämään omiaan. Oikein vakavasti puhuen: minulla on aate.

— Mikä? kysyi Zinaida. P. J. tyytyi vain tuhahtamaan.

— P. J. Lumme ja Poika Oy:n heikoin kohta on aikakauslehtiosasto, sanoi Poika. — Sieltä käsin on siis myös lähdeittäviä asioita korjaamaan.

Sekä Zinaida että Pietari Johannes hörivät korviaan.

— Ennenkuin kuitenkaan sanon, millä tavalla, on minun käytävä spiritistisessä istunnossa, jatko Poika.

— Voi jumalista! voihkaisi P. J.

Ja Zinaidakin mutristi huuliaan ja mutisi:

— Ei, kyllä tuo poika on aivan auttamaton.

Mutta Ilmari ei ollut kuulevinaan, näkevinään, vaan nousi pöydästä tärkeän näköisenä ja meni huoneeseensa viheltäen jotakin pätkää »Tanssivasta kongressista.»

III luku

POJAN TUUMASTA TULEE TOSI

P. J. Lumpeen tapaisia miehiä on liikemaailmassa enemmän kuin aavistetaankaan. Hauskoja ja huolettomia heppuleita niin kauan kuin joku muu hoitaa heidän asioitaan, mutta annas olla, kun sitten ilmestyy kantoja tielle ja heiltä itseltään vaadittaisiin myös jotakin muuta kuin yleistä joviaalisuutta ja huvittavia kaskuja, niin jopas hermostuvat kuin rotuhevoset ja näkevät pöpöjä keskellä kirkasta päivääkin.

Hauska ja huoleton heppuli oli myös Ilmari, mutta Zinaida erehtyi pahasti pitäessään häntä »puun juurelle pudonneena omenana». Poika vaikutti kyläperiaatteettomalta ja holtittomalta, mutta hänellä oli kuitenkin oma merkillinen etiikkansa, joka todella tiukan paikan tullessa määräsi hänen tekonsa, tinkimättä silloin tippaakaan. Ja silloin saattoi hänessä ilmetä ominaisuuksia, joita isä Lumme oli kokonaan vailla. Jos hän tähän asti oli osoittanut niitä tuiki vähän, johtui se siitä, että hänen viisikolmattavuotiaalla elämäntaipaleellaan oli toistaiseksi esiintynyt hänen mielestään tiukkoja paikkoja ylen harvoin.

Ilmari tunsu isänsä paremmin kuin isä poikansa.

Hän oli kiintynyt ukkoon, mutta tämän heikot puolet paistoivat hänen silmiinsä kuin valkoiset täplät mustassa kankaassa. Isän avuttomuus nytkin — kun oli kysymyksessä tuulen lietsominen liikkeen purjeisiin — harmitti häntä samalla kuin hänen tuli ukkoa sääli. Pitkänen olisi kyllä voinut asioita korjata, jos olisi tahtonut, sillä Pitkänen oli älykäs ja käytännöllinen mies, mutta Pitkänenpä antoikin piu-paut koko liikkeelle. Hän oli itsekäs ja tunteeton (kyynikko, olisi Zinaida-täti sanonut) eikä perustanut muusta kuin siitä, että sai palkkansa mahdollisimman vähäisellä työllä. Pitkänen tiesi, että Ilmari jonkun vuoden kulluttua istuisi hänen tuolillaan eikä hänellä ollut mitään etua liikkeen menestymisestä. P. J. luotti häneen, mutta Ilmari ei. Kerran oli Poika yrittänyt avata isänsä silmät, mutta tämä vain naureskeli ja kehoitti perillistään ensiksi pystymään siihenkin, mihin Pitkänen, ennenkuin lähti häntä arvostelemaan. Sillä kerralla oli Ilmari tuuminut, että neljäs käsky oli sentään kokolailla summittainen, mutta kasvatusta ja perityt tavat estivät hänet kuitenkin lausumasta arveluaan ääneen, ja kaikki oli jäänyt ennalleen.

Nyt oli kapinanhenki jälleen päässyt hänessä val-

lalle, ja neiti Eugenia Montinin vierailu antoi hänelle lopullisen sysäyksen siihen toimintaan, jolla hän aikoi saada isänsä silmät avoimiksi monessakin suhteessa. Eugenia-neidin käsikirjoituksen aiheuttama ajatus oli tosin vain äkillinen pähänpisto, mutta mikseikäs se kelvannut yhtä hyvin kuin joku muukin. Pähänpistoja toteutetaan usein paljon menestyksellisemmin kuin kauan ja perinpohjaisesti harkittuja suunnitelmia.

Ilmari meni kokoukseen neiti Montinin luo.

*

Neiti Montin asui sisarineen pienessä, idyllisessä pihanperärakennuksessa Rantakadulla. Heillä oli käytettävänä neljä huonetta ja keittiö ja kukatie si erinäisiä mukavuuksia, mutta se ei ollut ollenkaan liikaa, kun ottaa huomioon talossa melkein alituisesti oleskelevat vieraat ja henkimaailman olennot. Näitten viimeainittujen materialisoimistilaisuuksissa vallitsi huoneustossa suorastaan ahtaus. Kokousiltana oli talossa kuitenkin tilaa tavallista väljemmältä, sillä Eugenia-neiti ymmärsi, ettei Ilmari halunnut kenenkään »asiattoman» olevan läsnä. Vastata kokouksen jälkeen saapuisi vieraiksi eräitä spiritis-

tejä, koska tänä iltana oli tarkoitus manata esiin eräitä historian huomattavia persoonallisuuksia. Mediosisarensakin oli Eugenia-neiti kokouksen ajaksi häätänyt keittiöön.

Ilmari katseli uteliaana ympärilleen tilavassa »salongissa». Sen biedermeier-kalusto, hyvinhoidettu ja kiiltävän puhdas, tuntui olevan sangen hyvässä sopuinnussa emännän olemuksen kanssa. Sohvan yläpuolella riippui kaksi pientä valokuvaa, jotka ilmeisesti esittivät neiti Montinin vanhempia, keisarinan harha-askelta ja hänen vaimoan, ja suurten ikkunain välissä olevalla heiveröisellä n. s. étagèrella kyyhöttivät lasikupukellot ja posliinikoirat, kiinalaiskupit ja fajanssipaimenettaret niinkuin olivat kyyhöttäneet jo vuosikymmeniä. Matalan avotakan yläpuolella riippui Swedenborgin muotokuva — jostakin vanhasta vaskipiirroksesta kopioitu ja suurennettu — ja sohvapöydällä oli kehyksissä Conan Doyleen juhlallinen naamataulu. Eräällä sivupöydällä huomasi Ilmari Allan Kardecin teoksen »Livre des esprits». Eteisestä johtavaa ovea vastapäätä oli toinen, jonka eteen oli vedetty raskaat, punaiset plyshiuutimet. Hiukan ummehtunutta ilmaa eivät suinkaan paran-

taneet kahvin ja kölninveden imelät tuoksut.

Ilmari suoritti esittelykierroksen. Läsnaolevista naisista hän tunsi ainoastaan maisteri Leila Kivikko-Partasen, tyttölyseon matematiikan lehtorin, joka hiukan vaivautuneen näköisenä istui suuressa nojatuolissa ikkunan alla. Muut kolme hän kyllä muisti nähneensä silloin tällöin, mutta heidän nimensä hän kuuli ensi kerran. Kauppias Alli Silvanto oli pieni, lihava pätkä, jonka suu oli kuin kuminauhalla kurottu, tohtori Elna Vallasvuo taas pitkä ja laiha ja miesmäinen. Keskelle sohvaa oli istuutunut kirjailija Carmen Helke, muuan Tuderus Oy:n nousevia tähtiä, joka hiljakkoin oli valittu kaupungin kirjastonhoitajaksi. Hän oli nuori, vilkkaan ja hauskan näköinen ja hänen olemuksensa vaikutti jollakin tavalla vapauttavasti Ilmariin, joka ei suinkaan ollut astunut tähän huoneeseen kovin kevyellä mielellä.

— Läsnaolijat ovat jo arvatenkin selvillä tämän kokouksen tarkoituksesta, sanoi Ilmari hiukan häkeltyneenä istuuduttuaan neiti Montinin viereen.

— Kyllä, vastasi neiti Montin lyhyesti ja juhlallisesti.

Ilmari silmäsi häntä nopeasti ja yhtäkkiä hänet

valtasi raju katumuksen ja suuttumuksen tunne. Min­kä hiton vuoksi hän oikeastaan oli kääntynyt tuon puolihupelon originaalin puoleen? Tovin hän hermostuneesti hypisteli polviaan, mutta sitten hänen huumorintajunsa työnsi tuon ilkeän tunteen syrjään yhtä nopeasti kuin se oli tullutkin, ja hän sanoi hyväntuulisesti:

— No, eipä sitten muuta kuin käymme in medias res. Mitä mieltä arvoisat naiset ovat etusijassa naisil­le tarkoitettusta aikakausjulkaisusta, joka sekä sisäl­löltään että asultaan koetettaisiin saada maamme en­simmäiseksi. Olen omasta puolestani ajatellut jotakin *Good Housekeepingin* tai *The Woman's Home Compa­nionin* tyylistä — jos olette sattuneet näkemään niitä. Siis pääpaino kaunokirjalliselle puolelle, sitten tietys­ti jonkinlainen pääkirjoitus ja lopuksi erilaisia osas­toja, joissa niinhyvin teoria kuin käytäntö saisivat ti­laa. Moniväripäällys, syväpainoliitteitä ja sensellais­ta. Lyhyesti: olisi saatava aikaan täysin ajanmukai­nen, kuvitettu, runsassisältöinen, soliidi naisten jul­kaisu, jolla olisi edellytyksiä päästä, kuten sanotaan, joka kotiin. Ilmoituksille olisi tietysti varattava run­saanlaisesti tilaa, jotta yritys saataisiin kannattavak-

si.

Tuokion oli huoneessa aivan hiljaista, mutta sitten murtuivat padot ja seuraavassa hetkessä kuulosti siltä kuin olisivat Baabelin asukkaat päässeet irralleen. Kouralliseen naisia tuntuu mahtuvan aivan satumainen määrä nopeaa ja sekavaa puhetta. Ilmari käsitti ainoastaan joitakin irrallisia sanoja ja lauseita.

— . . . mainio ajatus . . . tietystikin yksinomaan naisia toimittajiksi . . . asiantuntemusta . . . spiritistien osasto . . . muotikatsaus . . . politiikkaa, tytöt, ja ah, mil-laista politiikkaa . . . periaatteessa mahdoton . . . eikö juoda kahvia ensin . . . tietenkin reklamoida liikenais-ten yrityksiä . . . terveydenhoitoa . . . ja antakaas, kun minä pääsen haukkumaan miehiset kirjailijamme . . . artikkeli von Vesmästä . . . vapautunut nainen . . . mi-nä erotin teleplasman aivan selvästi . . . jestassiunat-koon . . .

Poika tunsu ihonsa kihisevän. Ihan niinkuin pikkupoikana, kun oli tullut törkäytyksi keppi ampiaispe-sään. Hän siirteli jalkojaan ja aukoi huuliaan ja her-mostui lopulta niin perinpohjin, että kiukkuisesti iski nyrkkinsä pöytään.

Puhetulva lakkasi heti ja viidelle naamalle levisi

sekä hämmästynyt että loukkaantunut ilme.

— Pyydän anteeksi ja toivon arvoisain naistenkin pyytävän anteeksi sopimatonta käytöstämme, sanoi Poika, joka nopeasti saavutti takaisin mielenmalttinsa. — Huomautan, ettemme voi tässä kokouksessa tehdä mitään lopullisia päätöksiä, sillä minulla ei ole vielä valtuuksia puhua P. J. Lumme ja Poika Oy:n puolesta, ja tämä yhtiöhän se alkaa lehteä julkaista, jos alkaa. Tyydymme siis tekemään esityksiä kukin puolestamme. Neiti Montinilla — öh — de Montijolla on puheenvuoro.

Neiti Montin lausui ajatuksensa lyhyesti ja ytimekkäästi ja suurin piirtein myös niin järkevästi, että Poika totesi melkoisen älyn voivan piillä mitä merkittävimmässä kuoressa. Hitaasti, mutta kuitenkin koko helposti pääsivät naiset osapuulleensa yksimielisiksi niistä suuntaviivoista, joitten mukaan julkaisua olisi toimitettava, ja ainoastaan kauppias Alli Silvanto ehti suuttua pahanlaisesti, kun hänen vaatimustaan sellaisen reklaamiosaston perustamisesta, jossa naisten liikeyrityksiä mainottaisiin korvauksetta, ei otettu huomioon.

— Jos sanon aivan vilpittömästi, mitä ajattelen,

huusi hän, — niin minä väitän, ettei kirjoitetulla tai painetulla sanalla oikeastaan ole mitään arvoa, ellei se ole reklaamia. Mitä hittoa novelleilla ja filosofisilla liirumlaarumeilla tekee, ellei. . .

— Lehti saa liike-elämäosastonsa, tyynttyi Ilmari, mutta meidän täytyy pysyä aivan tasapuolisina reklaamiin nähden. Kirjaesittelyjä — öhm — etupäässä meidän liikkeemme tietysti, ei kai oikeastaan voi pitää reklaamina —

— Mutta minä ne arvostelen, keskeytti Carmen Helke, pannen päänsä somasti kallelleen.

Neiti Montin oli noussut ja mennyt ovelle, joka ilmeisesti johti keittiöön. Hän aukaisi sen ja lausui lyhyen komentosanan ja hetkistä myöhemmin kiikutti hänen kaksoisolentonsa, medio-sisar, kahvitarjotimen pöytään. Kokousta voitiin tosiasiallisesti pitää päättyneenä, vaikka pöydän ympäriltä vielä hetken kuuluikin julkaisua koskevia arveluja.

Ilmari nieleksi kahviaan miettivän näköisenä.

— Tuntuuko siltä kuin olisitte antanut pikkusormenne pirulle? kysyi neiti Montin pasuunaäänellään.

— Hiukan, tunnusti Ilmari.

— No, sitten olette mennyttä, hörötti Eugenia-

neiti. — Lehti alkaa kuin alkaakin ilmestyä. Tytöt, me voimme kohta aloittaa istuntonne. Naimi Grönlund ja Signe Tasamaa saapuvat aivan kohta. Totta kai tekin jäätte, herra Lumme?

Ilmari oli senverran utelias, että vastasi myöntävästi. Vain kauppias Alli Silvanto nousi lähteäkseen. Hänen mielestään spiritismillä oli yhtä paljon arvoa kuin pilaantuneilla päärynöillä.

— Milloinka tämä lehtijuttu sitten lopullisesti selviää? kysyi hän Pojalta sovittaessaan pientä hattulät-säänsä oikealle korvalliselle.

— Luultavasti noin viikon kuluttua. Annan siitä tiedon heti johtokuntamme ratkaistua asian ja sittenhän voimme pitää seuraavan kokouksen liikkeessä.

Alli Silvanto lähti. Hetkistä myöhemmin saapuivat spiritistit Grönlund ja Tasamaa ja koko seurue siirtyi pienempään huoneeseen, missä juhlallisesti asetuttiin pyöreän pöydän ympärille.

Tällä kertaa ei välitetty pöytätanssista ja psykografikoikeista, vaan ryhdyttiin heti pyrkimään yhteyteen määrättyjen henkimaailman olentojen kanssa. Hiukan kärsivällisyyttä koettelevien alkuvalmistuksien jälkeen — muun muassa koeteltiin monenlaista va-

laistusta, ennenkuin melkein säkkipimeä osoittautui edullisimmaksi — vaipui medio trance-tilaan, ja saatiin aikaan joitakin epämääräisiä koputuksia, joista ei Poika tullut hullua hurskaammaksi. Sen kummempaa ei sitten tapahtunutkaan pitkään aikaan, jonka vuoksi Eugenia-neiti piti parhaimpana keskeyttää kokeilut tuokioksi. Hän puhui sitten »häiritsevistä elementeistä» ja syventyi muitten naisten kanssa niin tieteelliseen väittelyyn, että Ilmari oli aivan ymmällään. Hän epäili aluksi, että juuri häntä pidettiin »häiritsevänä elementtinä», mutta kun Eugenia-neiti hetken kuluttua ilmoitti, että istuntoa jatkettaisiin ja että nyt koetettaisiin, mikäli mahdollista, materialisoida H. M. Napoleon III puolisoineen, rauhoittui hän ja istui kiltisti paikoilleen, kun kaihdin jälleen laskettiin ikkunan eteen.

Tunnelma oli kieltämättä kummallinen. Läsnäolijat pitelivät toisiaan käsistä ja huoneessa oli aivan hiljaista, ellei oteta lukuun kunkin enemmän tai vähemmän raskasta hengitystä. Ilmari tunsu hetken kuluttua melkein pahoinvointia. Hän tuijotti suoraan eteensä ja hikoili kuin saunassa. Yhtäkkiä hän hätäkähti. Medion vaiheilla alkoi totisesti erottua jonkin-

laista vaaleaa usvaa. Se tiivistyi kahdeksi patsaaksi, jotka värisivät hiljaa. Pertsana, tuumi Poika, tuohan se oli nyt sitä teleplasmaa! Hän pidätteli hengitystään ja tunsi silmiensä kirvelevän pelkästä tuijottamisesta. Joku voihkaisi. Toinen usvapatsaista liikahti kuin voimakkaassa ilmavirrassa ja työntyi toista kohti. Pystymättä hillitsemään itseään ryntäsi Poika pystyyn ja kiljaisi:

— Hei, varokaa, teleplasmat sekaantuvat!

Kuului huudahduksia. Joku tyrkkäsi häntä lujasti kylkeen ja pöydän toisella puolella kaatui tuoli.

Seuraavassa silmänräpäyksessä oli kaihdin ylhäällä ja Poika näki ympärillään suuttuneita kasvoja.

— Kaikki pilalla! huusi rouva Grönlund ja takoi pientä, valkoista nyrkkiään pöytään Ilmarin edessä.

— Epäilijä! syytti neiti Helke ja osoitti häntä sormellaan.

— Pilkkaaja! huusi medio ja katosi keittiöön.

Eugenia-neiti koetti sumusireenin äänellä hillitä myrskyä, mutta se ei ottanut laantuakseen. Ilmari kokeili israelilaisten tavallisesti niin tehokasta tapaa puhua käsillään, mutta yhtä heikolla menestyksellä. Loukkaantuneen naisen nopeaan lepyttämiseen tar-

vitaan ilmeisesti vähintään tornado tai maanjäristys. Poika katsoi parhaaksi perääntyä ja säntäsi, reväistyään hattunsa eteisen naulakosta, pihalle, missä seisoi hetken hartaasti manaten. Sitten hän lähti hitaasti asetelemaan kotia kohden.

Olipa hän tosiaan antanut pirulle — ei, kokonaiselle pirulaisten laumalle — pikkusormensa. Lähdepäs tuollaisen joukon kanssa toimittamaan maailmalle aikakausijulkaisua, jolla olisi »edellytykset päästä joka kodin lehdeksi». Epäilemättä nuo naiset pystyisivät saamaan tuulta minkä liikkeen purjeisiin hyvänsä, mutta tuskinpa vain myötyriä tai edes laitatuulta.

Minkäs kuitenkin enää asialle taisit? Hän, Ilmari, oli tämän sopan keittänyt ja hänen oli nyt huolehdittava myös siitä, ettei se palaisi pohjaan. Jutusta oli selvittävä tavalla tai toisella.

*

Yhtiökokous muodostui myrskyisäksi, niinkuin itsekin liikkeen osakkaista oli ounastellut. Ja suurinta melua pitivät, niinkuin tavallisesti, ne, jotka vähimmin ymmärsivät asioita, nimittäin Vernerisetä, joka oli ammatiltaan eläinlääkäri, ja Zinaida-täti, joka ei mitään muuta ollutkaan. Ilmari istui aluksi hy-

vin hiljaa ja niin teki myös Pitkänen, jonka kakku-
lat olivat tutkimattomat, kuten tavallisesti. Isä Lum-
me hikosi ja selitteli, mutta hänen puolustuksessaan
oli aukkoja, joihin veli ja sisar iskivät niin voimape-
räisesti, että hänen lopulta oli tyydyttävä aukomaan
suutaan ja kohauttelemaan hartioitaan.

— Ja minä sanon vieläkin kerran, pauhasi Verne-
ri, — että minun omaisuuteni ei jouda makaamaan
tuottamattomana. Parina viimeisenä vuonna on hä-
din tuskin kyetty jakamaan kuusi prosenttia osinkoa,
vaikka (hän muljautti Pietari Johannesta epäluuloi-
sesti) minusta tuntuukin, ettei se ole ollut oikein so-
pusoinnussa sinun saamasi tantiemin kanssa, ja nyt
mukamas näyttää siltä, ettei kyetä siihenkään. Yhtä
järkevää minun olisi pitää kolmesataatuhatta juokse-
valla tilillä pankissa, höh! Ja aivan samalla tavalla on
Zinaidan rahojen laita. Sinä nostat sievän palkan ja
tuo poika samalla tavalla — samoin maisteri Pitkä-
nen, joka sentään tekee työtäkin sen edestä — mut-
ta mitäs me saamme, Zinaida ja minä? Jos minä oli-
sin piirieläinlääkäri tai edes kunnan-, niin en valit-
taisi, mutta tavallisella praktiikalla ei nykyisin pitkäl-
le potkita. Mitä minä lääkitsisin? Pika-ajurien tilalla

on autoja, kuormahevoset ovat vaihtuneet kuorma-autoihin, maamiehen hevosen tilalla on traktori, karnialinnut on vaihdettu radiovastaanottajiin, lehmät kotiviinitynnyreihin —

— Älähän löpise, setä!

Ilmaria oli lopultakin alkanut suututtaa.

Vernereri mykistyi, mutta vain silmänräpäykseksi. Sitten hän karahti tummanpunaiseksi ja hänen tuuheat kulmakarvansa vetäytyivät yhteen. Hän nousi ja meni aivan Ilmarin eteen.

— Kuule, nulikka, puhisi hän, — sinä vaikenet, kun minä puhun. Muuten paukahtaa tästä... tästä näin, näetkös?

Hän piteli valtavaa nyrkkiään Ilmarin nenän alla.

— Näen, näen, tyynnytti Ilmari. — Tuon nyt näkee vaikka kuuden kilometrin päästä ja sieltäkin sitä voisi luulla siankinkuksi.

Sedän nyrkki nousi, mutta Zinaida ehätti väliin.

— Ilmari! Vernereri! Muutamat ihmiset ovat tosiaan aivan suoranaisia villejä!

Nyt katsoi Väinö Pitkänen ajan tulleen puuttua keskusteluun.

— Minun nähdäkseni, sanoi hän ärsyttävän rau-

hallisesti ja hitaasti, — meidän nyt pitäisi siirtyä päiväjärjestykseen, koska aikaisemman toimintamme arvosteleminen joka tapauksessa on varsin hedelmätöntä hommaa. Omasta puolestani olen pitkän harkinnan jälkeen päässyt siihen tulokseen, että turvallisin ja samalla tehokkain keino kohentaa liikkeen asioita olisi niinsanoakseni perustan pönkittäminen, osakepääoman lisääminen —

Hänet keskeytti Lumpeitten kuoro, joka tällä kertaa oli aivan yksimielinen. Tuollainen toimenpide ei tullut kysymykseenkään toistaiseksi. Pitkänen kohautti hartioitaan ja muikisti huuliaan. Niin no, jos muilla on parempia ehdotuksia, niin ei hänellä ollut mitään niitä vastaan. Sitäpaitsi hän oli liikkeen osakkeenomistajista merkityksettömin, niin että . . .

Hän lopetti lauseensa kesken ja istuutui alkaen pyyhiskellä silmälasejaan.

Ilmari pyysi ja sai puheenvuoron. Hän esitti saannottavansa niin selväpiirteisesti ja vakuuttavasti, että muut olivat vallan ihmeissään. Vasta hänen päästyään selostukseen kokouksesta neiti Montinin luona, alkoi joukosta kuulua mutinaa. Kun hän lopetti, oli huoneessa vähän aikaa aivan hiljaista. P. J. sively

paperiveistä kuin apua etsien ja kakisteli kurkkuaan koettaen muitten kasvoista lukea heidän ajatuksensa.

— Hm, mutisi Vernerin, — eipä hullumpaa.

— Idea on oikeastaan hyvä, myönsi Zinaida.

— Asiaa kannattaa ajatella, sanoi P. J:kin lopulta.

— Mitä mieltä sinä olet, Pitkänen?

Pitkänen istui kädet rinnalla ristissä ja katseli eteensä tutkimattoman näköisenä.

— Sano nyt jotakin, äkäili isä Lumme, — äläkä istu siinä kuin mikäkin Mefistofeles.

— Mefistofeleesta ei muuta kuin hyvää — hänhän keksi paperirahan, naljaili Pitkänen. — Mitäpä minä sanoisin? Sopiihan tuota yrittää. Mutta siitä julkaisun ohjelmasta minä ehdottomasti tinkisin pois politiikan. Naiset ja politiikka —

— Juuri niin, innostui Vernerin, joka ei ollut toviin kuullut ääntään, — pois politiikka! Poliitiikka on eräänlainen lutka — anteeksi, sanotaan nyt vaikka Circe — joka saa siat näyttämään ihmisiltä ja tekee ihmisistä sikoja, mutta jonka lumoissa siitä huolimatta eletään. Poliitiikka on —

— Sinä et voi sanoa mitään niin järjetöntä, setä, ettei joku filosofi olisi sanonut sitä jo ennen sinua,

keskeytti Ilmari. — Puhutaan nyt mieluummin eräistä käytännöllisistä seikoista. Tietysti tuon julkaisun ilmoituspuoli olisi hoidettava ehdottomalla asiantuntemuksella ja sitä saadaan kyllä hakea turhaan äsken mainitsemastani naisjoukosta. Olisi tietenkin valittava sopiva henkilö huolehtimaan siitä.

— Koko julkaisu, siis myös toimituspuoli, on tietysti hoidettava mahdollisimman järkevästi, sanoi P. J. — Ei noista sinun mainitsemistasi henkilöistä kelpaa yksikään vastaamaan toimituspuolestakaan. Avustajina heitä ehkä voidaan käyttää, mutta se on aivan eri juttu. Tunnetko sinä, Pitkänen, miestä, jolle homman voisi uskoa?

Pitkänen oli tovin vaiti. Sitten hänen huulilleen levisi hymy, jota ei juuri voinut sanoa kauniiksi, ja hän kääntyi Ilmariin.

— Sinulle siinä olisi sopiva homma, sanoi hän. — Sinä olet aloitteentekijä — ota sinä hoitaaksesi asia myös eteenpäin.

— Jos muut kannattavat Pitkäsen ehdotusta, niin minä kyllä suostun, sanoi Ilmari tyyneästi.

— Hahhah, nauroi Verner. — Siitä nyt ei ikinä syntyisi mitään. Minulla ei ole varaa. . .

— Ole hiljaa, keskeytti Zinaida. — Miksikä ei hyvinkin voitaisi antaa Ilmarin koettaa? En olisi uskonut, että hän olisi saattanut keksiä näin lupaavalta kuulostavaa ajatusta, ja siksi koetan nyt puolestani olla ennakkoluuloton.

Pietari Johannes oli noussut ja mennyt ikkunan luo. Hän rummutti sitä ja tunsii olevansa kahden vaiheilla. Mitä sanoisi? Kuinka suhtautuisi?

— Jospa koetettaisiin, mumisi hän vihdoin. — Ilmarihan voisi nyt kesän aikana pistäytyä vaikkapa Ruotsissa ja Tanskassa hiukan katsastamassa tällaistaisten asioiden hoitoa siellä, ja näytenumero pantaisiin julkisuuteen sitten syksyllä.

— Ei mitään huvimatkoja, kiljui Vernerin punaisena. — Meillä on vaikka kuinka paljon miehiä, jotka pystyvät tuon asian hoitamaan huvimatkoittakin. Minä otan pajani pois leikistä, saateri viekään, jos tässä ruvetaan hassaamaan rahaa tyhmyyksiin.

Hän olisi jatkanut huutamistaan ties kuinka kauan, ellei puhelin olisi soinnut. Naisääni kysyi tohtori Vernerin Lummetta.

Ja siihen se kokous päättyi.

IV luku

BODIL ASTUU NÄYTTÄMÖLLE

Vimmelskaftetin varrella Kööpenhaminassa on hauska, pieni ravintola, jonka nimi on *Strögets Cocktail*. Poika oli keksinyt sen heti Kuninkaan kaupunkiin saavuttuaan luoviessaan iltasella Raatihuoneenaukiolta Amagertorille. »Berlingsken» kulmassa hän oli ostanut Ekstrabladetin lukeakseen sen hotellissaan — hän asui luonnollisesti Terminuksessa, koska matkusti liikkeen kustannuksella — mutta havaitsi heti Strögetille saavuttuaan, että vielä hauskemman lukupaikan löytäisi jostakin tämän muurahaispesän lukuisista houkuttelevista taverneista. Ja niin hän astui »Cocktailiin», mihin heti ihastui niin perusteellisesti, että hän jäi sinne sulkemisaikaan saakka.

Odotellessaan whiskygrogiaan, jota alkuasukkaat kuuluivat hauskasti sanovan »sjussiksi», tutki Poika ravintolan sanomalehtihyllyn ja löysi sieltä »Revueen» ja »Evas Ugebladın» ohella monia yhtä hauskoja. Siinä oli »Das Magazin» ja »Vore Damer», jopa »La Vie Parisiennekin», ja Ilmarille selvisi yhtäkkiä, ettei hänen ulkomaanmatkansa itse asiassa tarvinnutkaan muodostua ikäväksi, kuten se oli ollut tähän asti, sillä

eikö hän saattanut tutkia näitä naapurikansojen hengentuotteita yhtä hyvin näin ravintolassa kuin ikävässä kirjapainosalissa tai toimitushuoneessakin, ja sillä tavalla yhdistää huvia ja hyötyä, hyödyn pääsemättä liiaksi häiritsemään huvia. Hän valikoi parhauskimmalta näyttävää julkaisua ja palasi pöytänsä, jonka vieressä edeskäypä jo odotti, ja kun hän sitten oli sytyttänyt Abdullahnsa ja maistanut helmeilevää juomaansa sekä aukaissut lehtensä, jouti muu maailma hänen mielestään hoitamaan itsensä toistaiseksi.

Pienen, mutta herkullisen kyljyksen ja punaviinineljänneksen jälkeen hän siirtyi kahviin ja konjakkiin ja antoi tyytyväisen ja hyväntahtoisen katseen liukua pienentäen, mutta kodikkaan salin yli. Hän hyväksyi ehdottomasti punaisen maton ja kullan ja harmaan kirjavat seinäpaperit sekä ruukkupalmut ja tarjoilupöydän takana istuvan kassaneidin (jota luultavasti kannatti tutkia hiukan lähemmältäkin), eikä hänellä ollut mitään musiikkia tai viinureitakaan vastaan. Ainoastaan siitä naapurista, joka istui lähinnä vasemmalla, hän ei pitänyt. Mies oli selvästikin hiukan päissään ja hänen suuressa, kalpeas-

sa naamassaan oli ilme, joka juorusi hänen mieluilevan riitaa, vaikkapa kenen kanssa hyvänsä. Kun Poika vilkaisi häntä, veti mies turpeat huulensa hävyttömään irvistykseen ja Poika arvasi, ettei tarvittaisi otsanrypistystä kummempaa saattamaan hänet epämiellyttävän aggressiiviseksi. Hän piti senvuoksi varansa, käänsi katseensa pois ja lepuutti sitä muutamissa tyttölapsissa, joilla näytti olevan kovin hauskaa kavaljeeriensa seurassa.

Hetken kuluttua hän huomasi jälleen tarkastelevansa kassaneitiä, joka oli pieni, tumma ja iloisen näköinen. Ainakin näin matkan päästä tyttö näytti tutkimusmatkan arvoiselta. Tekisiköhän asiaa? Hän hapuili taskujaan. Tupakkaa oli. No, tulitikkujahan aina saattoi ostaa. Kulautettuaan viimeiset pisarat kahvikupistaan hän nousi ja maleksi hitaasti kassan luo.

Hän oli ollut aivan oikeassa. Kassaneiti *oli* hauskan näköinen. Hänellä oli tummanruskea leikkotukka ja suuret, mustat silmät, ja hänen suupielensä kaartuivat suorastaan herkullisella tavalla ylöspäin, kun hän hymyili. Poika pani lisäksi merkille, että hänen kätensä olivat pienet ja täyteläiset — rystysten kohdalla niissä totisesti oli kuoppaset kuin lapsilla

— ja että hänen muut sulonsa todennäköisesti olivat näihin välittömästi näkyvissä oleviin suoraan verrannolliset.

— B’gosh! äänsi Poika, joka näin ulkomailla toisinaan harrasti englanninkielisiä huudahduksia, koska ne lisäsivät ihmisten sekä kohteliaisuutta että palvelusintoa.

— Hvaba? kysyi kassaneiti hämmästyneenä.

Ilmari muutti ruotsiksi ja pyysi tulitikkuja. Hän sai ystävällisen hymyn ja laatikollisen tulitikkuja sekä senjälkeen marmelaadilaatikon ja savukelaatikon sekä viidentoista äyrin postimerkin, sillä hän ei kyennyt kuolemakseenkaan lähtemään heti takaisin. Kassaneiti katsoi häntä hyväksyvästi eikä tiedä, millä tavalla asiat olisivat kehittyneet, ellei samassa muuan hikoileva »tjener» olisi tullut asioimaan. Ilmarin oli pakko palata paikalleen.

Istuessaan jälleen pöytänsä ääressä tuli hän taas vilkaisseeksi epämiellyttävää naapuriaan, joka katsoi häntä pirullisen näköisenä kääntyäkseen sitten katsomaan kassaneitiä vielä pirullisemmin. Poika tunsu verensä kuohahtavan, mutta malttoi mielensä.

Puoliyön maissa musiikki loppui. Vähäistä myö-

hemmin alkoi ravintola tyhjentyä ja Ilmarinkin täytyi, vaikka vastahakoisesti, ruveta ajattelemaan lähtöä. Hänen edeskäypänsä oli jo hyvän rupeaman kaarrellut hänen vaiheillaan huiskauttaen liinallaan tyhjiltä pöydiltä olemattomia muruja ja peitellen etuja keskisormellaan haukotuksia, jotka olisivat olleet virtahevollekin häpeäksi. Maksettuaan laskunsa, johon »tjener» hajamielisyydessään oli merkinnyt ylimääräisen konjakkilasillisen, hän nousi ja vilkaisi epämiellyttävää naapuriaan, joka jollakin ihmeellisellä tavalla oli onnistunut pysymään valveilla ja jonka ilme hänen kohdatessaan Ilmarin katseen vääntyi entistäkin vastenmielisemmäksi. Poika kohautti hartioitaan. Mitäpä mies oikeastaan häneen kuului? Hän sai hattunsa, keppinsä ja kumarruksen ja astui kadulle. Hiljakselleen hän lähti kävelemään Raatihuoneelle päin.

Myöhäisestä tunnista huolimatta liikkui ahtailla kaduilla vielä runsaanlaisesti väkeä. Polkupyöräilijain lukumäärä vain oli vähentynyt ja osa näyteikkunain valoista oli sammutettu. Viileä yöilma virkisti ja vei hänen hetkellisen väsymyksensä tykkänään. Ei haluttanut vielä lähteä Terminuksen liian pehmeille

patjoille.

Kadun päässä hän kääntyi kulkemaan viistoon aukion yli n. s. Näkinkuorelle Raatihuoneen edessä. Tästhän ei ollut enää kuin kivenheiton matka hotelliin. Hän pysähtyi ja sytytti savukkeen. Jatkaisiko matkaa, vai kääntyisikö vielä muualle? Yhtäkkiä palautui hänen mieleensä »Cocktailissa» istunut miehenroikale — ja kassaneiti. Hän kääntyi äkisti ja alkoi astella takaisin samaan suuntaan, mistä oli tullut, osaamatta oikein tajuta, minkä vuoksi.

Badstuestraeden kulmassa hän pysähtyi miettimään. Eiköhän tämä mielijohde, tämä paluu, ollut sitenkin lapsellinen? Luultavasti tuo juippi oli jo potkaistu kadulle. Ehkä kassaneiti asui talossa tai poistuisi takatietä. Sitäpaitsi hän näytti tytöltä, joka kylä pystyi hoitamaan asiansa. Ja ihmisiä oli liikkeellä runsaasti.

Ilmari naurahti itsekseen ja ikäänkuin tuon naurahduksen rohkaisemana pysähtyi muuan tyttölapsi hänen eteensä lanteitaan keikauttaen.

— Iltaa, sanoi tyttölapsi.

— Iltaa, vastasi Ilmari ja silmäsi häntä uteliaasti. Tässä nyt oli ilmeisesti ensimmäinen hänen koh-

taamansa Kööpenhaminan kuuluisan »kevyen ratsuväen» edustaja.

— Er de svensk? kysyi tyttö.

— En, Herran kiitos, sanoi Ilmari.

Tyttö purskahti nauruun ja tokaisi:

— Naa, saadan, i hvert fald snakker de skandinaviske — ska vi gaa hjem til dem daa?

— Ei sovi.

— Maaske vi gaar hjem til mej?

— Ei sovi sekään.

— Naa, saa gaar vi vei hjem til oss?

Nyt täytyi Pojankin nauraa. Hän pudisti kuitenkin tarmokkaasti päätään, mutta kun tyttölapsi siitä huolimatta viivytteli, alkoi hän ripeästi astella eteenpäin päästäkseen rauhaan. Pari minuuttia myöhemmin hän seisoi »Strögets Cocktailin» edessä.

Hän pysähtyi jälleen ja manasi lapsellisuuttaan. Laukkasi tässä tyhjän takia Kööpenhaminan valtasuonta pitkin sensijaan, että olisi jo vihdoinkin mennyt nukkumaan, sitä suuremmalla syyllä, kun huomenna olisi uusi päivä. Hän silmäsi kuitenkin ravintolan ikkunaan. Sisällä oli jo vähennetty valoja. Joko-han tyttö oli lähtenyt? Kahden vaiheilla hän tuijotteli

ravintolan ovea, mutta kääntyi sitten jatkamaan matkaansa. Seuraavasta kulmasta hän kuitenkin taas palasi omituisen jännityksen ja odotuksen tunteen vallassa ja jäi uudelleen seisomaan ravintolan ulkopuolelle. Ja se oli hänen onnensa tai onnettomuutensa — miltä kannalta nyt asian sitten ottaa. Hetken kuluttua näet ilmestyi viereisestä porttikäytävästä kadulle kaksi olentoa, joista pienempi ja sirompi alkoi nopeasti kävellä Raatihuoneen aukiolle päin, ja pitempi hiukan emmittyyään lähti epävarmasti toikkaroimaan hänen kintereillään. Ilmari paremminkin vaistosi kuin näki, keitä nuo kaksi olivat. Hän lähti astumaan heidän jäljessään.

Pitkin matkaa tuo epävarmasti kävelevä mies puhui kiivaasti tytölle, mutta Ilmari ei luonnollisestikaan voinut kuulla, mitä hän sanoi. Tyttö pisteli lopulta melkein puolijuoksua ja kerran hän pysähtyi kuin kääntyäkseen, mutta jatkoi kumminkin matkaansa. Strögetin suulla hän kääntyi oikealle ja mies seurasi. Poika pisti laukaksi.

Studiestraeden kulmassa hän saavutti heidät. Tällä oli hiljaista — ei tarvinnut pelätä herättävänsä erikoista huomiota. Pariskunta pysähtyi ja Ilmari oli

kuulevinaan itkunsekaisen voihkaisun. Seuraavassa silmänräpäyksessä hän seiso i heidän vieressään ja karjaisi yhtä paljon muiden kuin omaksikin hämmästyksekseen:

— Hittoako te minun vaimoani ahdistatte?

Miehenroikale — sama irvistäjä, joka oli istunut ravintolassa — ei liikahtanutkaan, vaan tuijotti häntä ääneti. Lyhdystä tuleva valo oli kuitenkin niin heikko ja varjot niin syviä, että hän tuskin tuns i Ilmaria. Tyttö oli vetäytynyt aivan seinän luo.

— Laputtakaa hiivattiin! huusi Ilmari.

— Vai vaimonne — hahhah! pääsi mieheltä. Hän iski polveensa ja horjahti, niin että oli tuupertua kadulle.

Ilmari paiskasi keppinsä tytön eteen ja valmistautui lyömään. Tyttö kirkaisi heikosti ja tarttui silmänräpäykseksi hänen hihaansa.

— Älkää —, huohotti hän, — tuo mies on teitä vankempi.

— Kun minä suutun, niin lyön vaikka veturia, sanoi Ilmari ja kiskaisi itsensä irti. — Tuo roikale on lisäksi humalassa.

Samassa mies oli hänen kimpussa an. Ilmari ei

joutanut ajattelemaan mahdollisia seurauksia: murskaantuneita luita ja poliisin sekaantumista asiaan; hän löi sokeasti ja lujasti. Mies tuntui jollakin tavoin selviävän hiukan, sillä yhtäkkiä hän kamppasi taitavasti ja kumpikin kieri seuraavassa tuokiossa käytävällä. Tyttö oli hiljaa kuin hiiri. Kerran hän astui eteenpäin ja otti maasta Ilmarin hatun, mutta vetäytyi taas seinän luo varjoon ja arvatenkin — nautti, nautti ihan samalla tavalla kuin hänen kivikauden aikuinen esiäitinsä oli nauttinut samanlaisesta näystä, samalla pelästyneenä ja huumaantuneena ja ihastuneena.

Miehet eivät äännähtäneetkään. Hengitys vain kuului puuskuttavana ja katkonaisena ja silloin tällöin ilmaisi kumea jysähdys nyrkin osuneen maaliin. Tappelu ei kestänyt kahta tai kolmea minuuttia kauemmin, mutta ainakin tytöstä tuo aika tuntui iäisyydeltä. Juopunut joutui lopulta alakynteen ja jäi hetkeksi pitkälleen katukäytävälle, kun Ilmari lopulta pääsi pystyyn. Kumma kyllä ei koko aikana lähistöllä näkynyt ainoatakaan ihmistä.

Poika yritti vapisevin käsin korjailla asuaan. Hänen hiuksensa olivat aivan sekaisin, kaulusnauha oli katkennut ja toinen takinkäänne oli melkein irti. Hän

oli yltyleensä hiessä ja kun hän siveli kasvojaan, huomasi hän heikossa valaistuksessa sormissaan jotakin tummaa. Takaraivo oli arka — siellä se tuntui olevan haavakin. . . Hyi hitto! Hän kääntyi hiuksiaan silitäten ja potkaisi kadulla makaavaa. Tämä röhähti ja nousi pystyyn vaivalloisesti ja puoliääneen kiroillen. Hetken hän huojui paikallaan edestakaisin ja lähti sitten sanaakaan sanomatta toikkaroimaan eteenpäin.

Ilmari palasi tytön luo.

— Suokaa anteeksi, en voinut muuta, sanoi hän.

Hän tunsi jännityksensä laukeavan ja polviensa käyvän kummallisen heikoiksi. Tyttö nojasi edelleenkin seinään. Hän vaikutti pahasti säikähtyneeltä. Kun Ilmari ei puhunut sen enempää, rauhoittui hän kuitenkin vähitellen ja sanoi hiljaa:

— Kiitos — mieheni!

Äänessä oli itkua ja naurua sekaisin.

Tyttö oli selvästikin hämmentynyt, mutta niin oli Ilmarikin. Peittääkseen sitä hän alkoi puhua höpötää:

— Ei kiittämistä, pikku vaimo. Tämä avioliitto tuli teille tietysti yllätyksenä, mutta älkää välittäkö. Se purkautuu, nähkääs, yhtä nopeasti. Ihan kuin Ame-

rikassa. Jos siellä menee illalla naimisiin New Yorkissa, niin voi jo aamulla erota New Jerseyssä. Jos siellä haluaa solmia oikein kestävän avioliiton, kysykin pappi vihittäessä, tahtooko Harry Williaminpoika ottaa Phyllis Peterintyttären vaimokseen rakastaakseen häntä ilossa ja surussa, myötä- ja vastoinkäymisessä, Kansasissa ja Nebraskassa, Indianassa ja Oklahomassa ja kaikissa valtioissa Kalliovuorten länsipuolella . . .

Tyttö nauroi hysteerisesti. Ilmari hillitsi itsensä.

— Älkää välittäkö lörpötyksestäni, neiti, pyysi hän.
— Ymmärsitte tietysti, miksi menettelin niinkuin menettelin. Huomasin tuon lurjuksen jo siellä ravintolassa.

— Olen teille hyvin kiitollinen, änkytti tyttö. Hän ojensi kätensä. — Asun tässä aivan lähellä. En ymmärrä miksi säikähdin niin tavattomasti — tämä tällainenhan on varsin yleistä täällä suuressa kaupungissa. Olen ollut niin väsynyt koko päivän ja hermot kai pettivät. Olisin tietysti voinut huutaa poliisia, mutta en tahtonut herättää huomiota. Sellaisesta seuraa aina ikävyyksiä.

He lähtivät hitaasti kävelemään eteenpäin. Tyttö

pysähtyi muutaman kapean talonpäädyn eteen. Ilmari ei nähnyt numeroa, mutta hän pani merkille, että talon alakerrassa oli tupakkakauppa ja sen vieressä parturinliike.

— Mihin aikaan teidän huomenna pitää olla työssä? kysyi hän kuin ohimennen, kun tyttö ojensi käntensä hyvästiksi.

— Kello yksi, vastasi tämä.

— Sittenhän teillä on aikaa levätä ja tointua säikähdyksestänne. Hyvää yötä!

Tällä tavalla Poika tutustui Bodil Vangiin.

*

Runsaasti kaksi viikkoa myöhemmin Pietari Johannes Lumme sai Kööpenhaminasta lyhyenlaisen kirjeen, jossa Poika ilmoitti tulevansa kotiin. Mutta paitsi tätä tervetullutta tiedonantoa oli kirjeessä myöskin yllättävä ja huolestuttava jälkikirjoitus, jossa Lumme junior kertoi menneensä kihloihin köyhän, mutta kauniin ja siveän neidon kanssa ja että neito seuraisi häntä Suomeen tutustuakseen tulevaan appiukkoonsa.

P. J. istui pitkän rupeaman liikkumattomana tuijottaen typerästi noita rivejä. Ja sitten pääsi häneltä

pitkänä litaniana sanoja, joita ei suvaittaisi ainakaan pyhäkoulussa. Olisipa pitänyt arvata, ettei ollut viisasta päästää Ilmaria irralleen.

Oli jumalattoman kuuma syyskesän päivä. P. J. oli heittäytynyt paitahihasilleen, mutta hikoili siitä huolimatta ylenmäärin. Hän tyhjensi viidennen vichylasillisensa niin kiukkuisesti, että sai yskiä ja kakistella pitkän aikaa, nousi lopulta, kiskoi tuolin selustalla riippuneen takin vastahakoisesti ylleen ja lähti etsimään Pitkästä saadakseen kertoa tällekin Ilmarin lähettämän jobinpostin. Hän oli sekä myötätunnon että hyvän neuvon tarpeessa.

Käytävän molemmin puolin oli useita toimistohuoneita. Pietari Johannes kurkisti ensinnä oikolukijain huoneeseen, missä kaksi nuorukaista pelasi korttia sensijaan että olisivat syventyneet pöydilleen kasautuneihin liuskoihin ja arkkeihin. Toinen nuorista herroista heitti häneen niin närkästyneen katseen, että hän riensi nopeasti sulkemaan oven, jonka takana sitten kiroili lampaanluontaan. Käytävän vastakkaisella puolella oli liikkeen taiteilijan työhuone. Sen ovi työntäytyi auki, ennenkuin P. J. oli ehtinyt ladata itsensä tarpeellisella sisulla ja paksu Viskari vääntäy-

tyi käytävään. Hän siristeli silmiään hämärässä, toivotti huolimattomasti hyvää huomenta ja jatkoi matkaansa ulko-ovelle — tietysti taas »päänparannukselle», ajatteli P. J. — välittämättä sen enempää esimiehestään. Tämä oli suututtavaa, häpeällistä, mutta minkäs sille taisi. P. J. jatkoi matkaansa tuntien, niin kuin niin monasti ennen, olevansa suutari, jonka lesti oli jossakin muualla — ei täällä.

Hän löysi lopulta Pitkäsen konttoripäällikön huoneesta. Konttoripäällikkö Hartikka, jota sanottiin »Luurangoksi», koska hän oli melkein kahden metrin pituinen, mutta painoi vain 55 kiloa, oli keski-ikäinen, väritön mies, jonka huulilla asusti ikuinen, typerä hymy, eikä liikkeessä tiedetty hänen vielä koskaan tehneen muuta työtä kuin allekirjoittaneen joitakin kirjeitä. Siitä huolimatta hän oli äärettömän arka tittelistään ja vaati puhuttelua kolmannessa persoonassa, jotta »konttoripäällikkö»-sana mahdollisimman usein hiveltäisi hänen korviaan, jotavastoin hän itse puhutteli »herroiksi» kaikkia »tohtoria ja johtajaa pienempiä» pitääkseen luokkarajat selvinä. Hänen suuri hobbynsa oli erimallisten kärpäslätkien keksiminen ja valmistaminen ja nytkin hän paraikaa näyt-

teli uutta tappoasetta Pitkäselle.

— Huomenta, sanoi Pietari Johannes.

— Ah, huomenta, vastasi Luuranko, ja Pitkänen nyökkäsi.

— Tulkaapas katsomaan lätkämalliani B 29, kehoitti konttoripäällikkö.

— Vieköön beelsebub sekä A- että B-lätkänne, toivoi Lumme lopultakin tarpeellisen rohkeuden saaneena. — Pitkänen, tule huoneeseesi, minulla on sinulle juteltavaa.

Pitkäsen huoneessa herra toimitusjohtaja vaipui huokaisten pegamoidipäällysteiseen klubituliin ja veti povitaskustaan Ilmarin kirjeen, jota hän naputteli tylpillä sormillaan.

— Ilmari tulee kotiin ensi viikon alussa, sanoi hän.

Pitkänen, joka hengessään oli toivonut, että Ilmari matkallaan hukkuisi tai jäisi junan alle, otti kakkulat nenältään ja alkoi hangata niitä keltaisella silkkineäliinalla.

— Hyvä, hyvä, sanoi hän. — Nytpä voinkin lähteä viikoksi maille. Muistathan, että minulla on vielä viikko lomastani jäljellä.

— Ei taida tulla mitään, mutisi Lumme. — Poika ei

tule yksin.

— Mitä sinä tarkoitat? Pitkänen heristi korviaan.

— Hän tuo morsiamen mukanaan, ärähti Lumme.

— Voi saamari sentään. Juuri nyt, kun meidän pitäisi ruveta uurastamaan sen uuden julkaisun kimpussa, menee tuo idiootti hankkimaan naisen niskoilleen ja nyt sitä tietysti leikitään Romeota ja Juliaa aamusta iltaan ja kulutetaan nukka salin seslongilta ja tuijotetaan kuuta yökaudet ja *Naisten Oma Maailma* saa hoiata itsensä miten taitaa. Ymmärräthän sinä itsekin, ettet voi lähteä lomalle ainakaan ennen kuin nähdään, kuinka asiat rupeavat luistamaan. Parin viikon kuluttuahan meidän pitäisi saada kirjalähetyskin markkinoille.

Pitkänen mutristeli ohuita huuliaan.

— Hm, sanoi hän, — Kööpenhamina on vaarallinen kaupunki. Sinne on moni ennenkin tehnyt huvimatkan, joutuakseen sitten tekemään häämatkan takaisin.

— No, niin pitkällä ei nyt vielä olla. He ovat vasta kihloissa — idiootit, murisi Lumme. — Ja täällä alkaa nyt, tai oikeammin jatkuu, nuoleskelu ja paijaaminen aamusta iltaan ja joudutaan lopultakin palkkaamaan

uusi mies sitä viikkojulkaisua varten.

— No no, no no, tyynttytti Pitkänen, — eiväthän nyt rakastavaisetkaan aina ole toistensa kimpussa. . .

— Ovat ne, julisti Lumme asiantuntemuksella. — Missä sitä paremmin viihtyy kuin sellaisessa seurassa, jossa saa puhua itsestään koko ajan? Taisi olla viikapisto sittenkin pojan lähettäminen pois näköpiiristä. Mitä tässä nyt osaisi tehdä?

Hänen turpea alahuulensa oli tavallista enemmän lerpallaan ja otsa ja rusottavat posket olivat hiestä kosteina.

— Mitäpä tässä. Koeta puhua Ilmarille järkeä ja ellei se auta, puhu tytölle. Kuka ja mikä hän muuten on?

— Ota tuosta selvä, tuhahti P. J. ja heitti hänelle kirjeen.

— Niin, eipä siitä viisastu. Ehkäpä voisit koettaa sähkösanomaa. Ilmoitat vain lyhyesti, että hänen on palattava yksin ja että tyttö voi saapua myöhemmin, jos niin sovitaan.

— Mm — tuosta nyt tuskin olisi apua. Mutta ehkä olisi sitäkin koetettava.

Hän pyöritteli hetken savuketta sormiensa välissä

ja tuijotti eteensä. Sitten hän nousi ja lähti sen enempää sanomatta huoneesta.

Iltapäivällä hän hyökkäsi Pitkäsen huoneeseen uudelleen punaisena ja kiukkuisena, kädessään puolittain rutistettu paperinpala.

— Siin' on vastaus, jupisi hän ja paiskasi paperin pöydälle pistäen sitten kädet housuntaskutkin, joissa kummassakin oli sopivaa kalisteltavaa, nikkeli-rahjoja toisessa ja avainkimppu toisessa. Pitkänen luki:

»Lumme

Liisankaupunki

Ellemme saa tulla kaksin tulen haaremin kanssa piste yksin en missään tapauksessa piste valmistakaa pitopöytä

Ilmari.»

— Fatum! mutisi Pitkänen osaaottavasti.

Lumme lähti hampaitaan varovasti narskuttaen huoneesta. Ja hänen mentyään katosi Pitkäsen murheellinen ilme kuin pyyhkäisemällä. Hänen suupielensä vetäytyivät korvia kohti, kakkulat kimaltelivat ja hän teki jotakin, jota tavallisesti tehdään vain ro-

maaneissa: hän hykerteli käsiään. Väinö Pitkäsellä oli omat n. s. kotkotuksensa.

V luku
MYLLY ALKAA PYÖRIÄ

Sanotaan, että oma etu puhuu kaikkia kieliä ja näyttelee kaikkia osia, vieläpä epätsekkäänkin. Olen taipuvainen yhtymään tähän väitteeseen ja pitämään vilpittömästi epätsekkäitä ja uhrautuvia ihmisiä joko sääntöä vahvistavina poikkeuksina, jolloin he ovat idiootteja, tai idealististen kirjailijain mielikuvituksen tuotteina, sillä esimerkiksi ne ihmiset, joitten kanssa olen joutunut tekemisiin — ja niitä on legio — eivät milloinkaan ole antaneet aihetta päinvastaiseen käsitykseen. Monet heistä olisivat myyneet iso-aitinsä sirkuksen vapaalipusta, kenties vielä vähemmästäkin, jos vain olisi ilmaantunut halukas ostaja. Näihin kuului, valitettavasti, Väinö Pitkänenkin.

Ilmarin kohoaminen liikkeessä soti hänen etujaan vastaan. Jos Poika uuden julkaisun päätoimittajana menestyisi, tietäisi se palkkiota ja palkkiona tietysti olisi kirjallisen johtajan asema, jolloin hän, Pitkänen, saisi laputtaa, mikäli ei haluaisi siirtyä Ilmarin apulaiseksi. Oli siis sängen tärkeätä, että Ilmarin menestys estettäisiin, ja sitä parempi tietysti, mitä voimaperäisemmin se tehtäisiin. Eikäpä tämä tuntunut ol-

lenkaan mahdottomalta. Maisteri Pitkänen kävi reippaasti toimeen.

Kun Ilmari siis kotiin palattuaan jälleen ryhtyi työhön, tapasi hän merkittävästi muuttuneen Pitkäsen. Aikaisemmin olivat heidän välinsä olleet varsin viileät: Pitkänen oli suhtautunut häneen suunnilleen kuin sisäasiainministeri ulkoasiainministerin hiukan hermoille käypään poikaan. Nyt hän tervehti apulaistaan kuin kauan kadoksissa ollutta veljeään ja kuunteli halukkaasti Ilmarin mielipiteitä eri asioista. Ennen oli Ilmari saanut tyytyä kuuntelemaan häntä. Hän oli kordiaali ja avulias ja osoitti suurta mielenkiintoa *Naisten Omaan Maailmaan*, jonka ensimmäisen numeron synnyttämiseen hän otti tehokkaasti osaa sekä sanoin että toin — aivan pyytämättä. Ilmari ihmetteli ja toisinaan häntä vaivasi joku hämärä epäluulokin, mutta hän ei kuitenkaan joutanut asiaa miettimään syvemmälti, sillä näihin aikoihin oli hänen mielessään tilaa ensi sijassa Bodil Vangille ja siten vasta muille seikoille.

Pietari Johannes ja Zinaida olivat valmistautuneet ottamaan vastaan miniän *in spe* sillä tavalla, että miniä viipymättä ryhtyisi tarkastelemaan Tanskaan

menevien laivojen kulkuvuoroja, mutta vain Zinaida pystyi pysymään päätöksessään. Olen jo aikaisemmin sanonut, että P. J. oli heiveröinen mies.

Bodil tuli, näki ja voitti hänet, vaikka hävisikin Zinaidalle. Mutta Zinaida muodosti vähemmistön eikä hänen suhtautumisensa nuoreen morsiameen merkinnyt enempää kuin edistyspuolue eduskunnassa. P. J. antautui kyselemättä, harkitsematta, vieläpä pyytämättä, sillä nuori pari ei suinkaan saapunut nöyränä isän siunausta rukoilemaan, niinkuin nuoret parit tekivät vielä 58 vuotta sitten, vaan pikemminkin hyväksymään apen ja hänen sukulaisensa. Hyvin ymmärrettävistä syistä oli jo Kööpenhaminassa sovittu siitä, että Bodilin ammatti unohdettaiisiin tyystin — tyttö oli suostunut siihen liiankin hankasti — ja niin hän kävi huolellisesti kasvatetusta, vaikkakin köyhästä perhetyöstä, mikä oli melko helppoa, koska hän osasi käyttäytyä moitteettomasti ja pitää nenänsä pystyssä. Asiat tuntuivat Ilmarin mielestä sujuvan vallan mainiosti.

Naisten Oman Maailman ensimmäiset numerot saivat melko hyvän vastaanoton. Ilmari oli apulaisekseen ottanut nuoren helsinkiläisylioppilaan, joka

osoittautui tehtävänsä innostuneeksi ja pystyväksi, ja ilmoitushankintakoneistokin toimi ainakin aluksi erinomaisesti, kiitos lihavien provisionien. Eugénie de Montijo ja hänen kaartinsa aktiivisuus ylitti kaikki odotukset eikä siitä ollut muuta kuin hyvää sanottavana niin kauan kuin heidän toimintansa rajoittui propagandaan ja joihinkin pikku pakinoihin uudessa julkaisussa. Ilmari oli innostunut ja toiveikas ja P. J. myhäili tyytyväisesti — ensi kertaa pitkiin aikoihin. Väinö Pitkänen ei puhunut paljon, hymyili vain sfinksinhymyään ja lehteili julkaisua kakkulat ilmeettöminä.

Pääkaupungin ja suurimpien maaseutukaupunkien sanomalehdissä aloitettu rummutus ulotettiin vähitellen myös pikkulehtiin. Nielihän se rahaa, mutta tuntui siitä olevan tuloksiakin. Tilauksia alkoi kasaantua oikein suuriksi pinoiksi aikakauslehtikonttorin pöydille ja teollisuuslaitokset alkoivat hieroa kauppaa suurista ilmoituksista. *Naisten Oma Maailma* alkoi herättää huomiota ja se merkitsi rahaa P. J. Lumme ja Poika Oy:lle. Faktori Perkamo sanoi töitten lisääntymistä valittetevalle alifaktori Jussille, että »kannattihan hyvän afian vuokfi hiukan kärfiäkin»

ja samasta syystä naputtivat konttorineitokset omasta aloitteestaan ja napolisematta lasku- ja kirjoituskoineitaan tavallista vinhemmin. Ilmarin keksintö tuntui kuin tuntuikin puhaltavan uutta elämää liikkeeseen.

Bodil Vang oli esitelty liikkeessä ja perheen lähimmille ystäville. Varsinkin miesväki hyväksyi hänet yksimielisesti, ei vain hänen sievän ulkonaisen olemuksensa vuoksi, vaan myös siksi että hän oli ulkomaalainen. Milloinkas suomalainen voisi vastustaa mitään ulkomaalaista? Ilmari röyhisteli rintaansa ja näytti nauttivan omistusoikeudestaan häneen sitä enemmän, mitä syvemmän vaikutuksen hän muihin miehiin teki. Sellaisia me »vahvemmat astiat» (mikä naurettava nimitys) olemme. Ja melkein samalla tavalla röyhisteli isä Lumme, joka päivä päivältä ihas-tui yhä enemmän tulevaan miniäänsä. Hänen oli jo ihan vaikea pitää näppejään erossa Bodilista, joka ei muuten ollenkaan pannut pahakseen pientä nipistystä poskesta tai isällistä läpsäystä pyöreään takalisto-oon. Kun Ilmari kerran siitä hiukan närkästyi, mut-risti tyttö tyytymättömänä huuliaan ja sanoi, että hä- nestä oli niin hauskaa, kun »häntä pidettiin hyvänä»

ja että oli Ilmarin oma syy, jos ukko sai siihen liiaksikin tilaisuutta ja aihetta, Ilmari itse kun muka oli siinä suhteessa aivan luvattoman kohtuullinen.

Poika huomasi pian, että kahden isännän palveleminen tosiaan oli työlästä hommaa. Ja kun Bodil Vang lopultakin oli hänen sydäntään lähempänä kuin *Naisten Oma Maailma*, alkoi hän antaa innokkaalle naiskaartilleen yhä vapaammat kädet. Akkaväkeä lappoi hänen työhuoneeseensa jo aamusta alkaen ehdotuksineen ja avustuksineen. Myöntyminen oli helpompaa kuin kieltäytyminen ja se säästi aikaakin: Carmen Helke sai julkaistuksi ensimmäisen kirja-arvostelunsa ja rouva-nimityksen esitaisteilijoille luovutettiin palsta joka kolmannessa numerossa. Ylioppilasnuorukainen jo pudisteli toisinaan päätään, mutta mitä on ylioppilasnuorukainen tarmokkaan ja määrätietoisen naiskomppanian rinnalla? Hyttysen puhallus.

Syyskuu oli lopullaan. Bodil oli ollut Suomessa jo kuukauden päivät ja Zinaida-täti alkoi Pojalta urkkia, milloin morsian lähtisi takaisin, vai lähtisikö ollenkaan. Ilmari ei voinut sanoa siihen mitään varmaa. Hän oli levoton. Bodilin oli oikeastaan turha palata

Köpenhaminaan lyhyeksi aikaa, kun ei hänellä ker-
ran ollut siellä mitään tekemistä, mutta haluttomal-
ta tuntui tyttö avioliiton lukkoon lyömiseenkin. Oliko
sillä nyt niin kiirettä? Oli niin hauskaa olla kihlois-
sa, vailla edesvastuuta. Kaikki olivat niin ystävällisiä
ja huomaavaisia, sai huvitella mielin määrin ja niin
edespäin.

Ilmari istui sekarotuisen kirjoituspöytänsä ääres-
sä ja mietti naisen merkillisyyttä. Kovin kauan ei Bo-
dilia enää voitu pitää vieraana tällä tavoin. Joko oli
tästä lähdeittävä kuulutuksille tai sitten oli hänen, Il-
marin, hankittava niin paljon rahaa, että saattoi elät-
tää Bodilia kuukauden tai pari Kööpenhaminassa.
Ukolta ei heruisi eikä Zinaida-tädiltä. Vekselillä ehkä
saisi, mutta isän tietoon sekin tulisi ja millä sen sitten
selittäisi. . .

Ovelle koputettiin.

— Sisään!

Huoneeseen astuivat Eugenia Montin—de Mon-
tijo ja Carmen Helke. Ilmari pani pois pienen piip-
punsa ja nousi tervehtimään. Neiti Helkkeen silmis-
sä oli melkein himokas ilme hänen katsellessaan si-
niseen sheviottiin verhottua salskeaa nuorukaista,

mutta Eugenia-neitsyt, jonka seksuaaliset intressit kulkeutuivat telepaattista tietä henkimaailmaan, silmäili häntä asiallisesti ja kylmästi. Hänellä oli kädessään koneellakirjoitettuja paperiliuskoja ja Ilmari katseli niitä epäluuloisesti.

— Minä olen kirjoittanut artikkelisarjan spiritismin alalta, sanoi neiti Montin istuuduttuaan — *Nais-ten Oma Maailmaa* varten.

— Hm, pani Ilmari. — Katsotaan.

— Katsotaan vain, mutta painetaan myös, sanoi neiti Montin.

Ilmari väänteledi tuolillaan, siirteli korrehtuuri-liuskoja ja kaatoi mustepullon.

— Te kohtelette meitä, avustajianne, hiukan ynseästi, hymyili Carmen Helke. — Ja kuitenkin me luonnollisesti tiedämme paraiten, mitä naiset mieluummin lukevat.

Neiti Montin laski käsikirjoituksensa pöydälle.

— Ensimmäinen artikkeli ehtii hyvin ensi numeroon. Enkä halua teidän tekevän siihen sanottavia muutoksia. Minä tiedän, mistä kirjoitan.

Ilmari sormeili papereita sen näköisenä kuin olisi silitellyt sammakkoa, ja koetti varovasti selittää, että

Naisten Oman Maailman tuli olla yleistajuinen, ettei se voinut ryhtyä ajamaan mitään määrättyjä oppeja, että kaunokirjallinen aines nyt jo oli supistettu mahdollisimman vähiin, lyhyesti, että hän ei halunnut tietää neiti Montinin artikkeleista tuon taivaallista.

Kiivastuttiin. Carmen Helke auttoi neiti Montinia ajamaan asiaansa, vaikka se ei olisi ollut ollenkaan tarpeellista, sillä hupsuuksistaan huolimatta oli Eugenia-neiti kaikkea muuta kuin typerä eikä hänen puheenlahjassaan ollut mitään toivomisen varaa. Poika joutui vähitellen alakynteen ja kun hänen argumenttivarastonsa vihdoin loppui ja Bodilkin soitetti kesken rähäkän vaatien sulhastaan kahville Liisan kaupungin »Fazerille», menetti hän lopulta malttinsa ja unohti itsensä siinä määrin, että iski nyrkkinsä pöytään.

— Saakeli, tekö tämän pisnessin hoidatte, vai minä?

Naiset vaikenivat kuin olisi heidän suunsa yhtäkkiä lukittu ja Ilmari alkoi kiukkuisena ja häpeissään, vapisevin käsin, pyyhkiä hiestynyttä otsaansa.

Lopulta neiti Montin nousi loukkaantuneen näköisenä.

— Te olette kovin nuori, herra Lumme, sanoi hän, — ja kovin epähieno. Ritarillisuus ja kohteliaisuus ovat tyystin hävinneet. Tiedän kyllä, että nykyisin on jo kultaus karissut hyveitten palkinnoista, mutta se ei ole mikään syy, jonka vuoksi hyveistä pitäisi luopua. Minä . . .

— Maisteri Pitkänenkin, keskeytti Carmen Helke, — on sitä mieltä, että on aivan nurinkurista pitää miehistä makua mittapuuna naisten julkaisua arvostellessa. Teidän olisi enemmän kuunneltava meitä. Saisitte varsin pian havaita, että se kannattaa. Ja sehän on teille pääasia.

— Maisteri Pitkäsen mielipiteet eivät tässä asiassa merkitse mitään, murahti Ilmari ja päätti itseksensä puhua pari sanaa lemmestä Pitkäselle ennenkuin lähtisi liikkeestä. — Julkaistaan juttu, jos suinkin voidaan.

Naiset nousivat.

— Minä tuon huomenna arvostelun Dreiserin »Amerikkalaisesta murhenäytelmästä», sanoi Carmen Helke ovelta. — Hyvästi.

Ilmari vaipui voihkaisten tuoliinsa.

Mieliharmit tuntuvat olevan sangen hedelmälli-

siä. Ne lisääntyvät nopeasti. Ei tarvittu muuta kuin yksi tuollainen herneenkokoinen — seuraavassa tuokiossa niitä on jo säkillinen. Tuskin pääsi nytkään Eugenia-neidon aiheuttama suuttumus lauhtumaan, kun jo faktori toi syytä lisään kirjapainosta.

Hän astui huoneeseen paperipinkka kädessään ja istuutui pyytämättä kirjoituspöydän vieressä olevaan tuoliin.

— Lefkirouva Filvanto, fe kauppiaf, kävi fiellä minun konttoriffani ja vaati tätä *Naiften Omaan Maailmaan*.

Hän heitti paperitukun pöydälle.

— Hittoako ne sinne tulevat? puhisi Ilmari ärtyneesti. Hän tarttui papereihin. Pitkä selonteko Alli Silvannon muoti- ja turkisliikkeestä.

— No, kaf kun tätä ei pitänyt edef näyttää täällä kuftannufpuolella. Lehteen vain! kikersi Perkamo.

— Oo Herra, tule ja puserra, kähähti Ilmari hampaittensa välistä ja kohotti teatraalisesti nyrkkinsä ja katseensa kattoa kohti. — Vie pois tuo roska. Polta se! Hautaa! Tuki sillä sen akan kurkku, kun se tulee kysymään, miksei sitä ole julkaistu!

Faktori katosi. Pitkän rupeaman istui Poika kuin

halvautunut tuolissaan. *Naisten Oma Maailma* alkoi saada peloittavan pöpön hahmon, joka suureni suurenemistaan, kunnes tuntui täyttävän koko huoneen ja uhkaavan musertaa päätoimittaja-paran Jagger-nautmassallaan. Mutta sitten tuli hänen huumorintajunsa kuin pelastava enkeli ja kummitus katosi vapauttavaan nauruun. Tuo naisten toimitushomma oli lopultakin kuin parasta farssia. Pahusko tässä ottamaan sitä vakavalta kannalta. Mutta Pitkänen ansait-si luunapin.

Ilmari nousi, ojenteli käsivarsiaan ja lähti Pitkäsen huoneeseen. Hän astui sisään mielenosoituksellisesti, koputtamatta, mutta pysähtyi hämmästyneenä kynnykselle. Pitkänen käveli kuin vaappuva ankka edestakaisin ja piteli molemmin käsin pakaroitaan.

— Mitä hiivatin cake-walkia sinä tanssit? hihkaisi Ilmari.

Pitkänen jatkoi naama tuskallisessa virneessä vaappumistaan.

— Äsken, voihi hän, — äsken, kun minun piti istuutua tuoliini, luiskahti se alta pois. Ja lattialla oli li-säksi piirustusnasta — piikki pystyssä tietysti. Oih!

— Synti saa aina palkkansa, sanoi Poika kolkolla

äänellä. Hän otti sohvalta vahakangastyynyn ja paiskasi sillä Pitkästä, niin että tämän silmälasit olivat pudota. — He, pane tuo iskunvaimentaja istuinkamaraisi alle, kehoitti hän, — ja koeta kuunnella rauhallisesti, mitä minulla on sanottavana. Vai haetanko sinulle ensin vahvistusryypyn maitokaupasta?

Pitkänen istuutui vaivalloisesti ja muljautti Ilmaria vihaisesti.

— Kuule sinä, Pitkänen, älä sekaannu *Naisten Oman Maailman* asioihin, sanoi Poika. — Sinä olet vihjaissut muutamille naisavustajistamme, että he muka tietävät parhaiten, miten tuollaista lehteä toimitetaan. Minulla on aivan tarpeeksi huolta tuosta lehdestä jo ennestäänkin. Jos nuo akat nyt ovat saaneet päähänsä, että sinä olet puhunut vakavissasi, menee kaikki piirileikiksi. Mitä sinä oikein tarkoitat?

— Hyvää vain, sanoi Pitkänen viattomasti ja veti kapeat huulensa hymyyn. — Tahtoisin vain helpottaa sinun työtäsi.

Ilmari tuijotti häntä hetken ja irvisti.

— Kuule, Pitkänen, ottaen huomioon heikon selkäytimesi en voi odottaa sinulta paljon, mutta en olisi kuitenkaan luullut sinua niin tyhmäksi, että yrittäisit

syöttää minulle tuollaista.

— No, sitten se oli pelkkää pirullisuutta, sanoi Pitkänen edelleenkin hymyillen.

Poika paiskasi oven kiinni, niin että seinät tärähtivät.

Hän oli omaan huoneeseensa astuessaan uudelleen huolestunut eikä hänen huumorintajunsa auttanut tällä kertaa yhtään. Mitä hautoi Pitkänen? Sillä jotakin hänellä oli tekeillä — sitä oli Ilmari aavistellut jo siitä lähtien kuin palasi ulkomaanmatkaltaan, ja nyt hän oli siitä varma. Olisi aivan turhaa pyytää Pitkästä lyömään korttejaan pöytään. Se mies oli kiero kuin korkkiruuvi.

Poika sytytti piippunsa ja nosti jalkansa nojatuoliin. Hän oli pannut myllyn pyörimään, mutta se ei tuntunut olevankaan niin yksinkertainen kapine kuin miltä puusta katsoen näytti.

Pystyisikö hän sitä hoitamaan?

Kas, siinä kysymys. . .

Hän tarttui puhelinkampiin ja soitti Bodilille sekä ilmoitti kuivasti, ettei nyt ehtinyt kahville. Piste. Sitten hän pyysi kirjapainosta kaikki *Naisten Oman Maailman* seuraavan numeron korrehtuurit ja syven-

tyi järjestelmään lehden sisältöä.

VI luku
P. J. LUMME JA NAINEN

Bodil Vangissa oli jokin selittämätön »je ne sais quoi», jota tavallisen miehen oli vaikea vastustaa. Katseltuaan muutamia viikkoja hänen pehmeää, notkeaa olemustaan alkoi Pietari Johannes tuntea jonkinlaisia pyörriytyksen oireita hänen läheisyyteensä joutuessaan. Hän ei yhtään enää ihmetellyt Ilmarin rakastumista. Bodilin naiselliset vaistot taas selvittivät tytölle sangen pian, »mitä kello oli lyönyt», eikä hänellä totta puhuen ollut mitään asiain kehittymistä vastaan. Hän ei ollenkaan paheksinut ukon pikku hyväilyjä, vaan vastasi niihin päinvastoin rohkaisevalla hymyllä, mikä puolestaan pani P. J:n makuuhuoneensa yksinäisyydessä tarkastelemaan peilissä keruubinnaamaansa, jopa harrastamaan jonkinlaisia kotitekoista aamuvoimisteluaakin. Ilmari oli huomaavinaan, että isä alkoi käyttää kirkkaammanvärisiä kravatteja kuin ennen ja että hänen housunsa nykyisin olivat aina moitteettomasti prässätyt, mutta syytä tähän hän ei osannut aavistaa eikä siitä paljon välittänytään. Hänellä oli näihin aikoihin aivan tarpeeksi ajattelemista muutenkin.

Tullessaan eräänä iltana kotiin liikkeestä, missä oli viipynyt ylityössä, kuuli hän riisuessaan päällystakkiaan eteisessä grammofonin soittoa isänsä työhuoneesta. Hetken hän seiso iavan liikkumattomana, mutta tassutteli sitten hiljaa ovelle ja kumartui tirkistämään avaimenreiästä. Siitä ei kuitenkaan saattanut nähdä yhtään mitään. Poika suoristautui ja aikoi jo aukaista oven, mutta luopui aikomuksestaan ja painoi korvansa ovea vasten.

*Das muss ein Stück vom Himmel sein,
Wien und der Wein, Wien und der Wein. . .*

lauloi grammofoni. Poika oli tuon naukuvan tenorin ohella kuulevinaan matalaa mutinaa, mutta vasta kun neula nostettiin levyltä, erotti hän sanoja. Isä siellä melskasi huonoa ruotsiaan.

— Eihän minun pikku tyttöni vihainen ole, eihän. . . Ilmari on pentu. . . Ota nyt pieni tippa vielä — madeiraahan se vain on. Sinulla on sitten niin kaunistukka, etten ole kauniimpaa nähnyt. Jos minä olisin kaksikymmentä, ei kun kymmenen — taikka viisikin vuotta nuorempi, niin löisin pojan laudalta. . . anna nyt kun appiukko hiukan pusii tuosta korvan juures-

ta. . . Mitäs turhia hermostut, ei hän vielä tule aina-
kaan kahteen tuntiin. Antaa pojanjolphin puskea vain,
se tekee hänelle niin äärettömän hyvää. Kyllä sinulla
on sitten pehmeät ja silkinhienot käsivarret. Ja nuo
suupielet, ne sitten ovat niin houkuttelevat, että —

Ilmari ei voinut hillitä itseään kauempaa. Hän kis-
kasi oven auki.

Ukko istui Bodilin vieressä leveällä sohvalla. Kum-
mankin posket punoittivat. Turkkilaistyyllisellä tu-
pakkapöydällä heidän edessään oli madeirapullo,
kaksi tyhjää lasia ja savukkeita. Molemmat olivat yh-
tä syyllisen näköisiä kuin aikoinaan paratiisin ome-
navarkaat.

— Jakakaa nyt onnestanne hiukan minullekin, sa-
noi Ilmari pilkallinen hymy huulillaan ja istuutui kir-
joitustuoliin.

Mutta P. J. ja Bodil olivat niin häkeltyneitä, ettei
kumpikaan saanut sanaa suustaan.

— Me — mme, änkytti P. J. — pidämme vain hiu-
kan hauskaa. . . juhliitaan hiukan. . . kun m-meillä oli
vähän ikävä. . .

Ilmarin kiukku katosi. Nuo raukat olivat niin nolo-
ja, että heitä tuskin sieti katsoa. Bodil nousi, otti pöy-

dältä savukkeen, pudotti sen tuhkakuppiin ja alkoi seilailla levyjä. Kukaan ei puhunut mitään pitkään toviin.

— Riittäisi se vähempikin hellyys teidän välillänne, sanoi Poika vihdoin kevyesti, vaikka hänellä olikin paha olla. Isäänsä hän ei ihmetellyt, mutta Bodilista oli yhtäkkiä sukeutunut probleema. Tunsiko hän loppujen lopuksi tuota tyttöä hituistakaan? — Vai mitä? lisäsi hän Bodiliin kääntyen, kun ei kumpikaan vastannut.

Tyttö vaikenä.

— Et lausu mielipidettäsi, jatkoi Ilmari, ja nyt hänen äänensä oli selvästi ivallinen. — Johtuuko se siitä, ettet itsekään pidä sitä minkään arvoisena, vai eikö suusi toimi?

— Älä nyt rupea turhasta riitelemään, mutisi P. J. — Totta kai vanha isä nyt tuon verran saa pitää minäänsä hyvänä. Pari lasillista madeiraa ja hiukan musiikkia — kotona lisäksi.

— Hempeämielisen hörönlörön säestyksellä, täydensi Ilmari. — No, koetetaan panna viinin tilille. Kaatakaapa minullekin lasillinen.

Tunnelma keveni. Juotuaan lasillisen vakuutti Poi-

ka itselleen, ettei tässä oikeastaan ollut mitään syytä suuttua. Mutta senverran apen ja miniän tète-à-tète kuitenkin vaikutti, että hän tästälähin alkoi pitää heitä hieman silmällä.

Eikä kestänytkään kauan, ennenkuin hän yllätti heidät uudelleen. Tällä kertaa kustannusliikkeessä. Bodil oli pistäytynyt häntä katsomassa ilman mitään varsinaista »asiaa» ja sanoi lähtiessään kurkistavansa isä Lumpeenkin huoneeseen. Neljännestuntia myöhemmin meni Ilmari eräs käsikirjoitus kainalossaan isänsä puheille ja astui tapansa mukaan koputtamatta huoneeseen. Ukko ja Bodil seisoivat kirjakaapin vieressä ja ukon käsi oli tytön vyötäisillä. Tälläkin kertaa lehahtivat molemmat tummanpunaisiksi ja syyllisyudentunne sai heidän kasvonsa sekä surkean että koomillisen näköisiksi. Tyttö riensi ottamaan käsilaukkunsa pöydältä ja sanoi hermostuneesti:

— Ei, nyt minä lähden — taidan mennä suoraan kotiin, makuulle. Päätäni hiukan kivistä.

— Se on oikein, sanoi Poika ja hänen huulillaan oli ruma virnistys. — Mene kotiin vain — päästämään virkistävä, pieni itku. . .

Ja kun tyttö oli sulkenut oven jäljessään, kärehti hän isälleen:

— Osaat sinä, faija, totisesti järjestää asiasi. Saat nauttia mormoonivanhimman iloista tarvitsematta kasvattaa itsellesi täysipartaa tai asua Sail Lake Cityssä. Kuinka pitkälle sinä aiot vikitellä morsiameni?

— Älä puhu törkeyksiä, yritti P. J. — Totta nyt tuon verran voi vanha mies poikansa vaimoa sormeilla. Sitäpaitsi — mikä hemmetin mormooni minä olen? Leskimies ja . . .

— Oho, joko asiat ovat niin pitkällä? Mikäkö mormooni? Kyllä minä sinun suhteesi tiedän . . .

— Äh!

— Ähpä äh! Sanon suoraan, etten pidä tuollaisesta. Ellet saa pidettyä sormiasi irti Bodilista, saa hän minun puolestani lähteä vaikka huomispäivänä eikä hänen tarvitse jättää minulle edes osoitettaan.

Pietari Johannes yritti tulistua hänkin.

— Älä rupea hävyttömäksi, poika. Tavallaan on kylläkin imartelevaa, että voit olla mustasukkainen isällesi, mutta tiedät itsekkin, ettei siihen ole syytä. Ja tämä riittää tästä asiasta. Mene matkoihisi.

Ilmari pyörähti kannoillaan. Olisiko hän sittenkin

erehtynyt?

*

Eräänä harvinaisen kauniina syyssunnuntaina istui Väinö Pitkänen Rantapuistikossa tuijotellen leveälle joelle, jolla pieni hinaaja kiskoi kymmentä lautalastissa olevaa lotjaa hitaasti eteenpäin. Hän ei nähnyt mitään kauneudesta ympärillään, viimeisiä syksyn kukkia ja lehtipuitten liekehtivää värisinfoniaa, nurmikkoa peittävää kromikeltaista ja viininpunaista lehtivaippaa. Hän mietti.

Hänen suunnitelmansa Ilmarin nujertamiseksi eivät toistaiseksi olleet sujuneet kalkkyylien mukaan. Tosin hän oli onnistunut vaikeuttamaan Pojan työtä jossakin määrin yllyttämällä naisavustajia häntä vastaan, mutta siinäpä olikin melkein kaikki. Tuo kirottu lehti tuntui »lyöneen itsensä läpi» oikein loistavasti ja ukko puhui pojastaan jo jonkinlaisella arvonannolla. Jos kaikki kehittyisi yhtä suotuisasti edelleen, olisi Pitkäsen piankin väistyttävä syrjään — ja mihin sitä sitten joutuisi? Nykyään ei kunnollista paikkaa saanut niinkään helposti.

Kaiken kukkuraksi hän, Pitkänen, oli rakastunut. Ja lisäksi onnettomasti kahdessakin mielessä. Tyt-

tö nimittäin oli köyhä kuin kirkonrotta, pelkkä P. J. Lumpeen konttorineito, eikä tuntunut erikoisen ihas-tuneelta Pitkäsen huomaavaisuuteen. Ja tapaus oli vakava: Pitkänen ei ainakaan vielä uneksintukaan muunlaisesta suhteesta kuin kristillisestä avioliitosta. Tytön pään hän kyllä arveli saavansa käännetyksi kärsivällisyydellä ja hyvyydellä, mutta kannattiko sitä tehdä nyt näin kriittisenä aikana? Millä tytön elättäisi, jos tässä yhtäkkiä joutuisi paikattomaksi? Sitäpaitsi oli Sirkka Paasio niin järkevä, ettei »tyhjän» miehen vaimoksi rupeaisikaan.

Pitkänen kynsi pikkuista leukaansa ja naputteli luisevia polviaan. Yhtäkkiä hänen mieleensä juolahti Bodil Vang, Pojan tanskalainen morsian.

Pitkänen oli tavannut hänet useita kertoja sekä liikkeessä että Lumpeitten päivälliskutsuilla ja tarkkasilmäisenä psykologina hän piankin oli päässyt ty-töstä selville. Hän oli synnynnäinen koketti, tuntee-ton ja tarkasti laskeva, eikä hänen pintakiilloituksen-sa suinkaan pettänyt Väinö Pitkästä. Rakastunut Il-mari oli tietysti sokea kuin pöllö, ja mitä Pietari Jo-hannekseen tuli — no niin, P. J. oli P. J.

Juuri se seikka, että Bodil Vangin tapaiselle nuo-

relle naiselle avioliitto ennenkaikkea on afääri, jossa tunteet merkitsevät kovin vähän, pani uuden ajatuksen sikiämään Pitkäsen aivoissa. Hän oli huomannut ukon katselevan tulevaa miniäänsä osapuilleen samalla tavalla kuin pikkupoika katselee konditorian näyteikkunaa, ja miniän kannalta taas ukko tietysti olisi parempi afääri kuin poika, varsinkin senjälkeen kuin Pitkänen saisi hänelle selitetyksi hiukan asioita. Viis siitä, syntyisikö siitä naimiskauppaa, vai eikö — joka tapauksessa muodostuisi erinäisiä komplikatioita, jotka todennäköisesti — niin, varmastikin — edesauttaisivat Pojan luhistumista.

Pitkänen napsautteli sormiaan ja vihelsi. Jo huomenna hän alkaisi jaella uuden pelin kortteja. Siinä pelissä hän itse ei häviäisi mitään, mutta hyvin helposti hän voisi voittaa kaikki.

*

Zinaida Lumme oli suorasukainen sielu. Diplomatia oli hänelle tuntematon käsite ja kohteliaisuutta hän piti ylellisyystavarana, jota tosin saattoi käyttää, mutta joka ei millään tavalla ollut välttämättömyyksiin kuuluvaa. Niinpä hän eräänä päivänä lounasta syödessä paukahduttikin:

— Eräät ihmiset eivät tunnu ollenkaan tajuavan, että vieraanvaraisuudellakin on rajansa.

P. J. ja Poika, jotka tunsivat hänen puhetapansa ymmärsivät heti, mistä oli kysymys. He katsoivat kumpikin häntä moittivasti, mutta eivät puhuneet mitään.

Sensijaan Bodil naurahti ja huomautti:

— Se on aivan totta. Sen huomion saattaa usein tehdä esimerkiksi juuri suomalaisten perhekutsuisa.

Zinaida oli hetken ääneti. Hänen harmaisiin silmiinsä tuli kylmä kiilto ja suu näytti ohuelta viivalta kireissä kasvoissa.

— Milloinka sinä lähdet kotiin? kysyi hän yhtäkkiä.

Poika kirosi hiljaa ja isä Lumme katsoi säikähtyneenä sisarestaan Bodiliin, joka hämmästyneen näköisenä tuijotti Zinaidaa.

Mutta Bodil ei ollut niitä, jotka kauan ovat vastusta vailla. Hän pyöräytti tummia silmiään, viskasi päänsä takakenoon ja purskahti nauruun.

— Kotiin? Hyvät ihmiset, mistä minä tietäisin? Sellaiset profeetat ja profetissat, jotka olivat lähempiä

tuttuja Jumalan kanssa ja tiesivät ennalta hänen ai-voituksensa, ovat maanneet haudoissaan jo vuosituhansia. Osaanhan minä rakentaa »onnenpöydän» korteista, ja jos siinä sitten joutuu ristikuuton pataässä viereen ja herttarouva vastapäätä ruutukunin-gasta, niin matkaahan se voi merkitä yhtä hyvin kuin jotakin muutakin, mutta päivämäärä siitä ei kuitenkaan selviä. Ei, täti hyvä, en minä voi tietää, milloin minä matkustan.

— Julki jumalatonta, kihisi Zinaida ja nousi mielenosoituksellisesti kesken kyljyksen ja vihreitten papujen.

Hetken vallitsi huoneessa tuskastuttava hiljaisuus. Sitten mumisi Ilmari:

— Älä välitä tädistä.

Bodilin leuka alkoi väristä. Ilmari tunsi oireet ja vääntelehti tuolillaan. Nyt seuraisi pikkuisen pitsinenäliinan esiinotto, sitten muutama nyyhkytys, pari koristeellista kyyneltä ja lopuksi sanatulva, jossa ei olisi enempää päätä kuin häntääkään. Pojalla oli toisesta murheita tarpeeksi ilman tällaisia kohtauksia-kin. Hän ei yksinkertaisesti jaksanut.

P. J. rummutteli pöytää sormillaan, leikitteli haa-

rukallaan ja ryki. Hänen oli vaikea sanoa mitään. Hän ei uskaltanut pahoittaa Zinaidan mieltä moitteella eikä tahtonut pahoittaa pikku Bodilin mieltä puolustamalla sisartaan.

Zinaida, joka oli hetken seissyt ikkunan luona, kääntyi kuullessaan ensimmäiset nyyhkytykset, ja paukautti:

— Ei kenenkään tarvitsekaan välittää tädistä, mutta täti välittää teistä kaikista, niin kauan kuin se on tarpeellista. Ja se on tarpeellista siihen asti kuin Bodil on joko kotonaan Tanskassa taas, tai naimisissa — joko isän tai pojan kanssa!

Sanoi ja poistui huoneesta.

Pöydän ääressä istujat tuijottivat toisiaan pyörein silmin ja morsiamen nyyhkytykset katkesivat kuin veitsellä leikaten.

— Mi-mitä hän tarkoittaa? änkytti hän.

Mutta siihen ei kukaan uskaltanut vastata.

*

Zinaidan käytös lounaalla kiusasi Pietari Johanna koko päivän. Liikkeessä soivat kesken kiireitäkin hänen korvissaan sanat: »naimisissa joko isän tai pojan kanssa». Ne panivat veren omituisesti kuumot-

tamaan hänen suonissaan ja sydämen ikäänkuin paisumaan. Ne ilmestyivät mustina kirjaimina valkoiselle paperille hänen eteensä. Herra jestas, eihän kuusi-kuudettavuotias mies vielä ole mikään ikäloppu. . .

P. J. ei saanut rauhaa. Päivällispöydässä hän oli hermostuttava kuin pahankurinen koulupoika ja iltateen jälkeen hän tuntui saaneen ruumiinsa täyteen muurahaisia. Zinaida pysyi vallan tuppisuuna. Poika ja Bodil lähtivät omalle taholleen.

Maatamenon aikana ei Pietari Johannes enää pysynyt piirustuksissaan. Hän viskasi tuolin selkänöjälle heittämänsä takin uudelleen hartioilleen ja meni Zinaidan huoneeseen.

Sisaren oven ulkopuolella hän ovelasti järjesti kasvonsa murheellisiin ryppyihin, koputti sitten kainostti ja pujahti huoneeseen kuultuaan Zinaidan hieman ihmettelevän kutsun.

Zinaida istui peilin ääressä vaaleanpunainen flannelinuttu yllään ja muutamia hiusneuloja hampaitensa välissä. Hän tuijotti veljeään kulmat koholla.

— Siina, sanoi P. J. surullisella äänellä, — minkävuoksi sinä loukkaat ihmisiä aiheettomasti?

— Suoraa ja rehellistä puhetta ei tarvitse pitää

loukkauksena, vastasi Zinaida ja pudotti neulat suustaan.

— Sinä loukkasit meitä kaikkia, intti P. J. yhäti lampaan äänellä. — Mitä sinä sillä tarkoittit, että Bodil voisi mennä naimisiin joko isän tai pojan kanssa? Sellaiseen sinulla ei ollut mitään aihetta.

Zinaida hymyili. Totisesti, hän hymyili.

— Kuule, sanoi hän sitten. — Minulla on silmät ja korvat ja terve järki. Ja sinä olet aivan naimakelpoinen vielä, senkin tekopyhä vanha pukki! Mene nukkumaan!

P. J. pakeni omaan huoneeseensa. Hän salpasi oven, meni peilin luo ja sipaisi rusottavia poskiaan.

Hetken kuluttua hän hörähti nauruun.

— Sitä minäkin, sanoi hän. — Sitä minäkin.

VII luku

PITKÄNEN JÄRJESTELEE ASIOITA

Kun mestari Olof Kexél aikoinaan kirjoitteli komediojaan — noita älykkäitä salaatteja, jotka ovat puoleksi Molièren jälkeisen ajan tapakuvauksia koomillisine ja usein sangen satiirisesti leikattuine tyypeineen, puoleksi englantilaisen koulun hentomielis-moralisoivaa porvarisdraamaa — tuli hän luoneeksi vallan mainion olennon, jonka nimi on kapteeni Puff. Tämä typerä ja satumaisen suulas herra olisi erinomaisesti sopinut eläinlääkäri Vernerin Lumpeen isoisän isäksi. Jos tunnette kapteeni Puffin, tunnette myös Vernerin Lumpeen. Ellette — mutta minä en voi ryhtyä kopioimaan tähän Kexéliä. Tarkemmasta luonteenkuvauksesta on siis luovuttava.

Tämä Vernerin-veli sattui olemaan aika hyvissä väleissä Väinö Pitkäsen kanssa, sillä hän epäili Pietari Johannesta eikä suinkaan kainostellut vakoilla liikkeen asioita Pitkäsen välityksellä, saadakseen veljensä kiinni jostakin konnuudesta tai ainakin voidakseen huolehtia siitä, että hänen osakkeensa tuottivat mahdollisimman suuren koron. Kun nyt Pitkänen alkoi »jaella korttejaan» huomasi hän heti Vernerin

mahdollisuudet ja kutsui tämän pieneen istuntoon Kerholle. Vernerin katsoi karsaasti *Naisten Omaa Maailmaa* ja Ilmaria, ergo: Vernerin ei uskonut naisten julkaisun menestykseen eikä toivonut Ilmarin menestystä. Vernerin oli myös paremmin tuttu neiti Bodil Vangin kanssa kuin hän, Pitkänen, ja saattoi sekä tehokkaammin että uskottavammin tehdä tälle nuorelle naiselle selviksi eräitä asioita. Päästyään Vernerin kanssa täydelliseen yksimielisyyteen riensi Pitkänen neiti Eugenia Montinin, *recte* de Montijo, puheille ja ilmaisi saaneensa vastustamattoman halun tutustua spiritismiin.

Mutta käsitelkäämme asiat järjestyksessä.

Eräänä iltapäivänä, hiukan Lumpeitten lounaspöydässä sattuneen kohtauksen jälkeen, maleksi Vernerin tärkeän, mutta laiskan näköisenä veljensä asuntoon ja tiedusteli, oliko P. J. kotona.

— Ei, sanoi Zinaida-sisar vähän ihmeissään, — tiedäthän sinä, että hän tähän aikaan on liikkeessä.

— Hm, niinpä kyllä, aivan oikein, huomasi Vernerin, — mutta väliäpä sillä. Lähdin vain hiukan jaloittelemaan, toisin sanoen haukkaamaan raitista ilmaa, kun sitä siunattua aikaakin on, niin että . . . hm, kaipa

sinä kupillisen kahvia saat aikaan?

Hän riisui päällystakkinsa, ripusti sen naulak-
koon, heitti hattunsa pienelle pöydälle, paiskasi isolla
kämmenellään Zinaidaa hartioille ja saapasteli arki-
huoneeseen. Zinaida kohautti olkapäitään ja poistui
keittiöön.

Arkihuoneessa istui Bodil Vang suuressa nojatu-
lissa ikävystyneen näköisenä, joku ruotsalainen ku-
valehti polvillaan.

— No, mutta, paasasi Vernerin pysähtyen hänen
eteensä ja levittäen kätensä, — no mutta, mitä minun
vanhat silmäni näkevät? Pikku Bodil! Galilean ruusu
ja Libanonin lilja — vai oliko se päinvastoin. . . minä
joskus sekoitan paikannimet — ja ihan yksin lisäksi!
Enpä voinut aavistaakaan tapaavani sinua täällä Il-
marin poissaollessa (hän iski silmää) ja vanhan Siin-
nan kotonaollessa. Muis, muis!

Hän istuutui toiseen nojatuoliin tytön viereen ja
taputti hänen kättään.

Bodilia hiukan hämmästytti Vernerin sedän joviaa-
lisuus, mutta hän tyytyi vain hymyilemään.

— Poikkesin saamaan kupin kuumaa ja pelkäsin
joutuvani nauttimaan sen vanhan Siinan kanssa kah-

den, mutta paremminpas kävi. Tosiaan iloinen yllätys (mikä oli yhtä kaukana totuudesta kuin Allahabad on illallisesta). Eipä se Ilmarikaan osaa huolehtia sinun hauskuudestasi ollenkaan. Antaa nyt pikkuisen istua täällä ikävissään sensijaan, että hankkisi hänelle hauskaa seuraa tai olisi itse seurana, kuljettaisi kävelyllä ja —

— Mutta, setä, Ilmarihan on päivisin työssä.

— Oo samperi, vai työssä? Se poika ei ole koskaan tiennyt, millä tavalla työ-sana kirjoitetaankaan. Hänellä olisi varsin mainiosti enemmän aikaa sinulle nyt, kun olet täällä lyhyellä käynnillä, mutta eiväthän ne tämänpäivän sulhaset ole sellaisia kuin siihen aikaan, jolloin minäkin kävin kosiomatkoilla.

Vernerin puhua pölpötti ja Bodil kuunteli. Hänelle selvitettiin koko Lumpeitten sukupuu hyvine ja huonoine vesoineen ja näistä viime-mainituista sai varsinkin nuorin osakseen sekä perinpohjaisen että värikkään kuvauksen. Zinaida tuli hetken kuluttua kahvitarjottimiseen, mutta hän ei viipynyt huoneessa kovinkaan kauan, sillä eipä edes hän saanut puheenvuoroa siinä seurassa, missä Vernerin viljeli seurustelutaitoaan.

— Katsos, sanoi Vernereri ja ryhtyi taas taputelemaan Bodilin kättä, mikä ei tytöstä tuntunut olevan ollenkaan vastenmielistä, — katsos, Ilmari on nyt kerta kaikkiaan ja valitettavasti tuollainen hemmoiteltu pojanjolppi, jota ei kukaan ole koskaan uskaltanut ottaa vakavalta kannalta, enkä ymmärrä, miten liikkeen käy, kun me muut kerran ummistamme silmämme. En suinkaan haluaisi peloittaa sinua, kultaseni, mutta epäilenpä, jaksatko sinä lopultakaan kestää hänen rinnallaan avioliiton iljanteisella, vai okaisellako sanotaan, polulla, niin reipas kuin oletkin. En sano, että Ilmari olisi tyhmä, vaikkei hänelle olekaan siunattu älyä siinä määrin kuin esimerkiksi meille vanhemmille Lumpeille, mutta hän on hirveän huikentelevainen — hm hm — enkä mene takaamaan, että hän pysyisi uskollisenakaan. . . Katsos, vaikka olenkin hänen setänsä, niin haluan sinun tietävän myös hänen suuret vikansa. Katsos, rehellisyys on aina ollut minun suurimpia avujani; minä olen aina oivaltanut, että rehellisyys maan perii, kuten Aristofanes sanoo — ja mihinkäs minä jouduinkaan? Avioliitto on vakava askel, filosofeja siteeratakseni, vaikka avioliittoon nykyisin usein mennäänkin yhtä kevytmielisesti

kuin johonkin sirkusnäytäntöön. Sinun sietää harkita asiaa hyvin tarkoin, ennenkuin lopullisesti siihen antaudut. Sääli sanoa, sääli sanoa, mutta Ilmari on huono afääri. . .

Tyttö oli tuskin käsittänyt puoliakaan hänen puhetulvastaan, mutta nuo viimeiset sanat hän ymmärsi erinomaisen hyvin. Hän oli itsekin alkanut viime aikoina epäillä, että Ilmari oli huono afääri. Siihen viittasi muitten ihmisten suhtautuminen Poikaan, siihen viittasi tämän taloudellinen riippuvaisuus isästään. . . Vai — koetettiinkohan Ilmaria vain saada eroon hänestä — Bodilista?

— Minulla on — minulla on ollut hyvä käsitys Ilmarista, sanoi hän koettaen heikosti puolustaa sulhastaan.

Vernerin oli koonnut ilmaa keuhkoihinsa ja ratkesi uuteen vuolauteen.

Bodil katseli häntä viekkaasti altakulmin ja kun Vernerin taas pysähtyi haukkomaan henkeään, kysyi hän nenäkkään leikillisesti:

— Olisiko sitten Ilmarin pappa parempi afääri?

Hetken tuijotti Vernerin häntä kuin halvauksen saanut, mutta sitten levisi hänen suunsa toisesta kor-

vasta toiseen.

— No, tottakkai!

He nauroivat molemmat makeasti.

Ja nyt alkoi Vernerin tuoda esille P. J:n hyviä puolia ja siinä ohella myös omiaan yhtä suurella antaumuksella kuin äsken oli päivitellyt Poikaa.

Tuntia myöhemmin kotiutui Lumme senior. Silloin oli Bodil niin uupunut Vernerin sedän kaunopuheisuudesta, että tuskin jaksoi sanoa hänelle hyvästi, kun hän lopultakin poistui. Mutta sisimmässään hän oli Vernerille kiitollinen. Hän antoi katseensa puhua puolestaan.

*

Tutkittuaan viikon päivät spiritismiä neiti Montinin kanssa oli Väinö Pitkänen jo sikäli salaisuuksista perillä, että kykeni ottamaan »ymmärtämyksellä» ja asiantuntemuksella osaa vaikeisiinkin kokeiluihin. Hän oli vallan mainio psykogrammien selittäjä ja tulkitsevä taitavasti hämärimmätkin viestit. Lopulta keskityttiin materialisoimistehtäviin, koska neiti Montin uskoi sitä tietä paraiten pääsevänsä seuraamaan sukujuuriaan yhä syvemmillä.

Eräänä päivänä hän sitten taas, suurella hälinäl-

lä tulla kolisi Ilmarin toimistohuoneeseen, kädessään tuore käsikirjoituskäärö. Ilmari tervehti häntä hermostuneesti ja sytytti savukkeen.

— Tässä on teille oikein makupala *Naisten Omaan Maaailmaan*, henkäisi Eugenia-neiti heilauttaen käärröä.

— Koetetaan niellä, lupasi Ilmari ja aikoi panna paperit tarkastamatta syrjään.

— Katsokaa nyt sitä sentään hiukan, nuori jumala, veikisteli neiti Montin. Pojasta hän muistutti tällä hetkellä leikillistä sarvikuonoa.

Ilmari aukaisi käärrön haluttomasti. Kuusi tai seitsemän liuskaa Eugenia-neidin täsmällistä käsialaa, otsakkeena:

RANSKAN VIIMEINEN KEISARINNA KUNINGATAR
NEFRETITIN JÄLKELÄINEN.

— Mitäs sanotte? ylpisteli neiti Montin. — Minunkin esiäitini oli siis egyptiläinen kuningatar. Minä aionkin mennä täältä suoraan kirjapainoon tilaamaan uusia nimikortteja siltä sammaltavalta faktorilta. Eugenie Nefretiti de Montijo.

— Wonderful! huudahti Poika ja hymyili mielettömästi. — Mutta tätä saakelin sulfaattiselluloosaa mi-

nä en julkaise, että sen tiedätte.

Hän nousi ja alkoi tukkaansa repien harppoa ympäri huonetta.

— Noin nuori ja noin hermostunut, mumisi Eugenia-neiti päätään pudistellen. — Rauhoittukaa nyt, nuori Apollo. Tuo minun kirjoitukseni on lehtemme ensi numerossa ja sillä hyvä. Maisteri Pitkänen on lue-
nut sen — hän on vallan suurenmoinen spiritisti — ja hänen mielestään se on arvokkain juttu, mitä koko aikakausilehdistössämme vielä on julkaistu. Se tulee herättämään huomiota ympäri maailman. Uusia uria historiantutkimukselle. Autenttisia todistuskappaleita, nähkääs. Tiedemiehet iskevät siihen kuin koirat luuhun. Minä —

— Juu, juu, anteeksi, kyllä minä, keskeytti Ilmari ja lysähti murtuneena tuoliinsa. — Jos Pitkänen on sen hyväksynyt, niin tietysti se on hyvä. Minulla on nyt hirveän kiire. Luen jutun kokonaisuudessaan tänään illalla.

Neiti Montin lähti. Ilmari istui aivan lamautuneena paikallaan. Hän ei jaksanut lähteä kuristamaan Pitkästä kuoliaaksi, vaikka se ilmeisesti olisikin ollut viisain teko, mihin hän tällä haavaa saattaisi ryhtyä.

Hän ymmärsi nyt selvästi, mitä peliä Pitkänen pelasi. Jos hän menisi puhumaan isälleen, käskisi tämä hänen painua hiiden pisaan. Jos hän vaatisi ja saisi johtokunnan koolle, käskisi tämä hänet ehkä takaisin hiiden pisasta, mutta lähettäisi hänet hornan tuuttiin.

Puhelin soi. Siellä oli faktori, joka ihmetteli neiti Montinin uutta käyntikorttitilausta. Perkamo pelkäsi kirjapainon joutuvan »ikävyykfiin, jof tuolle hullulle vanhallepiialle painettiin kaikenmaailman väärennyksiä.»

— Mitä sinä tarkoitat? ärisi Poika.

— No, helkkariffa, fehän voi käyttää näitä vääriä nimikortteja vaikka minkälaihin hämäreräifiin tarkoitukfiin.

— Ei se niillä voi puijata muita kuin henkimaailman olentoja, vakuutti Ilmari. — Paina pois vain ja ota hirveä hinta.

Hän alkoi taas harppoa huoneessaan edestakaisin, pysähtyi välillä ja mietti, menisikö iskemään Pitkäsen tajuttomaksi, mutta luopui sitten tästäkin aiikeesta. Yhtäkkiä hän palasi paikalleen pöydän ääreen ja soitti konttoriin!

— Lähettäkää joku juoksupojista tänne, heti!

Juoksupoika tuli ja tapasi Ilmari-herran nauraa kukertelemassa tyhjälle.

— Tulehan tänne lähemmäksi, kehoitti Ilmari. —
Kuules nyt, Oski, oletko sinä koskaan varastanut?

— En, sanoi poika pelästyneen näköisenä.

— No, voisitko sinä ylimalkaan varastaa?

— En! Vastaus oli jyrkkä.

— Vai niin. Se on kovasti ikävää, sillä minä olisin juuri nyt tarvinnut varasta.

Poika tuijotti häntä kuin mielipuolta.

— Kuule, Oski, sanoi Ilmari houkuttelevalla äänellä, — jos minä antaisin sinulle kaksikymmentä markkaa vaivoistasi ja lupaisin, ettet koskaan joudu kiinni, tahi että otan vastuun niskoilleni, jos joutuisit kiikkiin, niin etkö sittenkään suostuisi?

Oski siirteli levottomana jalkojaan ja katseli seinä.

— En mä tierä!

— Ahaa, kova sydämesi heltyy. Kuule nyt — näet-hän tämän käsikirjoituksen? Sinun pitäisi ensi lauantaana, minun ollessani lounaalla, ottaa tämä käärö ja viedä se pois. Vohkia se yksinkertaisesti, tältä pöydältä. Vie se kotiisi W.C.-paperiksi tai polta se tai anna

kissalle, ykskaikki, kunhan vain varastat sen. Ymmär-
rätkös? Ensi lauantaina — tästä pöydänkulmalta.

— Joo.

— Suostutko sinä?

— Tuota, sanoitteko kolmekymmentä markkaa?

— Kaksikymmentä, sinä nylkyri. Kymmenen heti
ja kymmenen varkauden jälkeen. Onko selvä?

— Joo. Kiinni on!

— Siinä on kymppisi. Laputa!

Ilmari nousi neiti Montinin käsikirjoitus kädes-
sään ja meni Pitkäsen luo.

— Terve! Kuule, Pitkänen, minä lähden tänä iltana
käymään Korvisissa morsiameni kanssa. Palaan
vasta huomenna iltapäivällä. Etkö ottaisi vaivaksesi
siistiä tämän jutun kieliasua? Pane käsikirjoitus sit-
ten pöydälleni. Ei sillä tänään ole kiirettä, mutta huo-
menna — jotta saadaan ladottavaksi.

— Sopii, sopii, sanoi Pitkänen, otti käärön, vilkaisi
sen sisältöä, punastui ja pani sen pöydälleen. Ilmari
poistui iloisesti viheltäen.

*

Samana iltana istui maisteri Pitkänen maisteri
Leila Kivikko-Partasen luona kahvilla. Saapuvilla oli-

vat melkein kaikki paikkakunnalla asuvat *Naisten Oman Maailman* naispuoliset avustajat. Suunniteltiin aivan avoimesti lopullista vallankaappausta. Naisten lehti naisten hoidettavaksi!

VIII luku

SEIKKAILU MAJATALOSSA

Lauantaina palasi Ilmari lounaalta liikkeeseen kokolailla sekavin tuntein. Toiselta puolen hän jo etukäteen iloitsi kepposesta, jonka Oski-poika nyt olisi suorittanut loppuun, kepposesta, joka panisi sekä neiti Montinin että Väinö Pitkäsen kiristelemään hampaitaan. Toiselta puolen taas häntä harmittivat isä ja Boddil. Hän oli jälleen tavannut tämän arvon pariskunnan salamyhkäisesti kuiskailemassa isän huoneessa, ja aterian aikana oli kumpikin käyttäytynyt niinkuin käyttäytyivät aikoinaan herra Galvanin sammadot. Astuessaan toimistohuoneeseensa vannoi Poikaa pyhästi, että hän vielä tänä iltana pakottaisi Boddilin suostumaan jompaankumpaan vaihtoehtoon: joko lähtemään kuulutuksille ja lopettamaan hulluttelunsa tai palaamaan Tanskaan. . . Sittenpä nähtäisiin, välittikö tyttö hänestä todella, vai eikö.

Ilmari riensi pöytänsä luo. Käsikirjoitus oli poissa! Oski oli astunut rikoksen tielle. Pitkänen oli palauttanut käsikirjoituksen korjattuaan sen, mutta ei ollut maininnut asiasta sen enempää. Kaikki oli niinkuin olla piti.

Ilmari sytytti piippunsa, pörrötti hiukan tummaa, sileää tukkaansa, heitteli papereita pöydällään huis-kin haiskin, aukoili laatikoita ja penkoi hiukan hyllyjäkin. Sitten hän hiipi Pitkäsen ovelle ja kuunteli. Pitkänen oli huoneessaan. Hyvä! Hän koputti.

— Sisään!

Hän aukaisi oven kärsimättömän näköisenä. Pitkänen istui pöytänsä ääressä olematon leuka nyrkissään ja katseli häntä kulmat hiusrajassa.

— Kuules, Pitkänen, toitko sinä sen Montinin käsikirjoituksen pöydälleni eilen?

— Toin tietysti. Etkö sinä vielä ole huomannut sitä?

— En totisesti. Olen etsinyt sitä puoli tuntia, mutta sitä ei löydy mistään.

— Äs, pani Väinö Pitkänen närkästyneesti ja nousi. Hän lähti Ilmarin huoneeseen ja Poika seurasi irvistellen jäljessä.

Pengottiin pöytää uudelleen, etsittiin paperikorit, jopa kaapinalusetkin. Käsikirjoitusta ei löytynyt.

— Kuka pahus sen on varastanut? ähki Pitkänen.

— Niin, kuka? Siltä tosiaan näyttää, että se on varastettu.

— Äh, puhu pötyä. Kuka sellaista törkyä varastaisi? Olet tietenkin heittänyt sen pois.

— Älä houri. En ole nähnytkään papereita senjälkeen kuin annoin ne sinulle toissapäivänä. En muistanut koko asiaa ennenkuin nyt.

Hälytettiin siivoajat, juoksupojat, konttorihenkilökunta, ja olisi hälytetty isä Lummekin, mutta hän ei ollut vielä tullut. Kukaan ei tiennyt mitään. Lopulta ei Ilmarin auttanut muu kuin soittaa neiti Montinille. Hän teki sen suurella nautinnolla. Tyynesti, mutta silti kaunopuheisesti ja yksityiskohtaisesti hän teki selkoa käsikirjoituksen kohtalosta ja lausui lopuksi otaksumanaan, että käsikirjoitus joko oli varastettu tai että Pitkänen oli sen hukannut.

Neiti Montin oli aluksi suunniltaan. Hän yhtyi ensin innokkaasti varkausteoriaan, ja puhui jo etsivästä osastosta ja asian ilmoittamisesta päivälehdille, mutta kävi sitten hiukan miettiväksi ja ilmoitti saapuvansa itse liikkeeseen. Poika koetti kaikin keinoin estää häntä tulemasta, mutta onnistumatta.

Siitä tuli vilkas iltapäivä.

Neiti Montin huusi, Pitkänen huusi ja Ilmari huusi. Neiti Montin oli aluksi voitolla, mutta sitten hänen ää-

nensä särkyi ja loppujen loppuksi kaikki kolme istuivat uupuneina Ilmarin huoneessa kohtaloon alistuneina. Neiti Montin virkkoi vihdoon väsyneesti:

— Osaan minä sen kirjoittaa uudestaankin, mutta kamala vaiva se on. En olisi ikinä uskonut, että täällä pidellään papereita näin huolimattomasti. Tuon uuden käsikirjoituksen maanantaina.

— Mahdotonta, sanoi Ilmari jyrkästi. — Lehti taitetaan tänään valmiiksi. Osa painetaan jo tänään ja loput maanantaina. Kirjoitus ei ehdi ensi numeroon.

— Mutta työhän loppuu tänään kello kolme kirjapainossa, sanoi Pitkänen.

— Ylityötä, ylityötä, huiskautti Ilmari kädellään. — *Naisten Oma Maailma* numero kuusi lähtee ihmisten ilmoille tiistaina.

— Tämä on kuin kiusantekoa, murisi Eugenia-neiti. — Seuraavaan numeroon ainakin se kirjoitus tulee — siitä pidän kyllä huolen.

Hiukan kello viiden jälkeen lähti Ilmari kotiin. Hän oli iloisempi kuin oli ollut moneen päivään. Yrittäkööt vain akat ja Pitkänen, mitä yrittävät — kyllä hän heidät kurissa pitäisi.

Hyräillen hän riisui raglaninsa eteisessä ja as-

tui arkihuoneeseen, missä Bodil tavallisesti istuskeli. Huone oli tyhjä. Isän huone oli niinkään tyhjä. Bodilin makuuhuone oli tyhjä. Hän muisti yhtäkkiä, ettei P. J. ollut käynyt liikkeessä ollenkaan iltapäivällä. Hän meni Zinaidan puolelle. Ei ketään sielläkään. Zinaida istui keittiössä mehupullopatteri edessään pitkällä pöydällä.

— Missä isä ja Bodil ovat? kysyi Ilmari.

— En tiedä. En ole nähnyt heitä lounaan jälkeen.

Poika palasi takaisin arkihuoneeseen, meni taas isän työhuoneeseen ja sieltä Bodilin makuuhuoneeseen.

Ja sitten löi kohtalo häntä pajamoukarilla.

Bodilin tavarat olivat poissa!

*

Ilmari ryhtyi toimittamaan tiedusteluja. Kiihtymyksestään huolimatta hän oli varovainen. Oli koetettava mikäli mahdollista välttää skandaalia. Ensi työkseen hän soitti asemalle, olisiko ehkä johtaja Lummetta nähty siellä matkalle lähdössä. Hän esitti kysymyksensä muka liiketuttavana. Ei — asemakonttorissa ei tiedetty mitään. Asemapoliisi ei myöskään tiennyt mitään. Poika jatkoi tiedustelujaan autopirs-

seistä. Eräässä niistä tiedettiin, että johtaja Lumpeen asunnolle oli tilattu auto kello neljän tienoissa. Ahaa! Tiedettiinkö, minne auto sitten oli ajanut? Ei. Tiedettiin vain, ettei se ollut palannut pirssiin.

Ilmari laski pois kuulotorven ja mietti. Niin paljon oli selvää, että ukko oli Bodilin kanssa lähtenyt ainakin lähintä ympäristöä kauemmaksi. Muuten olisi tietysti auto jo palannut. Mutta minne he olivat lähteneet? Siihen kysymykseen ei ollut helppo vastata. Mahdollisuuksia oli legio. Poliisia ei luonnollisesti voinut hälyyttää. Todennäköisimmältä tuntui, että pariskunta oli lähtenyt pääkaupunkiin. Mutta miksi autolla? Tietysti, jottei asia herättäisi huomiota Liisankaupungissa. Oli myös olemassa se mahdollisuus, että he olivat ajaneet autolla vain joitakin asemanvälejä Helsinkiin päin ja nousseet jollakin maaseutuasemalla junaan. Herra Jumala, mahdollisuuksia oli niin paljon. . .

Jotakin oli tehtävä. Heti. Hän yksinkertaisesti ei voinut jättää kätet ristissä odottamaan.

Poika otti puhelinluettelon, selaili sitä tärisevin sormin ja soitti parille kolmelle lähimmälle maaseutuasemalle. Ei tiedetty mitään. Hän soitti Mikkeliin —

sinne he olisivat jo hyvinkin ehtineet — ja tiedusteli parista hotellista. Ei mitään.

Zinaida oli jo moneen otteeseen käynyt narkästyneesti kyselemässä, mitä oikeastaan oli tapahtunut. Ilmari vain tiuskaisi vastaan. Nyt hän huomasi, ettei tapahtunutta enää voinut salata. Kenties Zinaida-täti jo aavistikin.

Hän hyökkäsi Zinaidan huoneeseen, selitti muutammin katkonaisin sanoin isän karanneen Bodilin kanssa, painui sitä tietä takaisin puhelimen ääreen ja tilasi auton. Pyjama, toalettitarpeet ja puhdas kaulus matkalaukkuun, päällystakki ylle. Hänen *täytyi* toimia?

Auto pyyhälsi kaupungista Korvisten tielle. Ensimmäinen tiedustelu Korvisten majatalossa. Ei mitään tuloksia. Poika oli niin suunniltaan, että hän tuskin pystyi ajattelemaan ainoatakaan ajatusta kunnolla loppuun. Tylsänä hän tuijotti auton ikkunasta pimeyteen. Lyhtyjien valokeila lakaisi sileätä maantietä vinhaa vauhtia. Valtakylä — ei pysähdytä, antaa painua eteenpäin! Peltola — antaa huristaa vain!

Kuljettaja hiljensi lopulta hiukan vauhtia ja huikkasi olkansa yli:

— Nyt on jo tultu lähes parikymmentä penikul-

maa Liisankaupungista. Minne herra oikein meinaa?

— Itä-Tiibettiin — antaa mennä vain!

— Missä se semmoinen paikka on?

— Tuolla puolen Jordan-virran. Älkää huolehtiko, ajakaa!

Autonkuljettajan asento ilmaisi selvästi, mitä hän ajatteli kyydittävästään, mutta hän lisäsi kuitenkin kaasua. Huikkasi kuitenkin vielä varmuuden vuoksi:

— Maksaaks herra kanss?

— Maksan, vaikka menisi paita päältä.

Sivuutettiin pieni, pimeä kylä, jota ei Ilmari tuntenut. Hiukan myöhemmin ilmestyi valopiiriin tienviitta ja heti senjälkeen valaistu, suurehko rakennus.

— Pysähtykää! karjui Ilmari.

Auto loikkasi vielä hiukan eteenpäin ja pysähtyi.

— Tiedättekö, mikä paikka tuo on?

Kuljettaja aukaisi oven ja katsoi taakseen.

— Pitäisi vissiin olla Porttilan kievvari. Kyllä me jo niin kaukana olemme.

— Minä käyn siellä. Kääntäkää auto, jos viivyn, ja tulkaa perimään maksunne.

Hän harppoi pitkin askelin kohti taloa. Siellä oli ovi avoinna ja joku naisihminen eteisessä.

— Onko tänne tullut tänään Liisankaupungista matkustavaisia? huohotti Ilmari.

— Eikä ole, sanoi nainen hiukan pelästyneen näköisenä.

— Eikö ketään ole pysähtynyt tänne ohimatkallaan?

— Ei ole.

— Voi saakeli!

— Jaa *mitä* herra sanoi?

— Sanoin, että damn it!

Naisen silmät pyöristyivät yhä enemmän.

— Jollei Kerkkolaan olisi tullut, tuumi hän sitten hitaasti.

— Miten niin? Missä Kerkkola on?

— Kerkkolan majatalosta — sinne on kahdeksantoista kilometriä — soitettiin pari tuntia sitten ja ilmoitettiin, että eräs liisankaupunkilainen auto oli mennyt rikki. Pyydettiin meidän poikaa sinne katsomaan, se kun on semmoinen monttoori.

Ilmari painoi hatun päähänsä ja ryntäsi takaisin pimeyteen. Hänen sydämensä teki voltteja ja isande-reja ja aivoissa kihisi: siellä ne ovat, siellä ne ovat. . .

Auto oli juuri pysähtynyt majatalon edustalle.

— Uusi täyskäännös, karjui Poika. — Kerkkolan majataloon!

Parinkymmenen minuutin kuluttua hän nousi autosta Kerkkolan majatalon edustalla, pyysi taas kuljettajaa odottamaan ja hyökkäsi sisään. Talon kupeella häämöitti toisen auton silhuetti.

Eteisessä hän oli törmätä kookkaaseen mieheen, joka sanoi »oho!», ja samassa aukeni perällä ovi ja näkyviin ilmestyi Pietari Johannes Lumpeen pyylevä olento.

Kumpikin pysähtyi paikalleen kuin naulittuna. Kookas mies heitti heihin hämmästyneen silmäyksen ja katosi jonnekin.

— Pppe . . ., yritti P. J.

— Mitä?

— Ppp . . .

— Sylje pois vain. Kakaise kovasti ja sylje!

Isä Lumme kääntyi yhtäkkiä ja katosi samasta ovesta, josta oli tullutkin.

Ilmarilta pääsi nyyhkytyksentapainen huokaus. Hän pyörähti kannoillaan, maksoi kyydin eteiseen ilmestyneelle autonkuljettajalle, ja lähti sitten isänsä jäljestä. Mutta ovella oli tie pystyssä. Herrasväki oli

vääntänyt avainta oven toisella puolella.

Poika koputti. Hän oli silmänräpäyksessä käynyt aivan tyyneksi — jäätävän tyyneksi. Hän tiesi täsmälleen, mitä nyt tekisi. Kun koputuksista ei ollut apua, löi hän nyrkillään ovea ja sanoi matalasti:

— Aukaiskaa, sillä aukeaa tämä ovi kuitenkin!

Ovi aukeni.

Huone oli aivan tavallinen pieni majatalonhuone niukkoine kalusteineen ja ikkunalaudalle pantuine kukkaruukkuriveineen. Keinutuolissa pitkän seinän molempien ikkunoitten välissä istui Bodil pelokkaana ja kalpeana. P. J. seisoi hänen vieressään ja yritti olla arvokkaan ja uhmailevan näköinen, mikä kuitenkin onnistui huonosti, koska hänen rusottava naamansa oli vailla kaikkia edellytyksiä tällaisiin ilmeisiin.

Hetken oltiin huoneessa niin hiljaa, että seinän takaa selvästi erotti vanhan mummon hiljaista hyräilyä. Ilmarin katse siirtyi melkoisen koomilliselta näyttävästä pariskunnasta hujan hajan viskeltyihin matkalaukkuihin.

— Mistä sinä tiesit tulla tänne? sai isä lopulta sanotuksi. Hänen otsallaan näkyi suuria hikikarpaloita.

— Yksityinen seismografini merkitsi kuperkeikkane, irvisti Ilmari.

— Minkä ku —

— Autonnehan meni nurin.

— Eikä mennyt. Kone vain meni epäkuuntoon.

He puhuivat tietämättä, mitä puhuivat, koneellisesti, jotakin puhuakseen. Bodil kuunteli mykkänä. Hän ei tajunnut mitään, ei ymmärtänyt. Miksi he puhuivat suomea?

Syntyi taas tauko. Sitten:

— Voi helvetti!

Ilmarin posket olivat tiukalla ja hampaat kireästi yhdessä. Hän astui askelen eteenpäin. Bodil kirkaisi.

Ilmari seisahtui taas ja katsoi tyttöä pitkään. Sitten hän purskahti ilottomaan nauruun.

— Aioitteko viettää yönne tässä huoneessa? kysyi hän.

— Emme suinkaan, kiirehti isä Lumme selittämään loukkaantuneesti. — Minulle on tehty vuode isoon saliin.

— Sinne tehdään vuode minullekin, sanoi Ilmari, — mutta mahdollisimman etäälle sinun vuoteestasi. Jäämme tänne yöksi — vaikeata kai täältä olisi pääs-

täkään enää tänä iltana — ja huomenna näytellään tämän farssin viimeinen näytös. Sen ohjaan minä.

Bodil oli noussut ja lähestyi häntä surkean näköisenä.

— Ilmari!

— Smukt navn, ikke? kärehti Poika. — Kuule, koe-ta tuota ilmettä Strögetillä, täällä sinä et sillä pitkälle pääse. Hyvää yötä.

Hän työnsi isänsä edellään huoneesta ja kääntyi sanomaan:

— Loppuselvytys huomenna heti aamukahvin jälkeen.

Majatalon emäntä järjesti »isoon saliin» toisen vuoteen. Isä ja poika eivät vaihtaneet sanaakaan. Ääneti kumpikin riisuutui, ääneti poltti viimeisen savukkeensa ennen maatamenoaa.

Ilmari makasi valveilla yrittämättäkään saada unta. Ajatukset pyörivät kuin karusellissa. Toisella puolen huonetta väänteli ukko vuoteessaan. Poika kuuli tukahtunutta mutinaa pariinkin otteeseen. Äkkiä hänen jännittyneet hermonsä laukesivat. Suututti, sää-litti ja nauratti yhtäikää. Hän ajatteli Bodilia ikäänkuin kokeeksi. Ei koskenut ollenkaan. Herra Jumala,

mikä narri hän oli ollut!

Isä ei lakannut väentelehtimästä.

— Omatuntoko sinua heittelee? kysyi Poika vihdoin.

P. J. ei vastannut.

— Tänään on äiti totisesti kääntynyt haudassaan, jatkoi Ilmari.

Isän sängystä kuului ähkäisy.

— Älä sotke rakkaintamme tähän juttuun, mumisi hän.

P. J. oli melkein koko avioliittonsa ajan riidellyt vaimonsa kanssa, mutta kuoleman jälkeen tämä oli kanonisoitu »rakkaimpanamme». Poikaa nauratti jälleen.

Reaktio alkoi tuntua. Hän huomasi yhtäkkiä olevansa äärettömän väsynyt. Omituisella nautinnolla hän totesi, miten uni hitaasti turrutti hänen aistinsa. Hän oli kuin tummassa, lämpimässä pilvessä, joka kiertyi yhä tiiviimmin hänen ympärilleen.

Hän ei tiennyt, miten kauan oli nukkunut, kun yhtäkkiä heräsi. Ulkona paistoi kuu. Hänen sydämensä takoi kiivaasti ja kaikki aistit olivat äärimmilleen jännitettyinä. Vähitellen hän alkoi erottaa esineitä huo-

neessa. Isän sänky narahti.

Ilmari ei liikahtanutkaan. Hän näki, miten isä varovasti nousi istualleen vuoteessaan ja väänsi jalkansa laidan yli. Aikoikohan tuo hupelo lähteä huoneesta? välähti hänen aivoissaan. Tytön luo? Ukko nousi jaloilleen ja tuijotti häntä. Hän ummisti silmänsä puoliksi. Tuokion seiso i P. J. aivan liikkumattomana ja sitten hän otti varovan askelen eteenpäin, aivan kuin koetellakseen, narisisiko lattia. Ensimmäistä askelta seurasi toinen. Ilmari jäykistyi yhtäkkiä ja hänen käntensä puristuivat nyrkkiin. Ukko tuli hänen vuodettaan kohti. Pojan mielikuvitus alkoi toimia kuumeisesti. Mitä isällä oikein oli mielessä? Pako? Kosto? Herra Jumala, aikoiko hän ehkä tappaa oman poikansa? Jospa hän oli tullut mielipuoleksi? Lähestyikö hän ehkä kuristamisaikeissa — tai lyödäkseen jollakin raskaalla esineellä? Kylmä hiki pursui Pojan jokaisesta huokosesta ja hän uskalsi tuskin hengittää. Isä tuli lähemmäksi. Nyt! Ilmari odotti häntä kuin jännitetty jousi. Nyt! Nyt! Ukko oli aivan hänen vuoteensa ääressä ja Poika kuuli hänen hiukan katkonaisen hengityksensä. Hän ei uskaltanut avata silmiään enemmän. . . .

P. J. kumartui. Ihmeekseen Poika huomasi hänen hamuilevan jotakin vuoteen alta. Asettako? Hän pi-dätteli henkeään.

Vuoteen alla kolahti jokin esine. Isä Lumme suoristautui jälleen, kääntyi ja seiso i hyvän rupeaman hiljaa, ikäänkuin yrittäen nähdä oman vuoteensa yläpuolella riippuvan valokuvasuurennuksen. Poika kuuli ääntä, joka hänen korvissaan soi kuin ihanin musiikki. Ja yhtäkkiä jännitys laukesi. Häntä nauratti. Häntä hävetti. Häntä melkein itkettikin.

Ukko oli jälleen kääntynyt ja aikoi palauttaa vuoteen alta ottamansa esineen paikalleen.

— Vie se vain oman vuoteesi alle, pyysi poika heikolla äänellä.

Viisi minuuttia myöhemmin kuorsasi kaksi miestä makeasti.

Aamu oli harmaa ja sateinen. Luonto sovittautui Kerkkolan majatalossa suhteitaan selvittelevän kolmikön mielentilaan, joka puolestaan olisi ollut omiaan hautajaisiin. Vaikka — eräänlaisista hautajaisitahan tässä olikin kysymys.

Ilmari puhui eniten. Hän oli sanonut ohjaavansa viimeisen näytöksen ja hän teki sen myös — minkä-

laisilla tuloksilla, nähdään myöhemmin.

Kun edellisenä iltana rikkoutunut auto lopulta aamiaista syötäessä ilmoitettiin kuntoonsaatetuksi, oli kolmikkokin niin pitkällä, että se saattoi hajaantua. Kylästä haettiin toinen auto ja Poika astui Bodilin kanssa siihen. Isä Lumme oli saanut määräyksen palata liisankaupunkilaisella autolla kotiin, missä hänen tuli vaipua introspektiiviseen tarkasteluun, hävetä asianmukaisesti ja ryhtyä jälleen ajattelemaan P. J. Lumme ja Poika Oy:n asioita kööpenhaminalaisten tyttölapsien asemesta. Poika saattaisi Bodilin lähimmälle rautatienasemalle ja sieltä edelleen junassa Riihimäelle, mistä alkaen uskottiin neitosen tulevan toimeen yksinkin siihen asti kuin laiva lähtisi Helsingistä.

Ilmari oli vielä viime hetkessä havaitsevinaan jotakin salaperäistä kuiskuttelua tytön ja ukon välillä, mutta ei pannut siihen mitään merkitystä. Kuiskutelo! Tyttö unohtaisi isän astuessaan junasta Helsingin asemalla ja isä unohtaisi tytön viimeistään lauantaina keikutellessaan Kerhon nuorinta tarjoilijatarta tukevalla polvellaan.

Tuntia myöhemmin istuivat Poika ja hänen tans-

kalainen morsiamensa junassa — yhdessä viimeistä kertaa, kuten Poika otaksui. Hän katseli arvostelevasti ja mietteliäästi vastapäätä istuvan tytön kasvoja. Tyttö tuijotti kylmästi takaisin. Lopulta hän sanoi:

— Parasta olikin, että näin kävi. Komeamman ja rikkaamman miehen saan varmasti Kööpenhaminassa.

Poika muisti eräässä kööpenhaminalaisessa baarissa näkemänsä »komean ja rikkaan», jolla oli keskellä päivää ollut yllään hieno smoking-puku yhdessä kaksinkertaisen kauluksen, pitkän kaulusnauhan ja punaisten kenkien kanssa. Mies oli juonut samppanjaa ja polttanut pitkästä sikarista viisi kuudesosaa, pistäen sitten pätkän poskeensa.

Hän naurahti.

— Niin saatkin, sanoi hän.

IX luku

P. J. ON EDELLEEN PAHANKURINEN JA PITKÄNEN TEKEE KAUPAN

On asioita ja tauteja, joita lääkkeet määrättyinä ajankohtina vain pahentavat. Parantamistaidon suuruus näyttäytyy siinä, että se tietää, milloin on vaarallista niitä käyttää. Näin sanoo eräs filosofisetä ja me olemme hänen kanssaan samaa mieltä. Ilmarin sijassa me olisimme antaneet Pietari Johanneksen painaa Bodilin kanssa Helsinkiin asti, kenties kauemmaksi — me kun olemme vanhoja ja viisaita — sillä puheenaolevan kaltaisissa tapauksissa liian aikainen operatio on aina arveluttava juttu. Mutta mistä Ilmarisen olisi ymmärtänyt? Hän oli nuori ja vehmas. Hän ei käsittänyt, että rakkaus voi tehdä vanhan miehen vielä suuremmaksi narriksi kuin nuoren. Senvuoksi-pa sitten kävikin niinkuin kävi. Kun Ilmari myöhään sunnuntai-iltana kotiutui Riihimäeltä, oli isä Lumme jälleen karannut.

Zinaida kertoi kiihtyneenä, että P. J. aivan oikein oli saapunut kotiin autolla. Hän oli heti sulkeutunut huoneeseensa ja suostunut vain oven takaa antamaan kuluneen vuorokauden aikana sattuneista ta-

pauksista niin niukkoja ja hämäriä selityksiä, että Zinaida ei niistä ollut tullut hullua hurskaammaksi. Hän, Zinaida, oli jo pelännyt koko perheen menneen päästään vialle ja hetken miettinyt lääkärin kutsumista, mutta oli sitten päättänyt odottaa Ilmariä, ennenkuin lopullisesti tekisi mitään. No niin. Isä oli kuhkinut aikansa huoneessaan, suostunut, vaikkakin vastahakoisesti, syömään hiukan, ja palannut taas huoneeseensa, mistä hetken kuluttua oli soittanut pankinjohtaja Harvialle ja luvannut käydä hänen luonaan. Hän oli käynytkin siellä, palannut kotiin, pakannut suurimman matkalaukkunsa ja livistänyt. Sanomatta totisesti tälläkään kertaa halaistua sanaa aikomuksistaan sisarelleen. Hän, Zinaida, oli saanut tästä niin kyllikseen, että hän, ellei sattuisi tässä yhtäkkiä mielenjärkytyksestä kuolemaan, kohtapuolin lähtisi myös talosta. Se oli tehtävä, jos mieli pelastaa järkensä valon, mikäli sitä nytkään enää oli olemassa.

Oli jo myöhä. Mitään ei voinut tehdä enää tänään. Ilmari kömpi väsyneenä vuoteeseensa viettääkseen uuden unettoman yön.

Aamulla hän meni tavalliseen aikaan liikkeeseen, mistä soitti pankinjohtaja Harvialle. Tämä kertoi, et-

tä P. J. edellisenä päivänä oli pyytänyt ja saanut häneltä viisituhatta markkaa rahaa kiireellistä matkaa varten. Ilmari mietti. Ukko oli tietysti painunut tytön jälkeen Helsinkiin. Hän soitti poliisimestarille. Onneksi tämä oli vanha tuttu ja pitäisi suunsa kiinni, mikäli nyt kukaan piti suutaan kiinni Liisankaupungissa. Kyllä, isä Lumme oli keskellä sunnuntaipäivää vaivannut poliisimestaria ja saanut henkilökortin, joka oikeutti matkustamaan Skandinavianmaihin. Päivemmällä Poika jatkoi puhelimen räökkäämistä ja sai monen yrityksen jälkeen selville, että Bodil Vang oli ostanut lipun »Hecateen», joka lähtisi Kööpenhaminaan ja Hulliin tänään täsmälleen kello 14. Jos P. J. pitäisi kiirettä, ehtisi hän samaan laivaan. Ilmari ajatteli tovin ryhtyä toimenpiteisiin ukon pidättämiseksi ja estämiseksi pääsemästä mukaan, mutta kun hän ei oikein käsittänyt, miten sekään kävisi päinsä, luopui hän aikeesta ja kutsui Peltosen, aputoimittajaylioppilaan puheilleen.

Nuorukainen sai kovat määräykset *Naisten Oman Maailman* seuraavan numeron varalle ja faktori Perkamo samaten. Ilmari selitti isänsä lähteneen tärkeissä asioissa ulkomaille, minne itsekkin matkustaisi jo

tänä iltana. Matkalla he viipyisivät suunnilleen viikon. Liike jäisi muuten Pitkäsen hoteisiin, mutta naisten lehden asioihin ei maisterilla ollut mitään sanomista. Oliko ymmärretty?

Viimeksi Poika puhutteli Pitkästä. Pitkänen kuunteli häntä ohut suu suorastaan kiusoittavassa hymyssä. Pari kertaa Ilmari keskeytti sanottavansa tuumien, iskisikö toista leukaan, mutta kun hänestä sitten tuo leuka näytti niin pieneltä, että siihen tuskin kuitenkaan osuisi, pääsi Pitkänen ehjin nahoin tästä haastattelusta ja Ilmari lähti kotiin tekemään matkavalmisteluja. Isä Lumpeen intiaanikesä näytti muodostuvan kalliiksi jutuksi.

*

Pitkänen istui »Luurangon» huoneessa neuvottelemassa eräille kirjailijoille suoritettavista etumaksuista. Asia ei ollut mitenkään kiireellinen, mutta hän teki siitä kiireellisen saadakseen rauhassa ihailulla Sirkka Paasion kullanuskeata, kiharaista tukkaa ja vaaleita kasvoja. Sirkka oli pieni ja hento, mutta sievä — tuollainen hiukan avuttomalta näyttävä tyyppi suurine sinisine silmineen ja herkkine huulineen — eikä häneltä puuttunut ihailijoita enempää liikkeessä

kuin sen ulkopuolellakaan. Moni näistä oli jo suureksi ällistyksekseen ja pettymyksekseen saanut huomata, että ulkokuori välistä vie täydellisesti harhaan, sillä Sirkka Paasio ei ollutkaan »sellainen tyttö». Hänellä oli sangen täsmällisiä mielipiteitä, jopa selväpiirteinen maailmankatsomus ja elämänkäsitys, ja siisua ja temperamenttia olisi riittänyt antaa hiukan poisikin. Pitkänen oli jo kerran polttanut näppinsä ja luovi nyt sangen varovasti tuon keijukaisen läheisyydessä, sillä tyttö ei toiselta puolen ollut osoittanut, että herra maisteri hänestä oli suorastaan vastenmielisenkään.

Pitkänen kuunteli hajamielisenä »Luurankoa», joka oli siirtynyt kirjailijoista kärpäslätkiin. Hän koetti tavoittaa tytön katseen, mutta tämä naputteli kirjoituskonettaan täysin työhönsä syventyneenä. Vahinko, että tämä kirjallisen johtajan asema oli niin epävarma, ettei uskaltanut oikein vakavasti käydä tuota tyttöä valloittamaan. Olisipa Sirkka edes ollut rikas. . . vaikka siinäpä tapauksessa hän tuskin olisi istunut tuon koneen takana.

Pitkänen huokasi. Se oli kipeä huokaus, joka alkoi jostakin jalkapohjista ja kävi sitä tuskallisemmaksi,

mitä ylemmä se nousi. Ihmissuvun ehkä tavallisin ja toivottomin kysymys — *miksi* — poukkoili hänen aivoissaan kuin hiiri häkissä.

Jopa kohotti tyttö katseensa. Se oli hiukan ihmettelevä ja kun se kohtasi Pitkäsen ihastuneen-surumielisen tuijotuksen, punastui tyttö hiukan. Lisääntynyt väri hänen kasvoissaan teki hänet vielä entistäkin sievemmäksi. Pitkänen huokasi uudestaan.

»Luuranko» piirusteli suunnitelmaa yhdistetyksi kärpäslätkäksi ja pölyviuhkaksi muutaman laskun takapuolelle ja selitteli innokkaasti tällaisen vehkeen käytännöllisyyttä. Pitkänen oli jo lakannut kuuntelemasta häntä. Hän ei ylimalkaan kuullut mitään eikä nähnytkään mitään, lukuunottamatta Sirkka Paasion pehmeitä huulia ja tummia silmäripsiä. Kun tytön katse ei kuitenkaan enää kohonnut, oli hänen lopulta noustava ja mentävä tiehensä.

Kävellessään käytävässä huonettaan kohti muisti hän yhtäkkiä aamulla saamansa kirjeen, jossa sanottiin irti eräs hänen vanhoista opintolainoistaan. Sirkka Paasio kaikkosi mielestä ja tilalle tulivat paljon ikävämmät ajatukset. Hänen oli lähipäivinä saatava rahaa jostakin — eikä kovin pieni summa riittänytkään.

Liikkeestä tosin saattoi saada jonkun verran palkkaa vastaan ja vekselillä lisää, mutta . . .

Yhtäkkiä valaisi neronleimaus salaman tavoin hänen pimeään mielensä. Hänellähän oli osakkeita, P. J. Lumme ja Poika Oy:n osakkeita, jotka saattoi realisoida nimellisarvosta milloin hyvänsä. Mitäpä hän niillä teki? Paljon niitä ei ollutkaan, mutta aina senverran, että niillä hyvinkin saisi vaaditun summan kokoon. Yhtiön sääntöjen mukaan olivat yhtiön osakkaat etuoikeutetussa asemassa osakkeiden ostoon nähden. Kenelle niitä nyt tarjoaisi, Zinaidalleko, Vernerille, vai . . . stop, saakeli! Pitkänen sytytti savukkeen ja puhalsi pari paksua tuprausta. Siinäpä se: osakkeilla oli myös kiusantekoarvoa. Jonkun yhtiön ulkopuolella olevan käsissä ne voisivat muodostua pikku pommeiksi. *Naisten Oma Maailma*. . . Eugenia Montin. . . Carmen Helke. . . Pitkänen suipisti ohuet huulensa törtöksi ja vihelsi hiljaa. Seuraavan tunnin aikana hänen puhelimensa oli yhtämittaa käytännössä.

Zinaida ei välittänyt osakkeista. Vernerin ei liioin voinut nyt sijoittaa rahaa sellaisiin. Neiti Montinilleko? Miksei — olihan hän tavallaan liikettä lähellä.

Zinaida ja Vernerin olivat kyllä päätösvaltaisia kahdenkin tällaisissa asioissa. Mitä neiti Montin arveli asiasta? Hm... vaikea sanoa näin suoralta kädeltä. Tavataanko? Sopii — päivällisen jälkeen.

Pitkänen tajusi kirokkaasti, että P. J. suuttuisi ja että Ilmari varsinkin raivostuisi. Hän saattoi kuitenkin vedota kiireelliseen rahantarpeeseensa — pankin kirje oli riittävä todistuskappale. Hän meni neiti Moninin luo.

Eugénie Nefretiti Montin—de Montijo otti hänet vastaan biedermeier-salongissaan, jonne entisten koristusten lisäksi olivat ilmestyneet Houdinin ja Mary Karadjan kultakehyksiin pannut kuvat. Liikuttuaan hetken henkimaailmassa siirtyi Pitkänen asiaansa ja tähänastinen haltioitunut ilme neiti Montinin kirveellä veistetyissä kasvoissa kävi läpätunkemattomaksi.

Pitkänen naksutteli sorminiveliään ja selitti.

— Hm, sanoi neiti Montin. — Hm. Älkää leikkikö tuolla tavalla sormillanne. En sano, etten jaksaisi noita osakkeita lunastaa, mutta onko minulla niistä tosiasiaa mitään hyötyä? Rahoilleni saan arvatenkin kohtuullisen koron, mutta se ei vielä houkuttele mi-

nuu.

— Hyvät ihmiset, sanoi Pitkänen. — Ymmärrättehän, että te nyt saatte lujemman jalansijan liikkeessä. Teillä on siellä nyt jotakin sanottavaa. Ajatelkaa, mitä se merkitsee julkaisullenne. Ellette tällä osakemäärällä pääsekään mihinkään määräävään asemaan, on teillä ainakin oikeus vaatimukseen ja tilaisuus kiusantekoon — niin, puhutaan vain suu puhtaaksi.

Neiti Montin silmäili häntä hiukan halveksivasti.

— Älkää viitsikö, sanoi hän. — Teillä näyttää olevan enemmän likaa leuoissanne kuin mistä minä pidän. Minä en välitä kiusanteosta, mutta vaatimukseen oikeuttavaa asemaa vastaan minulla ei ole mitään. Asiaa kannattaa harkita.

Pitkänen oli punastunut ja suuttunut. Saakelin akka, ajatteli hän itsekseen. Niin me aina ajattelemme muista, kun itse olemme tehneet tyhmyyksiä.

— Harkitsemiseen ei ole paljon aikaa, mutisi hän. — Minä tarvitsen rahaa aivan lähipäivinä.

Neiti Montin meni soittamaan Carmen Helkkeelle. Carmen Helke innostui heti. Hän oli aina valmis innostumaan.

Pitkänen seisoi ikkunan ääressä sormiaan naksuttellen, kun neiti Montin palasi.

— Lopettakaa nyt tuo sormileikki, sanoi neiti Montin närkästyneesti. — Minä ostan osakkeenne.

Pitkänen huoahhti helpotuksesta.

— Hyvä on. Järjestän siirron heti. Minä huolehdin tietysti asianmukaisista lehti-ilmoituksista ynnä muusta, Maksun tarvitsen ensi torstaina.

Hän tarjosi kättään.

— *Minä* en rupea sormianne naksuttamaan, sanoi neiti Montin. — Hyvästi!

*

Liisankaupungin suurimman elokuvateatterin edustalla Pitkänen oli vähällä törmätä Sirkka Paasioon. Yhteentörmäys vältettiin tosin, mutta sittenkin tuntui Pitkäsestä kuin hän olisi saanut töytäyksen sydänelänsä. Hän nosti hattuaan ja pysähtyi. Tyttö pysähtyi myös.

— Oletteko menossa elokuviin? kysyi Pitkänen.

— Olen — minä en häpeä tunnustaa, että olen ihastunut elokuviin. Tänä iltana on hyvä ohjelmakin — minä pidän Bancroftista.

Pitkänen ei tuntenut Bancroftia, mikä tämä nyt sit-

ten olikaan, eikä hän välittänyt elokuvista tuon taidemaalista, mutta hän innostui silti.

— Niinkö? Mitähän, jos minäkin lähtisin?

Tyttö ei vastannut mitään, vaan kääntyi ja alkoi astella leveitä portaita ylös. Pitkänen seurasi.

Pimeässä teatterissa Pitkänen tuijotti valkokankaalla tapahtuvia asioita käsittämättä niistä mitään. Vähän väliä hän koetti varovasti katsoa vieressään istuvaa tyttöä, mutta lukuunottamatta nenää ja leukaa, joille lankesi heikko valonheijastus edestä päin, sulautuivat tämän kasvot ääriiviivattomina pimeyteen. Pitkänen tutkisteli itseään. Mikä tuossa tytössä veti häntä niin vastustamattomasti puoleensa? Miksi juuri *tu* tyttö sai hänen verensä kiertämään tavallista nopeammin? Lapsellisia kysymyksiä! Mutta kiertämättömiä. Ristisana-arvoitus, jonka viimeistä puuttuvaa sanaa ei löydetä koskaan.

Hän liikahti kärsimättömästi ja huomasi tytön pitävän oikeata kättään tuolin käsinojalla. Hitaasti hän laski omansa sen yli. Hän tunsu selvästi, miten tyttö jäykistyi; tovin tämä oli aivan hiljaa, mutta sitten puristui vangittu käsi pieneksi kovaksi nyrkiksi ja tempautui syrjään. Pitkänen puri hampaitaan melkein

kuuluvasti.

Koko pitkän näytännön aikana he vaihtoivat vain pari kolme sanaa ja ohjelman päätyttyä he äänettöminä palasivat ulkoilmaan. Pitkänen ymmärsi, että hänen nyt olisi ollut viisainta erota tytöstä, mutta milloinkapa hänen tilassaan oleva mies ennenkään olisi totellut järjen neuvoja. Hän lähti kävelemään yhtä matkaa tytön kanssa.

Ilta oli kylmä ja Sirkka Paasio asteli eteenpäin melko ripeästi. Pitkänen tiesi hänen asuvan aika kaukana keskustasta ja oli vastoin parempaa ymmärrystään siitä iloinen. Hän oli tehnyt päätöksensä. Hän puhkesi puhumaan.

Peitetyin sanoin, mutta kuitenkin tarpeeksi selvästi hän antoi tytön ymmärtää, millä tavalla hän tätä ajatteli. Hän kertoi itsestään ja kunnianhimostaan ja vaikeuksistaan. Hän oli kaunopuheinen ja tunteellinen ja suurenmoinen. Ja siunatuksi lopuksi hän pyöristi viekkaan kysymyksen toteamukseksi, että hän oli köyhä eikä voinut ajatellakaan köyhän tytön vetämistä avioliittoteitse samaan köyhyyteen. Mutta olihan köyhilläkin oikeus rakastaa toisiaan.

He olivat pysähtyneet Sirkan asunnon eteen.

Tyttö oli vaiennut koko ajan. Ei hän avannut suutaan nytkään. Kohotti vain katseensa Pitkäsen silmien tasalle. Se katse oli kylmä ja kova.

Pitkänen kääntyi nolona ja lähti hitaasti astelemaan poispäin. Mikä vahinko, että tyttö oli köyhä — mikä vahinko! Mistäpä hän olisi tiennyt Sirkka Paasion rikkauden? Eihän Sirkka tiennyt sitä vielä itseään.

Sinä päivänä oli Helsingissä suoritettu valtion palkinto-obligatioitten arvonta. Päävoitto, puoli miljoonaa markkaa, oli langennut obligatiolle C 089377.

Obligation C 089377 omisti neiti Sirkka Paasio.

X luku

PIETARI JOHANNEKSEN KÄRSIMYKSET

P. J. Lumme matkusti Kööpenhaminaan Ruotsin kautta. Hän ei tullut ajatelleeksikaan suoraa höyrylavayhteyttä Helsingistä, vaan painui yhtä kyytiä Turkuun ja sieltä edelleen Tukholmaan. Näin hän kadotti Bodil Vangin näkyvistään pitemmäksi aikaa kuin olisi ollut välttämätöntä.

Ihmeelliset olivat siis herran tiet, mutta Kööpenhaminaan hän joka tapauksessa saapui osapuilleen samoihin aikoihin kuin tyttökin. Erotessaan tästä Kerkkolan majatalossa hän oli saanut osoitteen — talonnumeron jostakin Dyrehavenin läheltä — ja sen hän antoi autonkuljettajalle niin pian kuin oli saanut tavaransa vaatimattomaan hotelliin Glyptoteekin naapuristossa.

Ilmari sitävastoin saapui Kuninkaan kaupunkiin ilman mitään osoitteita. Hän ei tiennyt, mistä isänsä etsisi ja Bodilin löytäminen oli yhtä epävarmaa. Kukapa senkään takasi, olivatko he enää Kööpenhaminassa, sillä hän oli saapunut sinne kolme päivää myöhemmin kuin he. Joka tapauksessa oli suoritettava tiedusteluja.

Jonkun matkustajan löytäminen Kööpenhaminan lukuisista hotelleista ei ole niin pieni asia kuin outo voisi luulla. Poliisista ja osoitetoimistosta on hyvin vähän apua. Sitäpaitsi ei Poika halunnut kääntyä poliisiin puoleen ainakaan heti. Tavallinen reipas mies, ajatteli hän, on yhtä hyvä kuin poliisi ja vähän parempikin, jos nyt poliisi muualla maailmassa hiukankin muistutti liisankaupunkilaista poliisia. Ja kun hän sitten pari päivää myöhemmin sattumalta löysi isänsä nimen Hotel Fyenin vieraskirjasta, varmistui hän yhä tässä vakaumuksessaan.

Hän teki yliportierille selkoa henkilöllisyydestään ja pääsi isän huoneeseen siitä huolimatta, ettei tämä juuri silloin sattunutkaan olemaan kotona. Kymmenen kruunun raha lumosi lisäksi herra yliportierin sikäli, että hän lupasi olla sanomatta kotiutuvalla isälle, mikä yllätys tätä odotti — hän sanoisi yksinkertaisesti vain, että avain luultavasti oli unohtunut ovelle. Ilmari kapusi toiseen kerrokseen ajatellen portieria kuin hyvää ystävää ja toivoen, ettei ukko viipyisi kovin kauan.

Mutta ukko viipyi. Ilmarille ehti aika tulla pitkäksi ahtaassa huoneessa jo moneen kertaan, ja nälkäkin

tuli, niin että hänen täytyi tilata pari smörrebrödiä ja puolikkaan Carlsbergia voidakseen joltisessakin fyysisessä kunnossa katsoa kohta muodostuvaa tilannetta silmiin, jos niin saisi sanoa.

Hän poltti savukkeen toisensa jälkeen, käveli kuusi askelta ovelta ikkunan luo ja saman verran takaisin ja heittäytyi välillä valtavalle vuoteellekin. Ulkona oli jo pimeä. Kerran hän jo tuumi lähtemistäkin ja tapoamisen jättämistä huomiseksi, mutta ei kuitenkaan uskaltanut vaarantaa koko peliä sillä tavalla, vaan sytytti jälleen uuden savukkeen. Ja juuri kuin hän oli viskaamassa sammunutta tulitikkua tuhkakuppiin, aukeni ovi.

Ukko Lumpeen ilmeestä hänen huomattessaan vieransa olisi Metro-Goldwyn-Mayer epäilemättä maksanut erinäisiä dollareita, mutta valitettavasti Metro-Goldwyn-Mayer ei ollut sitä näkemässä. P. J:ltä pääsi pari läähetystä, jonkalaisia tavallisesti kuullaan vain hukkumisonnettomuuksissa, ja sitten hän veltosti lysähti vuoteensa reunalle.

— Buona sera, toivotti Ilmari ja asettui yllätyksien varalta oven vieressä olevalle tuolille. Tilanne oli hänestä melkein yhtä nolo kuin P. J:stä, mutta hän ei ai-

konut näyttää sitä. Se olisi voinut johtaa turhaan sää-
liväisyyteen ja lempeyteen.

— Mistä sinä olet ilmestynyt? sai P. J. kysytyksi,
vaikka hänen kurkkunsa ja suunsa tuntuivat yhtä
kuivilta kuin Sahara keskulaisen samumin jälkeen.

— Sieltä, mistä muutkin pelastavat enkelit ilmes-
tyvät, sanoi Ilmari. — Aiotko sinä vaivata minua Kap
Hornin ympäri, ennenkuin lopullisesti pysyt kotona?

Ukko yritti ryhdistäytyä.

— Et sinä, jolppi, kelpaa minua holhoamaan. Jos
minä haluan mennä toisen kerran naimisiin, on mi-
nulla siihen täysi oikeus ja samoin on minulla oikeus
mennä naimisiin kenen kanssa haluan. Piruako sinä
minua vainoat?

Ilmari pudisti murheellisenä päätään.

— »Katso, he eivät ymmärrä omaa parastaan». mutisi hän. — Enhän minä tahdo sinua estää me-
nemästä avioliittoon ja minun puolestani saat naida
vaikka Nefretiti Montinin, kunhan vain irroitat näp-
pisi Bodil Vangista. Minä näet en rupea katselemaan
sitä murhenäytelmää, joka syntyisi avioliitosta hänen
kanssaan. Ja jumaliste, määrään minä sentään, mitä
näytelmää katselen ja mitä en.

P. J. oli hetken vaiti ja koetti saada turpean suunsa niin kapeaksi kuin mahdollista. Hän tavoitti näet päättävää ja itsepäistä ilmettä.

— Minä nain kenet tahdon, sanoi hän vihdoin.

— Sinä nait sen, jonka saat. Ja siitä minä pidän huolen, ettet saa Bodil Vangia.

Pietari Johannes manasi.

— Hyi, pappa, älä ole rietas. Lähdetään yhdessä huomenna kotiin niin kuin kiltit pojat ainakin ja haudataan koko tämä lemuava juttu, sanoi Ilmari. — Vietetään sitten vaikka kolmoishäät Liisankaupungissa — sillä kukaties on Zinaidallakin vielä niisanottuja tunteita —

— Älä lörpöttele, keskeytti Lumme senior ärtyneesti. — Minä en lähde minnekään, ennenkuin olen päässyt päämäärääni.

— Onpas nyt päämäärä! tuhahti Poika halveksivasti. Hänen huomionsa kiintyi Pietari Johanneksen räikeän sinipunaiseen kaulanauhaan ja hän pudisti päätään. — Deekikselle sellainen päämäärä näyttää vievän, lisäsi hän ja nykäisi tuota kaulusnauhaa hiukan.

P. J. työnsi narkästyneenä pois hänen kätensä.

Hän oli suuttunut pojalleen, mutta vielä enemmän hän oli suuttunut itseensä. Miksi piti hänen olla tällainen lammas? Sensijaan, että olisi arvokkaasti mykistänyt poikansa istui hän kiltisti kuuntelemassa tämän moitteita.

Ilmari nousi ja otti hattunsa.

— Jätän sinut nyt tuumimaan asiaa, sanoi hän. — Probleeman ainoa oikea ratkaisu on, että matkustamme huomenna. Muunlaisia ratkaisuja en hyväksy. Tulen tänne huomenna kello yksi ja toivon silloin löytäväni sinut järkiisi tulleena, maltillisena ja nälkäisenä, jotta lounas Wivelissä maistuu. Hyvää yötä!

Hän jätti P. J:n haukkomaan henkeään mokoman nenäkkyyden johdosta ja asteli hitaasti alakertaan, missä jälleen haastatteli yliportieria.

— Teillähän on johtaja Lumpeen henkilökortti vielä hallussanne? kysyi hän.

— On kyllä, herra. — Siksi kuin hän lähtee, herra.

— Hyvä. Annatte sen huomenna minulle, sillä lähdemme huomenna. Muistakaa: johtaja Lumpeelle ette saa sitä antaa — hän ei ole niin terve, että hän kykenisi matkustamaan yksin.

— Hm. . .

Ilmari kaivoi lompakostaan viisikruunun, joka vaihtoi omistajaa huomiota herättämättä.

— Hyvästi!

Yliportieri toivotti hänelle Jumalan siunausta.

Seuraavana päivänä palasi Ilmari Fyen-hotelliin jo aamupäivällä. Hän oli nukkunut yönsä verrattain hyvin, sillä tällä kertaa hän saattoi olla jokseenkin varma siitä, ettei ukko pääsisi livistämään. Ilman henkilökorttiaan tämä ei pääsisi kovinkaan pitkälle, vaikka yrittäisikin. Hän harppoi portaita ylös, pari askelmaa kerrallaan ja naputti keppinsä kädensijalla numero 28:n ovea.

Sisältä kuului askeleita ja tuokion kuluttua aukeni ovi raolleen. Ilmari pani vikkelästi keppinsä rakoon.

— Huomenta vain, isäukko, sanoi hän. — Älä kainostele yhtään, vaan aukaise veräjäsi perintöruhtinaan tulla sisälle.

P. J. koetti nykäistä oven kiinni, vastaamatta saanaakaan, mutta siitä ei tullut mitään. Seuraavassa tuokiossa Ilmari astui yli kynnyksen.

— Ahaa! huudahti hän ja heitti hattunsa vuoteelle. Punaisella plyshisohvalla huoneen vastakkaisella puolella istui nimittäin neiti Bodil Yang.

Ilmari katseli häntä ja totesi sydämensä lyövän aivan rauhallisesti. Tyttö oli häkeltyneen näköinen ja liikkutteli levottomasti käsiään hienon kävelypukunsa helmassa.

— Hei, hei, tervehti Ilmari häntä. — Anteeksi, että häiritsen, mutta minä olen nyt kerta kaikkiaan ilmeisesti sitä varten syntynyt maailmaan, jos ihmisten puheisiin saa uskoa. Minä häiritsen kaikkia.

Tyttö nousi ja alkoi korjata hattunsa asentoa vaatekaapin ovesa olevan peilin edessä.

— Ei sinun tarvitse lähteä, vaikka tulinkin, jatkoi Ilmari. — Päinvastoin, istu! Istu, sanon minä!

Tyttö nakkasi niskojaan ja istuutui vastahakoisesti.

P. J. oli koko ajan seissyt mykkänä ikkunan ääressä, selin huoneeseen. Hän kääntyi ja muljautti poikaansa vihaisesti.

— Kuinka syvästi sinä olet rakastunut isään? kysyi Poika ivallisesti.

Bodil ei vastannut.

— Mene tiehesi! äyskäisi ukko ikkunan luota.

— Yhdessä sinun kanssasi, pappa, yhdessä sinun kanssasi, sanoi Ilmari. — No, Bodil, onko hän sinulle

hyvin kallis?

— Minä pidän hänestä, mutisi tyttö.

— Vaikka hän olisi aivan köyhäkin?

Bodil katsoi häntä kysyvästi.

— Jos minä nyt kertoisin, että liikkeemme on mennossa konkurssiin ja ettei meillä sen jälkeen ole paljon mitään, niin yhäkö sinä pitäisit hänestä?

Tyttö nyökäytti hiukan päätään, mutta silmien väliin oli ilmestynyt vihainen ryppy.

— Ja menisit hänen kanssaan naimisiin?

Bodil säntäsi pystyyn ja hänen silmänsä paloivat vihreällä fosforiloisteella. Hän sähisi kuin kissa.

— Mitä sinä tarkoitat? Mitä helvetin roskajoukkoa te oikein olette? Humpuukeja? Vai naimisiin — häh? En ole ikinä aikonut mennä naimisiin kummankaan kanssa! Ja oletko sinä isäsi holhooja? Mitä varten sinä tulit tänne, senkin kitupiikki? Hahah. . . , vai konkursin te olette nyt tehneet! Mutta minä tunnen erään pienen tytön, joka veisaa siitä viisi, ja hänen nimensä on Bodil Vang! Suomalaishölmöt! Ja nyt minä olen saanut teistä tarpeekseni, piru viekoon!

Hän yritti hyökätä huoneesta, mutta Ilmari tarttui hänen käsivarteensa. P. J. oli lysähtänyt tuolille ja kat-

seli tyttöä kauhistuneen näköisenä.

— Et sinä mihinkään lähde! kärehti Ilmari.

— Hellitä, tahi huudan!

— Et huuda. Siitä olisi sinulle enemmän ikävyyksiä kuin meille. Istu!

Tyttö riuhtoi käsivarttaan vapaaksi, mutta ei istunut.

— No, seiso sitten, tokaisi Poika ja tyrkkäsi hänet peremmälle huoneeseen. Bodilin ilme oli kaikkea muuta kuin kaunis.

— Kylläpäs sinä osaat vetää miesparkoja nenästä, totesi Ilmari naputellen pohjettaan kepillään. — Oli tietysti äärettömän hauskaa päästä kapakan kassalaatikon takaa elämään toisten pussilla — ymmärränhän minä sen. Tietysti et alun alkaenkaan välittänyt minusta yhtään?

Bodil ei vastannut.

— Tai isästä. . .

Tyttö purskahti nauruun. Sitten hän sylkäisi.

— Tuosta vanhasta pukista! Oli hauskaa huvitella hänen kustannuksellaan, niin kauan kuin sitä nyt kesti. . .

— Niinpä niin. Vanhat pukit — ja nuoretkin — ovat

näköjään olemassa vain sitä varten, että niitä kerittäisiin. Mutta mistäs nyt nypit, kun villat loppuivat?

— Oh, maailma on pukkeja täynnä.

Ilmari vilkaisi isäänsä. Ukko-paran kasvot olivat melkein harmaat.

— Häntä pystyyn, faija, sanoi hän. — Kaikki ilot saa kalliisti maksaa, mutta ei nyt surra sitä. Joko olet maksanut laskusi täällä?

— En. Minulla ei ole tarpeeksi rahaa. . .

— Mitä ihmettä? Minne sinä rahasi olet pannut? Ja millä tavalla aioit täältä selvitä?

— Aioin pyytää kotoa sähköteitse lisää.

— Hauskaa kuulla. Mutta minne sinä olet rahasi tuhlannut?

— Ei minulla paljon ollut mukana alunperinkään. Ostelin hiukan — tuota — Bodil tarvitsi. . .

Poika iski katseensa Bodiliin.

— Vaa-ai niin?

Tytön huulilla oli ilkeä hymy.

— Tämänkin hän osti — tämän kävelypuvun, sanoi hän kiusoitellen. — Se maksoi satakuusikymmentä kruunua. Ja rannerenkaan —

Ilmari kääntyi ja painoi soittokellon nappulaa. Sit-

ten hän aukaisi oven käytävään ja sanoi lähestyvälle siivoojattarelle matalalla äänellä:

— Tuokaa numero 28:n lasku mahdollisimman kiireesti, ja hankkikaa sitten auto hotellin edustalle. Samalla kuin tuotte laskun, tuokaa isonlainen pala käärepaperia ja hiukan nyöriä.

Hän sulki oven.

— Neljänneksen kuluttua lähemme — yhdessä, sanoi hän. — Ovatko matkalaukkusi pakatut?

P. J. nousi ja alkoi tunkea tavaroitaan isoon, ruskeaan nahkalaukkuun.

— Onko sinulla sitten rahaa? kysyi hän.

— Senverran ainakin, että voin maksaa laskusi. Ei, Bodil — sinä et lähde mihinkään.

Hän sytytti savukkeen ja poltteli hetken ääneti.

Ovelle koputettiin. Siivoojatar toi laskun ja ruskeata käärepaperia. Hän sai suorituksen, sievät juomarahat ja katosi kohteliaasti kiittäen.

— Ja nyt, sanoi Ilmari, — nyt minä rankaisen sinua.

Hän katseli Bodilia synkästi.

Väri katosi tykkänään tytön kasvoista

— Isä, ota vuoteesi ja kävele! Odota tuolla eteises-

sä?

— Mitä sinä aiot tehdä? vastusteli P. J.

— Aion olla hiukan raaka, sanoi Ilmari suomeksi. — Tuollaisiin eivät hienotunteisuus ja hyvät sanat pysty. Mene nyt vain rauhassa — en minä häntä nylje.

Ukko meni luomatta Bodiliin katsettakaan.

Ilmari sulki oven hänen jäljessään ja kääntyi taas tuijottamaan tyttöä. Pojan suu muistutti tällä hetkellä aivan tavattomasti Zinaidan suuta.

— Riisu yltäsi tuo kävelypuku! komensi hän.

— Se on sitten valhe! huusi tyttö kimakasti. — Päästä minut ulos!

— Ojasta joudut allikkoon, jos huudat, sanoi Ilmari terävästi. — Syytän sinua petoksesta. Olet väärillä lupauksilla keplotellut itsellesi tuon puvun ja paljon muutakin. Riisuudu heti! Älä vain väitäkään, että kainostelet minua.

Tyttö purskahti raivokkaaseen itkuun, joka kuitenkin lakkasi heti. Hän repi vimmastuneena puvun yltään, pienen takin ja sitten hameen, ja koko ajan hän tanssi jonkinlaista intiaanitanssia polkien vaatteet jalkoihinsa. Housusillaan, pusero yllä ja hattu päässä ja kasvoissa villi ilme, hän oli niin hassunku-

risen näköinen, että Ilmaria melkein nauratti.

Poika kääri vaatteet paperiin ja otti hattunsa. Toivin katsoi Bodil häntä kiukusta sähisten — kiskoi sitten puseron yltään ja alkoi nilistää sukkia jalasta. Ilmari pakeni lukiten oven ja ottaen avaimen mukansa.

Alhaalla oli matkatavarat jo viety autoon ja P. J. odotteli ovella. Ilmari meni portierin luo heilutellen avainta kädessään.

— Hän sai jo juomarahaa, huomautti isä Lumme.

— Ei tarpeeksi, sanoi Poika ja supatti herra portierin korvaan jotakin. Portien oli levottoman näköinen, mutta nyökkäsi sitten ja otti vastaan ruskean paketin, avaimen ja viisi kruunua.

— Siinä paketissa oli se ostamasi kävelypuku, sanoi Ilmari isälleen astuessaan autoon. — Käskin viedä sen numeroon 28 puolen tunnin kuluttua.

Auto urisi, yskäisi pari kertaa ja lähti laiskasti liikkeelle.

XI luku NAISTEN KAPINA

Aputoimittaja-ylioppilas Efraim Peltosen helläluontoinen äiti olisi itkenyt katkeria kyyneleitä, jos olisi tiennyt, minkälaisia vaikeuksia vastaan hänen poikansa sai kamppailla ansaitakseen leipänsä, puuroannoksensa ja elokuvalippunsa (olisi oikeastaan pitänyt mainita viimeainitut ensiksi, sillä Greta Garbo oli Efraimille enempi kuin leipä). P. J. Lumpeen ja Ilmarin ollessa asioitaan selvittelemässä ulkomailla sai Efraim moneenkin kertaan aiheutta tutkia kierosta parranajopeilistään, olisivatko hänen yksikolmatavuotiaat hiuksensa harmenneet. Naisten aikakausi julkaisu on jo sinänsä kova pähkinä toimittajanuorokaiselle, mutta kun sitten kaiken lisäksi vielä naiset itse ryhtyvät sitä väkisin toimittamaan, on asia suorastaan surkea. Efraim ei voinut käsittää, miksei hänen päänsä tullut harmaaksi.

Faktori Perkamo noudatti alusta saakka Pilatuksen esimerkkiä ja pesi kätensä. Pitkänen pysyi virallisesti neutraalina. Yksin sai Efraim Peltonen suhtautua jollakin tavoin naisten työntöön ja pöydälleen kasaantuviin käsikirjoituksiin. Hänestä elämä tuntui

tällä erää yhtä ruusuiselta kuin Fidshi-saarten ihmis-
syöjäalueelle pelastuneesta haaksirikkoisesta. Hän
enemmän kuin aavisti, että julkaisun seuraava nu-
mero herättäisi epämiellyttävää huomiota kaikista
hänen ponnisteluistaan huolimatta. Ja miten sitten
kävisi? Tietysti hän saisi potkut — joutuisi kilomet-
riverstaalle — saisi tyytyä katselemaan »jumalaista
Gretaa» vain elokuvateatterien ilmoituskaapeissa. . .

Muutamassa päivässä nuori Peltonen demorali-
soitui peloittavasti. Hänen kunnioituksensa toista su-
kupuolta kohtaan katosi — Gretankin jalusta hor-
jui silmänräpäyksen ajan — aivan täydellisesti; hän
unohti synnyynnäisen, perintätapojen, -pitämysten ja
Kotkan lyseon hioman ritarillisuutensa ja kohteliai-
suutensa kauniimpaa sukupuolta kohtaan — niin,
hän olisi ollut valmis harjoittamaan väkivaltaakin,
pahoinpitelemään tuota naisjoukkoa, ellei olisi tien-
nyt joutuvansa alakynteen. Hän oli nimittäin kitukas-
vuinen ja heikko. Lyhyesti sanoen, tilanne oli kärjisi-
tymässä äärimmilleen.

Osakekaupan jälkeen alkoivat neiti Montinin Mussolini-
taipumukset näkyä yhä selvemmin. Tottahan nyt
osakkaan asema velvoitti tekemään jotakin liikkeen

hyväksi. Hän riitti jo yksinkin pitämään nuoren Peltosen alituisessa hermostuneisuuden tilassa, ja kun häntä lisäksi avustivat niin määrätietoiset olennot kuin tohtori Elna Vallasvuo ja kirjailija Carmen Helke, osoittautuivat kaikki nuoren Peltosen protestit ja vastaanhangoittelut turhiksi.

Eugenia Montin kirjoitti uudestaan tutkielmansa keisarinna Eugénien sukujuurista. Se ladottiin. Carmen Helke laati arvioinnin suomalaisesta kirjallisuudesta ja pani siinä pataluhaksi kaikki miespuoliset kirjailijat hamasta Jöns Buddesta Riku Sarkolaan saakka. Juttu ladottiin. Elna Vallasvuo rakensi poliittisen paloartikkelin, jossa hän teilasi hallituksen pääministeristä sosialiministeriön juoksupoikiin asti. Artikkelin ladottiin. Alli Silvanto silpoi kilpailijansa niin kotipaikkakunnalla kuin naapurikaupungeisakin jättiläishaastattelussa, joka niinikään ladottiin. Nuori Peltonen vaati, pyysi ja rukoili faktoria purkamaan latomukset, mutta faktori kohautteli olkapäitään: seuraavan numeron oli ilmestytävä tiistaina — *mitä* siihen sitten panisi?

Nuori Peltonen itki, kiroili ja pani vastaan.

Mutta tiistaina, päivää ennen Lumpeitten kotiin-

paluuta, ilmestyi *Naisten Oma Maailma* juuri sensisältöisenä kuin naiset olivat tahtoneet. Kapinalliset olivat saaneet ensimmäisen suuren voittonsa.

*

Vaikenisin mieluimmin siitä metelistä, joka nousi, kun P. J. ja Ilmari kotiutuivat. Rehellisenä kronikoitsijana en kuitenkaan saa jättää sitä selostamatta. Koetan tehdä sen mahdollisimman lyhyesti.

Tuhlaaja-isä ja hänen poikansa eivät saapuneet juottovasikan ja viinin ääreen. Heitä eivät odottaneet pitopöytä ja ilokyyneleä vuodattava perhe. Ei — kohta astuttuaan Kauppakadun varrella olevan kotinsa eteiseen pitkän ja rasittavan matkan jälkeen, he saivat silmilleen ryöpyn, vuolaan ja suolaisen, sillä Zinaidaan oli ehtinyt patoutua paljon kiukkua menneen viikon aikana. Selvittyään hänestä vetäytyivät herrat makuuhuoneisiinsa, mutta ainakaan Ilmarin osalta eivät sen päivän harmit vielä olleet lopussa. Hänen yöpöydällään nimittäin odotti *Naisten Oman Maailman* tuorein numero. Hän aukaisi sen hajamielisesti, silmäili sisältöä yhtä hajamielisesti ja jäykistyi sitten suolapatsaaksi, jonka rinnalla Lotin vaimo olisi vaikuttanut elokuvalta.

Kauan hänen polvensa eivät häntä kannattaneet. Täytyi istuutua. Ajatukset tuntuivat seisahtuvan kokonaan. Hän oli kuin salaman lyömä.

Ja sitten tuli reaktio. Pojan täytti kihisevä kiukku ja lamauttava pelko. Mitä nyt seuraisi? Naisten lehti oli tehnyt itsensä naurettavaksi — se oli häväissyt koko kustannusliikkeen. Hyvä Jumala. . .

Hän käveli huoneessa edestakaisin suu kuivana ja sydän läpättäen. Kerran hän aikoi jo mennä isän puheille, mutta kääntyi oveltaan takaisin. Mitä apua siitä olisi ollut? Hän repi tuon kamalan lehden kappaleiksi, jotka siroitteli pitkin huonetta. Hän iski rystysensä kipeiksi vuoteensa laitaan. Hän polki jalkaansa, taivasteli. . . Kello oli yksitoista. Ei voinut tehdä mitään, ainakaan tänään. Ja mitäpä voisi tehdä huomennakaan? Yhtä paljon.

Vähitellen hän tyyntyi hiukan, riisui yltään ja meni vuoteeseen. Raivoamisella ei nyt päässyt pitkälle. Kunpa edes saisi unta. . .

Seuraava päivä ei kirvoittanut hänen kuormaansa, vaan lisäsi sitä edelleen. Nuori Peltonen teki raporttinsa ja sanoutui urheasti irti, minkäjohdosta Poika pyysi häntä haistamaan kukkasias, Perkamo sam-

malteli hartioitaan kohotellen jotakin naisten ehdottomista vaatimuksista, ja Pitkänen esitti osaaottavan ilmeen, joka kiitos perinpohjaisen harjoittelun onnistui niin hyvin, että Ilmari oli saada uuden raivokoh-
tauksen.

Ja sitten räjähti suurin pommi. Maisteri ilmoitti kylmästi myyneensä osakkeensa neiti Eugénie Nefretiti de Montijolle. Asialle ei mahtanut mitään — rahat saatu — fait accompli, johon oli tyydyttävä.

Puoli tuntia muistutti isä Lumpeen huone minia-tyyrihelvettiä, jossa Pitkänen arvokkaana pääpiruna ikäänkuin sivusta seurasi riehahtaneen adjutanttinsa menoamista.

Isä Lumme oli apaattinen ja äänetön. Hänen ajatuksensa harhailivat kaiketi vielä maassa, jossa Shakespeare väittää olevan jotakin mätää, eikä hän luultavasti oikein tajunnut, mistä nyt oli kysymyskään. Ainoastaan Ilmarin vaatiessa Pitkäsen irtisanomista hän hetkeksi havahtui ja pudisti päätään.

— En minä nyt tule toimeen ilman Pitkästä, mutisi hän.

Ilmari väsyi.

Palattuaan huoneeseensa hän löysi pöydältään

kirjeen, jossa Liisankaupungin Muoti-Aitta peruutti kaikki antamansa ilmoitusmääräykset *Naisten Omaan Maailmaan* ja pyysi lopettamaan lehden lähettämisen liikkeen omistajalle.

Siitä se sitten alkoi.

Seuraavina päivinä toi posti julkaisun tilausperuuksia yhtä runsaasti kuin se oli tuonut tilauksia pari kolme kuukautta aikaisemmin. Päivälehdet ympäri maata irvistelivät pakinapalstoillaan Nefretitijuttua ja Pojalle kerrottiin asiantuntevalta taholta, että hän olisi saanut painokanteenkin, jos Elna Valasvuon artikkeliin olisi suhtauduttu vakavasti. Neiti Montinin kanssa hän joutui miltei käsikähmään, kun tämä tuli norkoilemaan kiitoksia »tutkielmastaan». Isä oli närkästynyt ja hermostunut, ei tahtonut kuulla mitään. . .

Eräänä päivänä tapasi Poika kadulla Vernerisidän. Hän yritti puhua tälle asiasta. Vernerisidä oli kiusaantunut ja lörpötti puuta heinää, kunnes kimmastuneena huudahti;

— No, pane lappu luukulle sitten! Lopeta koko lehti!

Se olisi tietenkin ollut paras ratkaisu Ilmarinkin

mielestä, mutta sitä ei niin yksinkertaisesti voinut toteuttaa. *Naisten Omalla Maailmalla* oli runsaasti tilaajia ja paljon sitoumuksia. Sen lakkauttaminen yhtäkkiä ei näissä oloissa voinut tulla kysymykseenkään.

Riitelemällä, rukoilemalla ja antamalla diplomaattisia lupauksia onnistui Pojan saada seuraavasta numerosta kutakuinkin mukiinmenevä, mutta jo sen ilmestymisen jälkeisenä päivänä kiertyi uusia solmuja lankaan. Naiset olivat käsittämättömistä tiedonlähteistään saaneet täsmällisen ja yksityiskohtaisen selostuksen isä Lumpeen seikkailuista Kerkkolan majatalossa ja Tanskassa.

Ilmarin luo saapui lähetystö, johon kuuluivat neiti Montin, kirjailija Carmen Helke ja maisteri Leila Kivikko-Partanen.

Nefretitin jälkeläinen nosti tuolin lähelle kirjoituspöytää, istuutui siihen kömpelösti ja tuijotti Ilmaria kuin loukkaantunut norsu. Carmen Helke ryhtyi miettivän näköisenä tarkastelemaan seinillä olevia tuhmien neitseitten kuvia ja maisteri Kivikko-Partanen sijoittui mukavasti punasamettiseen klubiin tuoliin pannen kätensä ristiin.

Ilmari naputteli hermostuneesti sormiaan pöy-

dänsyrjään.

— Me, sanoi neiti Montin vihdoin, — me emme olleet ollenkaan tyytyväisiä *Naisten Oman Maailman* viime numeroon.

— En minäkään, vakuutti Ilmari.

— No, siinä sitä ollaan! Neiti Montin paiskasi kämmenen polveensa.

— Alatte kai huomata itsekin, että naiset sentään hoitavat oman julkaisunsa parhaiten, sanoi Leila Kivikko-Partanen.

Ilmari ei vastannut, sillä Carmen Helke oli kääntynyt ja palavalla katseellaan lumonnut hänet kuin käärme pikkulinnun.

— Me olemmekin nyt päättäneet ottaa toimitus-homman kokonaan käsiimme, jatkoi neiti Montin. — Ellette halua olla toimitussihteerinä, voimme kyllä hankkia siihen naisenkin. Tai ehkä toimittaja Peltonen voisi hoitaa asian.

Ilmari käänsi katseensa pois neiti Helkkeestä ja sai puhelahjansa jälleen.

— Vai niin te olette päättäneet, sanoi hän venyt-täen hävyttömästi joka sanaa. — Toistaiseksi minä kuitenkin olen lehden päätoimittaja ja määrään lo-

pullisesti, mitä siihen pannaan. Saan minä avustajia muualtakin kuin Liisankaupungista.

Maisteri Kivikko-Partanen oli käynyt suuttuneen näköiseksi. Hänen bulldogginnaamansa oli punainen, ja pienen nenän päähän oli ilmestynyt kyynel.

— *Naisten Oma Maailma* menestyy juuri niin kauan kuin me tahdomme, sanoi hän jyrkästi. — Jos me katsomme olevan syytä ryhtyä sitä boikottaamaan, on sen satu lopussa. Te ette saa siihen naistoimittajia, ellemme me tahdo. Sitäpaitsi minusta neiti Montinilla liikkeen osakkaana on jonkinlainen oikeus saada mielipiteilleen — jotka tässä asiassa ovat meidän kaikkien mielipiteitä — hiukan huomiota.

Ilmari kaatoi vettä lasiin ja kostutti suutaan. Hän katui katkerasti hullua päähänpistoaan ryhtyä yhteistyöhön tuon naislauman kanssa. Olisi ollut mitä suurin nautinto saada heittää heidät ulos ja huutaa vielä heidän jälkeensä, että siellä pysyisivätkin, mutta tilanne vaati aivan päinvastaista menettelytapaa. Oli pysyttävä tyynenä vain.

— Arvoisat naiset, sanoi hän. — Kustannusmiehenä luulisin olevani jossakin määrin perillä siitä, minikälaista hengenravintoa lukevalle yleisölle voi tarjo-

ta, ja juuri sitä silmälläpitäen olen pyrkinyt pitämään julkaisumme sisältöä yleistajuisella tasolla. Tiedättehän itsekin, että nerot hyvin harvoin saavat tunnustusta ainakaan eläessään. Jos voisimme olla täysin välittämättä lehden kannattavuudesta, ei minulla suinkaan olisi mitään artikkeleitanne ja pakinoitanne vastaan, mutta *Naisten Oma Maailma* ei kerta kaikkiaan ole sellaisessa asemassa, että voisimme ruvetta odottamaan lehden ja meidän kaikkien kuoleman jälkeen ehkä tapahtuvaa silmien avautumista, uudelleen arviointia ja muistopatsaita. Meidän —

— Älkää pistelkö, nuori mies, keskeytti neiti Montin, — älkää pistelkö, ettei teitä pistettäisi. Ottakaa huomioon, ettemme ole tulleet tänne käymään neuvotteluja, vaan ilmoittamaan, että aiomme huolehtia julkaisumme toimittamisesta. Ja nyt, kun sen olemme tehneet, voimme lähteä.

Hän nosti painavan takalistonsa tuolista ja kohensi hattuaan.

Ilmari kimpaantui.

— Siinä tapauksessa erotetaan lehti kustannusliikkeen yhteydestä ja te saatte huolehtia myös sen taloudellisesta puolesta — toisin sanoen, voitte muodostaa

keskuudessanne yhtiön, joka myös kustantaa lehden. Me kyllä suostumme edelleenkin suorittamaan painatustyön tariffiemme mukaista maksua vastaan.

Neiti Montin putosi takaisin tuoliinsa. Hetken katsoivat naiset toisiaan aivan ääneti.

— Hävytöntä! kimitti Leila Kivikko-Partanen vihdoin.

Carmen Helke istuutui klubituelin käsinojalle ja heilutteli ruskean silkkisukan verhoamaa säärtään. Himokas loiste hänen silmissään oli muuttunut kylmäksi kiilloksi.

— Herra Lumme, sanoi hän, — me emme harkitse ehdotustanne eräitten käytännöllisten hankaluuksien vuoksi. Me pidämme parempana, että lehti edelleenkin hoidetaan täältä käsin. Vain sisältöön nähden otamme määräämisvallan. Minun täytyy tähdentää tätä seikkaa vielä silläkin, ettemme pidä teitä henkilönä, jonka periaatteet ja maailmankatsomus edellyttäisivät oikeata, kypsää suhtautumista asioihimme. Teidän ja isänne yksityiselämä — vaikka nyt rajoittuisimme vain puhumaan siitä tanskalaisesta nuoresta naisesta, joka —

Ilmari oli kavahtanut pystyyn ja asettui punoitta-

vana neiti Helkkeen eteen.

— Nyt tukkikaa suunne, sanoi hän matalasti, — tai teen yksityiselämäni vielä paheellisemmaksi vetämällä teidätkin siihen. Minä en enää halua jatkaa tätä juttua pitemmälti — olen sanonut sanottavani ja siinä pysyn.

Naiset olivat nousseet. Neiti Helke oli niin raivos-tunut, ettei saanut puhutuksi.

— Me emme ole vielä sanoneet viimeistä sanaamme, mörähti neiti Montin.

He lähtivät hyvästiä sanomatta.

Ilmari nojautui taaksepäin funkis-tuolissaan ja ummisti silmänsä. Hän tunsi vanhentuneensa näinä kuukausina parisataa vuotta. Katkeralla kaipuulla hän muisteli entistä minäänsä, jolle huolet ja murheet olivat olleet melkein tuntemattomia.

Joku on joskus sanonut, että nainen tekee miehen elämän joko taivaaksi tai helvetiksi.

Ainakin viime-mainitusta hän nyt saattoi olla varma.

XII luku

SIRKKA PAASION HÄTÄVALHE

Odottamaton ja valtava onnenpotkaus tekee meidät usein perin onnettomiksi. Sensijaan, että mieleemme kevenisi ja että kaikki synkeät ajatuksemme ja murheelliset hetkemme kaikkonaisivat, joudumme tilaan, jossa raskasmielisyys, epäilyt, pelko ja pahat aavistukset yhtyvät musertavaksi taakaksi. Sellaista miellyttävää aasilaumaa me olemme.

Melkein viikon kärsi Sirkka Paasiokin puolesta miljoonastaan siinä määrin, että hän tuskin jaksoi käydä toimestaan. Ensin järkytti yllätys hänet niin perinpohjin, että hän tuskin tajusikaan tapahtunutta. Ja sitten tuli huolien pimeä pilvi. Sydän kiivaasti tykyttäen hän saattoi istua tuntikausia miettien, mitä rahoilla tekisi, miten saisi ne sijoitetuiksi niin, ettei niitä ryöstettäisi, miten saisi pidetyksi asian salassa (voi, hyvät ihmiset, kuinka kovasti teki mieli kuuluttaa se kaikille) ja riittäisikö se lopultakaan kaikkeen siihen, mitä hän nyt tiesi tarvitsevänsä. Ja kun sitten lopulta koitti päivä, jolloin hän saisi voittonsa haltuunsa ja hän pääsi parin päivän lomalle Helsinkiin »katsomaan sairasta enoaan», oli hän niin nään-

tynyt ja äärimmilleen hermostunut, että valtiokonttorissa tuokion verran epäröitiin, sopiko hänelle ilman muuta luovuttaa tuollaista summaa.

Ja sitten tuli helpotus yhtä äkillisesti kuin yllätyskin. Saatuaan rahansa talletetuiksi kahteen pankkiin ja talletuskirjansa kuntoon tunsivat Sirkka huolienensa jälleen katoavan. Tuntui niin hauskan turvallista omistaa kokonaista puoli miljoonaa markkaa, mutta ei enää ollut mitään kiirettä ryhtyä rahoja käyttämään. Kyllähän ne pankissa pysyivät. Kaikki aikaisemmat hämävät suunnitelmat elintapojen muuttamiseksi ja merkillisiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi rikkauden kartuttamista varten unohtuivat. Miksi hän muuttaisi elintapojaan — miksi ryhtyisi johonkin uuteen? Hänellä oli hyvä toimi ja kohtuullinen palkka — johon nyt voisi lisätä uuden pääoman korot — ja hän viihtyi Liisankaupungissa oikeastaan yhtä hyvin kuin jossakin muuallakin. Mitäpä turhia huoleh-tisi. . .

Sirkka palasi kotiin tyynenä, tarmokkaana ja iloisena, ja ryhtyi jälleen toimeensa, niinkuin ei mitään olisi tapahtunut.

Miehiset lukijani varmasti väittävät, että »se nyt

sitten on laulua, että tyttö osasi pitää suunsa kiinni», mutta miehiset lukijani erehtyvät tällä kertaa perinpohjin. Sirkka piti suunsa kiinni. Hän ei puhunut suuresta voitostaan kenellekään, ellei ehkä unissaan tyhjille seinille. Senpävuoksi onkin perin ihmeellistä, että Väinö Pitkänen joitakin päiviä myöhemmin sai asiasta tiedon.

En ole päässyt selville siitä, miten tämä tapahtui, mutta eihän se niin tärkeätä olekaan. Pääasia on että Sirkkan salaisuus ei kauan salaisuutena pysynyt.

Pitkänen piti tietonsa visusti omanaan. Tuo viisisataatuhatta oli kenties vielä hänenkin ulottuvillaan. Puolen miljoonan tytön kyllä kannatti naida, varsinkin kun sattui olemaan rakastunut itse tyttöönkin. Tosin hän, Pitkänen, oli tarpeettomasti sotkenut asioita harkitsemattomalla lörpöttelyllään silloin elokuvista palattaessa, mutta taitava mies pystyi kyllä korjaamaan sen seikan, kun vain olisi kärsivällinen ja aivan hyvä.

Pitkänen alkoi taas osoittaa innokasta mutta silti kunnioittavaa huomiota neiti Paasiolle. Hän saatteli häntä joskus kotiin ja tarjoutui seuraksi elokuvaan ja pani samalla koko kaunopuheisuutensa liikkeelle

hälventääkseen tytön saamaa epäedullista vaikutusta hänestä. Mutta Sirkka oli kuin sfinksi, jäykkä ja vähäpuheinen. Ei hänestä saanut selkoa.

Eräänä iltana Pitkänen sattumalta tuli tyttöä vastaan ja lähti muitta mutkitta kävelemään hänen rinnallaan tehden tikusta asian. Sirkka oli vielä tavallistakin jäykempi ja lyhytsanaisempi, mutta maisteri oli jalomielisesti sitä huomaamatta. Tuokion kuluttua hän kysyi, oliko neiti Paasio matkalla johonkin määrättyyn paikkaan ja kun tämä nyökäytti myöntävästi päätään, hän ilmoitti ystävällisesti, niin, melkein pä hellästi, saattavansa hänet perille asti. Varovasti hän sitten käänsi puheen sydämen asioihin ja vihjaili tarkistaneensa kantansa kahden köyhän avioliittomahdollisuuksiin nähden. Tyttö kyllä kuunteli, ilmeestään päättäen, mutta vaikenä visusti, ja Pitkäsen sydämeen, tahi sanoisinko sydämen korvikkeeseen, alkoi hiipiä epämiellyttävä aavistus. Olisiko hän kenties sittenkin menettänyt pelinsä ihan lopullisesti?

Kääntyessään Rantakadulle, jonka varrella Sirkan päämäärä — erään ystävättären asunto — oli, huomasivat he tutun miehen tulevan vastaansa. Ilmari Lumpeella oli nähtävästi kiire, sillä hän käveli no-

peasti ja sivuilleen vilkuilematta. Sirkka Paasio tunsi poskiensa kuumenevan. Jostakin syystä häntä suututti, että Ilmari näki hänet Pitkäsen seurassa. Sirkkan ihmistuntemus ei ollut laaja, mutta hänellä oli synnynnäisen psykologin vaistot ja nopsa äly, ja viimeisen puolen vuoden aikana hän oli pannut merkille asioita, joista Pitkänen ja Ilmari eivät tieneet muitten ihmisten olevan selvillä. Ilmarissa tapahtunut muutos oli pannut hänen sydämensä sykkimään oudosta ilosta — Pitkäsen seuraa hän sieti senvuoksi, että mies herätti hänessä samanlaista mielenkiintoa kuin skorppiooni tai sanokaamme lasisilmäkäärme. Eihän Ilmari näistä seikoista tiennyt mitään, mutta sittenkin Sirkkaa harmitti tämä kohtaaminen.

Poika meni heidän ohitseensa nostaen hattuaan. Sirkka kuvitteli, että hänen silmissään oli ollut hämmästynyt ja hiukan moittiva ilme. Tytön oppositiohenki heräsi ja iski reippaasti ympärilleen. Mikä oikeus Ilmarilla oli enempää hyväksyä kuin paheksia-kaan heidän, Pitkäsen ja hänen, yhdessäoloon? Tarvitsiko hänen välittää Ilmarin mielipiteestä? Ja sittenkin — kaiken aikaa kirveli sydäntä ilkeästi. . .

Saavuttiin perille. Pitkänen pysähtyi ikäänkuin

valmistautuen vielä juttelemaan hetkisen, mutta Sirkka hyvästeli nopeasti ja livahti taloon. Maisteri sai lähteä paluumatkalle epämieluisen tunteiden vallassa.

*

Kirjapainossa jyskivät koneet, niin että ikkunain lasiruudut helähtelivät hiljaa. Poika istui pitkästä aikaa jotakuinkin tyytyväisenä faktorin huoneessa nauttien Perkamo-raiskan puheviasta. Faktorikin oli mielissään, sillä tilaustyöt olivat lisääntyneet ja *Nais-ten Oman Maailman* pari viimeistä numeroa oli saatu valmistaa jotakuinkin rauhassa.

— En minä usko, jutteli Ilmari, — että tuo akkaväki vielä on antautunut. Kokoavat vain voimiaan hyökätäkseen uudelleen, mutta onpa nyt meilläkin hengähdysaikaa, niin että jaksetaan panna kamppoihin taas, kun se aika tulee.

Perkamon otsaan ilmestyi ryppy.

— Faakelin naifet, sanoi hän. — Heiffä ei fitten ole mitään humanifia piirteitä. Armottomafti he käyvät minunkin kimppuuni, vaikka minulla oikeaftaan ei ole mitään tekemiftä koko lehden toimittamifen kanffa. Mikfeivät he tyydy fortteeraamaan afioita fiellä

kuftannufpuolella? Enhän minä ole mikään lupaaja enkä kieltäjä. Valehtelevatkin vielä. Tulevat tänne käfikirjoitukfiseen viime tingaffa ja fanovat, että ne kylä on hyväkfytty. . .

— Ymmärrän kyllä vaikeutesi, sanoi Ilmari, — mutta pääsisit varmasti niistä suurimmaksi osaksi, jos osaisit olla jyrkempi. Paukauta heille, ettet ota määräyksiä keneltäkään muulta kuin suoraan minulta. Ryhdistäydy. Niele hiilihanko.

Perkamo kiemurteli.

— Minun eukkoni on aikanaan ottanut minulta nirrin poif niin tarkkaan, etten jakfa tapella naiften kanffa, tunnusti hän murheellisena. — Kyllä minä yritän, mutta lopulta ne kuitenkin aina lyövät minut nokkaut!

Ilmari pudisti päätään.

— Toivotaan nyt, että minä ainakin jaksan — ja minun täytyy jaksaa, lisäsi hän. — Viimeisenä mahdollisuutenahan aina on lopettaa koko lehti, vaikkapa siten pitäisikin ripustaa hampaat naulaan.

Hän sytytti pienen, hassunkurisen piippunsa ja lähti päättävä ilme harmaissa silmissään maleksiimaan yli nupukivipihan »omalle puolelleen».

Hän astui vihellellä huoneeseensa, heitti hattunsa nojatuoliin ja istuutui pöytänsä ääreen. Parikin käsikirjoitusta virui odottamassa kielellistä tarkastusta ja kokonainen liuta »päteviä suomentajia» tiukkaasi hujan hajan heitellyissä kirjeissä tietoa siitä, ottaisiko liike julkaistakseen suomalaisen laitoksen »Orlando furiososta» tai Berta Ruckin »Sydämeni tytöstä» tai jostakin muusta mullistavaa huomiota herättäneestä opuksesta, mutta juuri tällä hetkellä ei Ilmari piitannut niistä mitään. Oli niin suurenmoista tuntea mielensä kevyeksi viikkojen ja kuukausien ikävyyksien jälkeen. Melkeinpä teki mieli lähteä naurattamaan tyttöjä konttorin puolelle.

Yhtäkkiä hän herkisti kuuluaan. Pitkäsen huoneessa puhuttiin melko äänekkäästi. Tavallisesti ei sieltä kuulunut mitään.

Hän kääntyi tuolissaan ja vilkaisi Pitkäsen huoneeseen vievälle ovelle. Se oli tavallisesti kiinni. Varsinkin viime aikoina olivat sekä maisteri että hän kiertäneet käytävän kautta niinä harvoina kertoina kuin heillä oli toisilleen asiaa, elleivät peräti tyytynyt puhelimeen. Tuo huoneitten välinen ovi oli kuvaannollisesti puhuen muurattu umpeen samana

päivänä, jolloin heidän suuri skismansa alkoi. Mutta nyt se oli raollaan, ei paljon, mutta kuitenkin.

Ilmari nousi hiljaa mennäkseen sulkemaan sen, mutta pysähtyi erottaessaan Sirkka Paasion äänen. Hänen silmiensä väliin ilmestyi syvä kurttu. Kohdattaessaan tytön Pitkäsen seurassa joitakin päiviä sitten hän oli hämmästynyt ja tuntenut pienen pistoksen sisimmässään, sillä Sirkka Paasio oli aina tuntunut hänestä harvinaisen miellyttävältä työltä. Sitten hän kuitenkin oli unohtanut koko asian, kunnes se nyt yhtäkkiä muuttui sangen merkitykselliseksi. Noilla kahdella oli siis kuin olikin joitakin yhteisiä asioita, mutta mitä? Ilmari tiesi, että ovenraosta kuunteleminen on jotakuinkin yhtä kaunista kuin avaimenreiästä tirkisteleminen, mutta tässä eivät kauneusnäkökohdat tulleet kysymykseen. Hän nojasi varovasti oveen ja päätti päästä selville niin paljosta kuin suinkin.

— . . . ja senvuoksi te nyt tuomitsette minut, kuului Pitkänen sanovan.

Tuokion oli huoneessa aivan hiljaista ja sitten tyttö virkkoi:

— Ei minun tarvitse teitä tuomita, sillä teidät on luultavasti tuomittu kadotukseen jo syntyessänne.

Minä en ymmärrä, mistä olette saanut sen käsityksen, että olisin teitä rohkaissut. Minä en ole etsinyt seuraanne; olen vain siksi hyvin kasvatettu, etten nosta kadulla rähäkkää, jos joku tuttu ja yleisen käsityksen mukaan moitteeton herrasmies tunkeutuu seuraani. Sitäpaitsi olen kyllä tuntenut eräänlaista mielenkiintoakin teitä kohtaan, mutta se ei ole ollut millään tavalla imartelevaa. Ja nyt minun täytyy mennä.

— Odottakaa hiukan. Sanon vieläkin, että tuomitsette minut syyttä. Minä rakastan teitä rehellisesti —

— Pois sormet käsivarrestani!

— Minä tein surkean erehdyksen, kun silloin ensimmäisellä kerralla annoin teidän ymmärtää, etten ajatellut avioliittoa.

— Teidän kosintanne nyt on yhtä surkea erehdys. Kuulkaa, ette saa tarttua minuun!

Ilmarin käsi puristui oven kahvaan ja hän sai vain vaivoin itsensä hillityksi. Teki mieli mennä pahoinpitelemään Pitkästä.

— Minä en laske teitä irti, ennenkuin suostutte, kähisi Pitkänen aivan mielettömänä.

Ilmari kuuli hiljaisen huudahduksen ja sitten tyttö sanoi hätäisesti:

— Minä olen jo kihloissa. Salakihloissa. . .

— Kenen kanssa — muka?

Pitkäsen ääni oli kireä ja Ilmari oli näkevinään hänen puristavan tytön ranteita.

— Se ei kuulu teille — aih!

— Suokaa anteeksi! Mutta minä en usko teitä!

Tytön äänessä oli kuin epätoivoista uhmaa, kun hän huudahti;

— Olenpa — Ilmari Lumpeen kanssa!

Ilmari hätkähti ja tunsi sydämensä hypähtävän rajusti. Hän peräytyi hiljaa ja vaipui tuoliinsa. Hänen aivoihinsa tunkeutui hitaasti mutta vastustamattomasti merkillisen hykähdyttävä ajatus: Sirkka Paasio rakastaa minua. . . Hänen poskensa kuumenivat ja sydän puristui autuaallisesti kuin lämpöiseen kouraan. Päässä humisi. . .

Viereisessä huoneessa oli maisteri Pitkänen hellittänyt otteensa tytön käsistä. Hän oli imaissut ylähuulen suuhunsa ja pureksi epätoivoisesti viiksitupsuaan. Sirkka Paasio hieroi vasenta rannettaan ja katsoi häntä halveksivasti.

— Minä tunnen teidät paremmin kuin arvaattekaan, sanoi hän hieman ajattelemattomasti, — enkä

koskaan ole ajatellutkaan teidän olevan muuta kuin mitä olette: viheliäinen mato, inhoittava salapuriija, lurjus —

— Säästäkää attribuuttivarastoanne, keskeytti Pitkänen, — sillä teidän luonteellanne varustettu ihminen tarvitsee sellaista usein. Ilmari Lumme sai arvatenkin tiedon äkillisestä rikastumisestanne pikemmin kuin minä.

Sirkka haukkoi henkeään.

— Herra Jumala, huohotti hän, — olisihan minun pitänyt arvata. . . senkö vuoksi te nyt kositte. . . te —
te saastainen onnenonkija!

Hän säntäsi huoneesta.

Ilmari ei tiennyt heidän keskustelunsa loppuosasta mitään, mutta hän kuuli oven paukahtavan. Samassa silmänräpäyksessä hän poukahti pystyyn tuolistaan ja aukaisi oven käytävään. Sirkka Paasio oli jo ehtinyt hänen ovensa ohi ja käveli hitaasti, pää painuksissa, konttoripäällikön huonetta kohti. Muutamalla harppauksella oli Poika hänen rinnallaan.

— Neiti Paasio, huudahti hän tukahtuneesti, — minä. . . minä. . .

Sirkka Paasio pysähtyi ja katsoi häneen kummas-

tuneena.

— Minä tulin äsken huoneeseeni ja kuulin — tuota . . .

Tyttö valahti aivan kalpeaksi ja haparoi seinää takanaan, nojaten sitten siihen.

— Kuulin teidän sanovan, että olette salakihloissa minun kanssani.

Väri palasi hitaasti Sirkkan poskille ja tummui, kunnes hänen kasvonsa suorastaan hehkuivat. Mutta hänen katseensa ei väistänyt Pojan silmiä. Ja Poika huomasi, että tuo katse synkkeni ja koveni.

— Mitä muuta te kuulitte? kysyi tyttö vihdoin.

— En mitään. Minä hämmästyin, niin että minut olisi voinut tyrkätä kumoon vaikka tulitikulla. Palasin pöytäni ääreen ja — sitten kuulin hetken kuluttua Pitkäsen oven paukahtavan.

Sirkka huomasi, että Ilmarin katse oli sekä vilpittön että ihmettelevä. Häneltä pääsi pitkä, vavahteleva huokaus.

— Maisteri Pitkänen kunnioitti minua kosinnallaan, sanoi hän hiljaa, — ja kun lopulta en voinut sanoa muuta, turvauduin hätävalheeseen.

— Sanoitte meidän olevan salakihloissa.

— Niin. Salakihloissa tosiaan — ettehän te tiennyt asiasta mitään. Suottehan anteeksi.

Poika oli saanut takaisin malttinsa ja varmuutensa. Hän keinui hitaasti edestakaisin kannoillaan ja varpaillaan, kädet housuntaskuissa.

— Tarvitseeko sen välttämättä olla hätävalhe? kysyi hän hiljaa.

Sirkan silmäluomet laskeutuivat kuin perhosen siivet. Hän liikahti kuin lähteäkseen, mutta Ilmari tarttui estävästi hänen käsivarteensa.

— Minä olen ollut umpisokea, sanoi hän matalasti.
— Te olette ihmeellinen. . .

Tyttö naurahti hiukan. Hän irroitti pehmeällä liikkeellä käsivartensa toisen otteesta, mutta jäi paikalleen.

— Älkää nyt kuvitelko olevanne rakastunut, vaikka tuo hätävalheeni ehkä kutkuttikin itserakkauttanne, sanoi hän. Ja sitten hän punastui uudelleen ja suuttui koko maailmalle. Mutta ennenkuin hänen suuttumuksensa ehti purkautua, oli Poika kopannut hänet syliinsä ja painanut huulensa houkuttelevalle, pehmeälle suulle. Sirkka rimpuili vastaan kuin vimattu.

Samalla hetkellä ilmestyi käytävään liikkeen taiteilija, paksu Viskari. Hän harppoi varpaisillaan lähemmäksi ja kiskoi parin erilleen.

— Kaunis kuvaelma, hihitti hän, — mutta me emme nyt ole Parisissa Rotonden kulmassa, vaan Liisan-kaupungissa Lumpeen kustannusliikkeen käytävässä.

Ilmarin poskelle läjähti pienen, mutta lujan kämmenen antama korvatillikka ja seuraavassa tuokiossa oli tyttö kadonnut. Molemmat miehet katsoivat toisiinsa.

— Onnittelen! sanoi Viskari ja ojensi kätensä.

— Oh, mene hiiteen!

Ilmari tyrkkäsi häntä rintaan, niin että Viskari parka oli lentää selälleen.

Hetkistä myöhemmin istui Poika jälleen pöytänsä ääressä. Hän tunsu kuuluvansa seitsemännenten taivaan asukkaihin, mikä, kuten tunnettua, on ihanin olotila, mitä ihmisestä syntynyt voi kuvitella.

Mutta oven toisella puolella oltiin helvetissä.

XIII luku

KIRJALLINEN JOHTAJA AAVISTAA PAHINTA

Muutamien päivien ajan oli Sirkka Paasio visusti karttanut Poikaa. Hän oli kyllä huomannut tämän yrittävän päästä kahdenkeskiseen keskusteluun hänen kanssaan, mutta liikkeessä oli verrattain helppoa välttää tällaiset tâte-à-têtet. Vaikeampaa se olisi, jos Ilmari pyrki lähestymään häntä kadulla tai hänen asunnossaan. Hän suorastaan ei uskaltanut vielä jäädä Pojan kanssa kahden. Ei niin kauan kuin häntä vaivasivat epäilyt. . .

Toisinaan Sirkka tunsi itsensä niin onnettomaksi, että hän, naisten tapaan, toivoi kuolevansa. Olisiko Ilmari sittenkin kuullut myös loppuosan hänen keskustelustaan Pitkäsen kanssa? Tai oliko hän, samoin kuin Pitkänen, jollakin merkillisellä, tavalla päässyt selville hänen äkillisestä rikkaudestaan? Oliko hänkin vain rahanahne lurjus? Sirkkan oli näihin aikoihin niin helppo uskoa mieshulttioista melkein mitä vain.

Ja sitten pyyhkäisi taas logiikka rumat epäluulot pois. Olihan aivan luonnollista, että Ilmari oli hämmästynyt tuosta »salakihlauksesta» siinä määrin, ettei ollut joutanut kuulemaan enempeä. Eikä Ilmari ol-

lut niin köyhä, että hänen olisi tarvinnut ajatella rahoja. Eikä puoli miljoonaa lopultakaan ollut mikään satumainen omaisuus. Eikä »uusi» Ilmari, se, jonka hän viime kuukausien aikana oli oppinut tuntemaan, voinut olla lurjus.

Joskus Sirkka-rassu ajatteli eroamista kustannusliikkeen palveluksesta ja siirtymistä vallan muualle, pois kaikista ikävyyksistä. Mutta pääsisiköhän niistä silläkään tavalla? Ehkä ne vain lisääntyisivät. Oliko hänellä oikeastaan mitään järjellistä syytä lähteä pois? Ei. Eikä hän voisikaan lähteä. Ei millään. Ilmarin tähden. Herra Jumala, se oli ihan kauheata — mutta totta se oli. Hän rakasti Ilmaria. Hän oli ollut rakastunut Ilmariin jo kauan.

Mihin tämä päättyisi? Eihän hän loppuikänsä voinut vältellä Ilmaria. Eikä hän tahtonutkaan vältellä häntä enää kauan. . .

Eräänä päivänä Sirkka palasi Kirkkokatua pitkin aamiaiseltaan, kun yhtäkkiä huomasi Pitkäsen oikaisevan pienen puustikon poikki ilmeisestikin tavoitukseen hänet. Maisterin kosinnan jälkeen hän oli onnistunut välttämään kahdenkesken joutumiset hänenkin kanssaan, mutta nyt näytti siltä, ettei pääsisi

pakoon. Hän silmäsi hätäisesti ympärilleen. Toisella puolen katua oli pieni kauppa ja sen yläpuolella suuri kilpi, johon sinisin kirjaimin oli maalattu harmaalle pohjalle

KANSALLINEN NAISTEN PUKIMO

Levi Obstbaum

Levi Obstbaumin liike oli sellaisten naisten Mekka, jotka eivät voi jäädä odottamaan vaatteittensa hiljaista kehittymistä, vaan niinsanoakseni poimivat ne mielummin suoraan kypsinä puusta, ja sinne saattoi mennä, vaikkei mitään ostanutkaan. Sirkka oli käynyt siellä ennenkin. Hän ei epäröinyt, vaan käveli nopeasti yli kadun ja katosi ovesta, ennenkuin Pitkänen ehti paikalle.

Pimeässä kaupassa seisoj myymäläpöydän takana pieni, kiharatukkainen mies, joka riensi levittelemään tytölle käsiään. Sirkka ei tiennyt, mitä hän puhui, sillä hänen ajatuksensa olivat kokonaan keskittyneet kysymykseen, tulisiko Pitkänen sisään, vai ei. Olisikohan tuo niin häikäilemätön? Jäisikö hän ehkä odottelemaan ulkopuolelle? Hän ei tahtonut kohdata häntä — ei ikinä!

Vasta huomattessaan pikku Obstbaumin hämmäs-

tyneen ja loukkaantuneen katseen hän tajusi huu-
dahtaneensa nuo sanat ääneen.

— Vai ei igine? tuhahti Obstbaum. — Kyll she
olee ekta skunkki, vaikkei she haisekaan. Minull olee
vain ekta nahat, biisam, seelbiisam, opossum, skunk-
ki, kerpe, kettu, nertsu, färjätty kaniin. . .

— Totta kai, totta kai, vakuutti Sirkka hermostu-
neesti nauraen. — En minä sitä tarkoittanut — ajatte-
lin muita asioita.

Israeliitta levitti nahkoja pöydälle ja selitteli, mut-
ta Sirkka oli taas lakannut kuulemasta, mitä hän sa-
noi. Jokohan uskaltaisi lähteä? Odottelikohan Pitkä-
nen?

Obstbaum oli tullut tiskinsä takaa ja yritti panna
nahkakauluksen Sirkkan hartioille. Tyttö heilautti tor-
juvasti kättään.

— En minä nyt sentään — tällä kertaa. Voi taivas,
se odottaa varmasti ulkopuolella!

— Kuga? Mige? säikähti Levi.

Sirkka meni ovelle ja aukaisi sen varovasti. Ulko-
puolella ei näkynyt ketään. Hän nyökkäsi ällistyneel-
le juutalaiselle, joka tirkisteli hänen ohitseensa kadulle
kuin utelias nenäapina.

— Tulen toisen kerran. Hyvästi!

Hän lähti ripeästi kävelemään kauppatoria kohti. Nurkan takaa astui Pitkänen hänen eteensä!

— Neiti Paasio, minun täytyy saada puhua kanssanne.

Sirkka voihkaisi, mutta hidasti askeleitaan. Eihän kadulla voinut ruveta toimeenpanemaan mitään näytelmiä.

— Minä epäilin, ettette puhunut totta, kun kerroitte olevanne kihloissa Lumpeen kanssa. Minä olen siitä nyt aivan varma.

Pitkäsen kukkuloissa oli kylmä kimallus.

— Minä sanoin »salakihloissa», yritti Sirkka.

— Ykskaikki!

— Entä sitten? kivahti tyttö suuttuneesti. — Teillä ei ole missään tapauksessa mitään mahdollisuuksia.

Pitkänen nuolaisi ohuita huuliaan ja yritti hymyntapaista.

— Sitä en uskalla toivoakaan, mutta saanhan silti olla ystäväanne. En haluaisi teille käyvän hullusti, mutta niin käy, jos teillä on piiput kallellaan Ilmariin päin. Hän nylkee teiltä rahanne ja jättää teidät sitten lehdellä soittamaan.

— Minä en halua kuulla hävyttömyksiänne!

— Onpa se kaunis nimitys ystävällisille neuvoille. Tämä Lumpeitten liike alkaa olla aika heikoilla jaloilla, ja Ilmarin keksintö, *Naisten Oma Maailma*, vetää sen vielä nurin — minun avullani, jos tarvitaan. Pian liike tarvitsee niin paljon rahaa kuin vain voimme saada irti ja siinä rytäkässä menevät teidänkin varanne, jos vain istutte Ilmarin kelkkaan —

— Te olette roisto! keskeytti tyttö ja pysähtyi. — Paljastatte asioita, joita tietysti ei ole tarkoitettu kuulutettaviksi — jos nyt sitten ovat tosiakaan — ja yritätte mustata työtoverinne aivan syyttä. Mutta tällä kertaa olette laskenut väärin. Minäpä en aiokaan pitää suutani kiinni, vaan teen selkoa tästä ja hiukan muustakin johtaja Lumpeelle ja hänen pojalleen vielä tänään. Kuinka teidän sitten käy? Ja nyt — ellette jätä minua rauhaan, huudan totisesti poliisia.

Hän lähti ja Pitkänen jäi kadun kulmaan kiristelemään hampaitaan. Nyt oli piru merrassa! Miten hän saattoikaan olla niin typerä, että meni lavertelemaan tuolle tytönräpäkälle? Tällaisia se rakkaus — vai sanoisiko naisen himo — ja rahan himo — sitten teettää. Menee viisaskin vipuun. . .

Tähänkö nyt päättyisi hänen uransa kustannusmiehenä? Joko hänen nyt olisi lähdettävä? Häviäisi-
kö hän lopultakin pelin, jota oli ollut hoitavinaan niin
ovelasti? Ei se Pietari Johanneskaan sietänyt mitä hy-
vänsä — jos tyttö nyt sitten tietonsa kertoisi ja P. J. hä-
neen uskoisi. Miksei uskoisi, kun Ilmari tietysti alkaisi
myös painostaa . . .

Pitkänen käännähti kannoillaan ja suuntasi aske-
leensa Kerholle. Hän ei käynyt siellä usein, mutta nyt
hän halusi olla rauhassa, eikä muutama ryyppy olisi
ollenkaan pahitteeksi. Tähän aikaan päivästä ei Ker-
hossa ollut ketään.

*

Neiti Montin istui Ilmarin huoneessa ja hypisteli
sylissään olevaa käsikirjoituskääröä. Plyshinojatuo-
lissa venytteli tohtori Elna Vallasvuo savuke hampais-
sa ja otsa rypyssä. Poika pureskeli pienen piippunsa
vartta peräti kyllästyneen näköisenä.

— Me olemme päättäneet tehdä tästä alituisesta
riitelemisestä lopun ja me teemme siitä lopun nyt, ju-
listi neiti Montin. — Me emme rupea kompromissaa-
maan. Me tahdomme määrätä, mitä julkaisussamme
lukijakunnallemme tarjotaan ja te saatte tyytyä sii-

hen. Te, nuori jumala, ette ole kypsä arvostelemaan sellaisia asioita ja mitä teidän isäanne tulee — no niin, me olemme valmiit jopa harjoittamaan painostustakin, saadaksemme tahtomme läpi. Ellette hyvällä suostu, teemme jossakin toisessa naisten julkaisussa selkoa siitä, minkälaisissa käsissä tämä kustannusliike on — minkälaisella moraalilla varustetut miehet täällä tahtovat määrätä, mitä arvokkaassa lehdessä saa julkaista, mitä ei. Sitäpaitsi aion seuraavassa yhtiökokouksessa vaatia, että —

— Mutta johan minä sanoin, tiuskaisi Ilmari tuskastuneena, — että joulukuun numerot julkaistaan kaikki yhteisenä joulunumerona. Ja se on jo enemmän kuin täynnä. Jätetään ensi vuoteen nämä teidän artikkelinne — eiväthän ne niin aktuelleja ole. . .

— Nyt ei ole kysymys siitä, marisi Elna Vallasvuo. — Me puhumme lehden toimittamisesta yleensä.

Ilmari haroi epätoivoisena tukkaansa.

— Minä esitän asian johtokunnalle, sanoi hän väsyneesti. — Voimmehan jatkaa keskustelua senjälkeen.

Naiset vilkaisivat toisiinsa. Sitten jyrisi neiti Montin:

— Saatte aikaa ylihuomiseen! Hyvästi!

He lähtivät ja olivat ovesa törmätä Väinö Pitkäseen, joka naurahti tylsästi ja horjahti Ilmarin huoneeseen ollen vähällä kaatua. Neiti Montin katsoi häntä pitkään.

Pitkänen suoristautui vaivalloisesti ja nikotti:

— Mene sa-hik-sarkofaagiisi, muumio, äläkä siinä ku-kummittele!

Hän tyrkkäsi naiset käytävään ja pamautti oven kiinni. Sitten hän kääntyi ja tuijotti Ilmaria typerästi hymyillen.

Hän oli täynnä kuin taivaan käki.

Ilmari oli suunniltaan hämmästyksestä. Hän ei ollut koskaan nähnyt Pitkästä näin perinpohjaisessa humalassa. Pitkäsen tukka oli sekaisin, kaulusnauha roikkui liivien päällä ja silmälaseista oli toinen lasi pudonnut. Mies näytti suorastaan kaamealta. Oikea silmä katseli lasin lävitse suoraan eteenpäin, kun taas vasen pullottavana ja ilmeettömänä tiiraili katonrajaa.

— Missä hemmetissä sinä olet laittanut itsesi tuolaiseen kuntoon? kärähti Poika.

— Mu-hik-murheeseen otetaan tuikku, mörisi Pit-

känen retkahtaen nojatuoliin. — Iso murhe vaatii mohonta tuikkua. Minulla on is-isho murhe. Issitsestäni ja sinusta ja tästä liikkeestä. Kaikki menee hik-hemmettiin. Hupp!

Hän yritti saada savukkeen syttymään, mutta epäonnistui.

— No! Niin no! Ei millään ole mitään vä-häliä enää. Hah-hah! Ja oikeasshaan minä olenkin jo saanut kyllikseni koko pa-hik-pas. . . no niin no. Sinä olet nuori idiootti ja isäsi on saty — saty-hik. . . no niin, sonni. En minä ymmärrä — hyvät kortit minulla oli, mutta pietti tuli. Sama se, lähdetään vain, mu-hik-hikk. . . mutta ensin pannaan suu puhtaaksi. . .

Ilmari oli noussut ja asettui hänen eteensä.

— Mitä sinä höpiset, mies? Mene kotiin — nukku-
maan!

— Enkä mene, intti Pitkänen itsepäisesti. — Minä olen toistaiseksi si-hik-sinun esimiehesi ja nukun, milloin tahdon.

Hän kompuroi pystyyn ja tarrautui Pojan takin-käänteisiin. Vasen silmä yritti epätoivoisesti löytää kiintopisteen.

— No, nyt shinä pääset minusta. Upp! Sitähän si-

nä olet toivonut, nuori pas-pass. . . no, olkoon nyt. Joku fuskasi pelissä. Minä menen. Ja sitten menette te — hik! Helvettiin. Koko joukko. Ja tuo Totmes III:n hovivelho, joka äs-äsken oli täällä, lämmittää teille krematorion — hih-hih — Lumpeitten kustannusliikkeen osakkeilla. . .

Ilmari tyrkkäsi hänet luotaan.

— Lähde pois täältä — rankkitynnyri! ärjäisi hän.
— Painu kotiin!

Pitkänen heilui kuin korsi tuulessa ja nuoleskeli kapeita huuliaan. Hän yritti työntää eteenpäin miniatyyrileukaansa, mutta paljonkos tyhjää työntää. Sitteen hän yhtäkkiä teki täyskäännöksen.

Ilmari seisoj ovellaan seuraten hänen vaivalloista kulkuaan. Pietari Johanneksen ovella Pitkänen pysähtyi ja koputti. Tuokion Poika empi, menisikö tarttumaan maisteria kaulukseen ja heittämään hänet ulos, mutta sittenhän palasi pöytänsä ääreen ja paiskautui tuoliinsa.

Häväisköön vain itsensä!

Hän ei tuntenut olevansa Pitkäselle velkaa yhtään mitään.

*

Isä Lumpeelle Pitkänen valmisti kaikkea muuta kuin miellyttävän puolituntisen. Hän noitui, itki ja viskasi ympärilleen syytöksiä, joissa kaikissa oli sama loppukerto:

— Ja tuollainen tytönräpäle — hik — on sitten enempi kuin filosofian maissteri!

P. J. oli ihmeissään ja kiusaantunut. Pitkänen oli pariinkin otteeseen maininnut Sirkka Paasion nimen, mutta hänen puheissaan ei ollut minkäänlaista johdonmukaisuutta tai edes yhtenäisyyttä. Lauseet ja sanat tanssivat rumbaa, jolla ei tuntunut olevan alkua eikä loppua.

Humalaisen lörpöttelyä, tuumi ukko, mutta vaitosi silti, että maisteri kyllä koetti saada jotakin tärkeää selitetyksi.

— Kuule, Pitkänen, mene lepäämään, yritti hän tyynnyttää moneen kertaan, mutta huonolla menestyksellä. Tämä oli enemmän kuin kiusallista. Jospa nyt sattuisi tulemaan joku asiakas esimerkiksi. . .

Maisteri toikkaroi hänen luokseen ja yritti langeta hänen kaulaansa.

— Hyvästi, Lumme, nikahteli hän. — Minä aavistan, että minun on lähdeävä, kun — hik — tuo tyt-

tö ja Ilmari panevat lampaanpäänsä yhteen. Sinä olet pukki, ja joskus sinä olet myös nauta, mu-mmutta sitenkin on ikävä erota sinusta. Tietenkin sinä uskot Ilmariä ja nuoria, ihania tyttöjä — hik. Sinä ylipäänsä voit vielä uskoa — upp! Sinulla on illusioneja . . .

Hän heittelehti takaisin käytävään ja paiskasi oven kiinni, niin että seinät tärähtivät. Seuraavan neljänneksen aikana hän riehui konttorihuoneissa kuin mielipuoli, kunnes »Luuranko» lopulta paksun Viskarin avulla sai hänet autoon.

P. J. kutsui Ilmarin luokseen.

— Voitko sinä selittää tätä? kysyi hän.

— Mitä selittämistä siinä on? sanoi Poika. — Pitkäsen tapaiset lurjukset hirttävät lopuksi aina itsensä. Sinä et ole tahtonut uskoa hänestä muuta kuin hyvää, mutta minä alan nyt aavistaa, että hän on ollut vielä suurempi roisto kuin olen tiennytkään. Antaa hänen nyt selvittää humalastaan, niin selviää kaikki muukin.

Ilmari palasi huoneeseensa epäillen vahvasti, että Sirkka Paasiokin olisi voinut antaa valaistusta tämän päivän tapahtumiin, jos olisi tahtonut.

Mutta ilmeisesti Sirkka ei tahtonut.

XIV luku
VIERAILU RANTAKADULLA

Pietari Johannes Lumme seisoi huoneensa ikkunain välissä riippuvan muotokuvan edessä ja puristeli selkensä takana sormiaan. Hän ei uskaltanut katsoa isä Kristofferia silmiin, joihin mestari Råådman oli onnistunut saamaan elävän ja karskin ilmeen, vaan tuijotti vanhan herran nenän ja suun seutuja onnetoman näköisenä kuin nuhteita saanut koulupoika. Ilmari oli vastikään käynyt tuskailemassa, että *Naisten Omaa Maailmaa* uhkasi oikein emäskandaali ja lopullinen romahdus. Lehden täkäläiset naisavustajat olivat jättäneet ultimatumin.

P. J. huokasi ja palasi tuoliinsa. Hän oli puuttunut mahdollisimman vähän naisten julkaisun asioihin, mutta hänkin oli suurin piirtein selvillä siitä, missä syy sen epäonnistumiseen oli. Alku oli ollut niin lupaava, mutta nyt — niin, *Naisten Omaa Maailmaa* irvisteltiin ja naurettiin jopa päivälehdissäkin. Tilauksia ei ollut näkynyt enää pitkiin aikoihin. Arvokkaat ilmoittajat olivat kokonaan vetäytyneet syrjään. Lehdi oli tietysti lopetettava kokonaan vuoden päättyessä, mutta näytti siltä, että sen viimeisetkin numerot

oli pantava pilalle, jos ne tahdottiin julkaista. Ilmaria ei voinut syyttää paljosta — hän oli tehnyt, minkä oli voinut. Hänen ainoa virheensä oli, että hän poikamaisessa ajattelemattomuudessaan ja huolettomuudessaan oli kääntynyt tuon viisaan hullun, Eugenia Montinin puoleen. Eikä *Naisten Oma Maailma* aiheuttaisi ainoastaan välitöntä rahallista tappiota, se oli fiasko, josta koko liikkeen maine kärsisi — ellei nyt mahdollisesti saisi vielä näitä viimeisiä numeroita pelastetuiksi. Eikö nyt sitten voitu tehdä mitään? Olihan aivan hassua, että muutama topakka nainen uhkausten ja muutamien osakkeitten voimalla otti muutta mutkitta määrätäkseen asioissa, joihin heillä ei oikeastaan ollut mitään sanomista.

Ja mikä sitten oli oikeastaan tämä Pitkäsen juttu? Poika luultavasti tiesi jotakin, mutta ei suostunut puhumaan. Kaikki oli sekaisin.

Hän nousi mennäkseen kävelemään hetkeksi raikkaaseen ulkoilmaan, mutta samassa Ilmari raotti hänen oveaan.

— Oletko kuullut Pitkäsestä mitään?

— En — onko jotakin tapahtunut?

— Ei. Mies ei vain ole näyttäytynyt täällä koko päi-

vänä. No, ehkä hän hoitaa krapulaansa asunnossaan.

— Hm. Kuule, tulehan sisään ja sulje ovi.

P. J. istuutui jälleen. Ilmari nojasi kirjoituspöytänsä ja sytytti piippunsa.

— Jotakin pitäisi tehdä noille naisille, aloitti ukko.

— Meillä ei ole varaa täyttää *Naisten Oman Maailman* viimeisiä numeroita kalliilla apulannalla. Vuoden loppussa loppuu tietysti lehtikin — saakeli sentään.

Ilmari pureskeli piippunsa vartta.

— Hm. En minä ymmärrä, mitä heille osaisi tehdä, kun ei oikein sovi panna heitä lukkojenkaan taakse. Tai — jospa koettaisi saada osakkeet takaisin siltä keisarinna harha-askelleen lopputulokselta. He vetoavat ahkerasti noihin osakkeisiin ja puhuvat yhtiökouksesta ja oikeutetuista vaatimuksista. Tietysti se on yhtä vaikeata kuin luun ottaminen koiralta, mutta ainahan sitä voisi yrittää.

— Nniin. . . tiedä häntä, olisiko siitä hyötyä, mutta yritähän nyt. Pääasia, että koetetaan kaikki luvalliset keinot — muutenhan koko liike muuttuu sirkukseksi.

Yhtäkkiä alkoivat Pojan silmät loistaa ja hän nau-rahti.

— No? äänsi isä Lumme.

— Eipä mitään. Tuli mieleen vain muuan ajatus. Eiköhän tästä rytkästä sittenkin selviydytä — kunhan saan Pitkäsen käsiini.

— Mitä sinä tarkoitat?

— Perästä kuuluu. Ollaan tyyniä poikia nyt vain.

Hän lähti omaan huoneeseensa ja soitti Pitkäsen asuntoon. Hetken kuluttua kuului maisterin ääni hiljaisena ja epävarmana.

— Halloo, Pitkänen

— Täällä Ilmari — Ilmari Lumme. Mitä kuparise-pille kuuluu?

— Työssä ovat — juuttaat!

— Luoja kipua lisätköön! Etkö tule käymään liikkeessä tänään?

— En jaksaisi. . .

— No, yhtä lystiä. Siinä tapauksessa tulen tapamaan sinua illalla. On hiukan keskusteltavaa eräistä asioista.

Pitkänen ei vastannut, vaan pani pois kuulotorven. Ilmari virnisti. Mutta sitten hänen ilmeensä synkkeni jälleen. Vaikkapa nyt neiti Moniin saataisiinkin luovuttamaan takaisin osakkeet, ei se paljon merkinnyt. Jäljellä oli uhkaus häväistysjutusta. Jos

se laadittaisiin taitavasti, ei voitaisi nostaa syytettä kunnianloukkauksestakaan — ja vaikka voisikin, jäisi kuitenkin jollakin tavoin »prikatuksi». Ainakin pikkukaupungissa se merkitsisi paljon. . .

Hän lähti konttoripäällikön luo. »Luuranko» istui pöytänsä ääressä nähtävästi vaipuneena haaveiluun. Toisella puolen huonetta naputteli Sirkka Paasio konettaan.

— Kuulkaahan, Hartikka, sanoi Poika, vilkaisten salavihkaa tyttöä, jonka poskille oli noussut hieno puna, — nyt on Häntä-Heikki päässyt irti!

— Häh! heräsi konttoripäällikkö.

Ilmari istuutui ja tuijotti alakuloisena sormiaan.

— Näyttää siltä, että *Naisten Oman Maailman* ilmestyminen on lopetettava — heti. Siltä varalta haluaisin tarkat numerot sen asemasta. Voitteko hankkia ne ylihuomiseksi?

Hartikka toljotti häntä suu puoliavoimena. Kirjoituskoneen nakutuskin keskeytyi hetkiseksi.

— Tarkoitatteko, kysyi Luuranko hitaasti, — että se lopetettaisiin ennen vuoden loppua?

— Siihen tuntuu olevan pakko.

— Mutta eihän se kävele — hemmetissä. . . me-

hän joudumme jollakin tavoin hyvittämään tilaajia ja eräitä ilmoittajiakin ja . . . ja muutenkin. Ei liikkeellä ole varaa siihen. Mehän kärsisimme sellaisen tappion, että koko hoidon liitokset alkaisivat natista. Sen minä tiedän etukäteen.

Ilmari vajosi masentuneena syvemmälle tuoliin. Ja yhtäkkiä valtasi hänet kummallinen katumuksen ja avomielisyyden puuska. Hän tyhjensi sydämensä kokonaan, puhui, puhui lakkaamatta ja säästämättä itseään ollenkaan. Päinvastoin hän koetti panna itsensä huonompaankin valoon kuin olisi ollut tarvis, ruoski itseään kuin flagellantit muinoin — ja ihmetteli. Mikä häneen oli mennyt? Tekeekö rakastetun naisen — sillä Ilmari ei epäillyt enää: Sirkka oli hänen suuri rakkautensa — läheisyys miehen tällaiseksikin?

— Ja elleivät liikkeen varat salli tätä suoneniskua, on minun hankittava tarvittava summa, vaikka se pitäisi hakea Uranuksesta. Sehän olisi vain oikeus ja kohtuus — minun pitäisi itse maksaa oppirahat, lopetti hän.

Hän huomasi tytön lakanneen kirjoittamasta ja käänsi päätään kohdaten hänen katseensa. Siinä kat-

seessa oli omituinen sekoitus hellyyttä, ihmettelyä ja tuskaa. Hänen hampaansa pureutuivat toisiinsa.

— Kyllä minä numerot toimitan teille, mumisi Hartikka. — Mutta hitto soikoon sittenkin!

Ilmari nousi väsyneesti ja lähti pää kumarassa huoneesta.

Heti senjälkeen pyysi Sirkka, että saisi lähteä käväisemään asunnossaan. Hänen oli noudettava sieltä pankkikirjansa.

*

Ilmarin oveen naputettiin arasti ja Sirkka Paasio astui huoneeseen. Ilmari nousi ja katsoi häntä hämmästyneenä.

— Minun täytyi tulla puhumaan kanssanne, sanoi Sirkka punastuen ja kiusaantuneena. — Minä . . . maisteri Pitkänen sanoi jotakin . . . voi, hyvät ihmiset . . .

Hän purskahti itkuun, niinkuin nuoren naisen tällaisessa tilanteessa tulee ja sopii. Ilmari riensi kietomaan käsivartensa hänen hartioittensa ympäri ja painamaan hänet nojatuoliin.

Itku tyrehtyi ja Sirkka pyyhki pienellä nenäliinalla nenäänsä, joka nyt oli yhtä punainen kuin hänen pos-

kensakin. Ilmarin käsivarsi ei tuntunut haittaavan, ainakaan paljon.

— Ehkeivät *Naisten Oman Maailman* asiat olisi niin hullusti, jos minä olisin suostunut maisteri Pitkäsen kosintaan, sanoi tyttö. — Hän suuttui kiellostani kauheasti ja uhkasi kaikenlaista. Hän sanoi liikkeen asioitten olevan huonosti ja naisten lehden lopulta vetävän koko kustannusliikkeen nurin — hänen avullaan. Hän on hyvin huono mies. Ehkä hän olisi suostunut auttamaan teitä noita naisia vastaan — niin, kyllä minä tiedän, mistä kaikki johtuu — jos olisin vastannut hänelle myöntävästi. Hänellä on kaikesta päättäen paljon vaikutusvaltaa heihin ja . . .

Hän hautasi uudelleen nenänsä pitsitilkkuun.

Ilmari oli istuutunut tuolin käsinojalle ja heilutteli jalkaansa.

— No, nyt vaikenee loputkin, mutisi hän. — Oi, Pitkänen, kuinka ikävöinkään sinua. Mutta pianhan sinut tapaan ja konsa eroamme toisistamme, saat mennä suoraan tiedustelemaan, mitä plastillinen naama-leikkaus maksaa.

Hänen käsivartensa puristui tiukemmin hentojen hartioitten ympäri.

— Mitä te sanoitte? kysyi tyttö ja yritti pystyyn.

— Minä vain siunasin Pitkästä. Ilman häntä tuskin olisin päässyt selville siitä, mikä minun paras osani on.

— Ja mikä se sitten on?

— Eräs nuori nainen.

He olivat hetken ääneti ja sitten kohtasivat yhtäkkiä heidän katseensa. . . Ilmari kumartui ja suuteli pehmeitä huulia.

— Sirkka, minä rakastan sinua — niin vietävästä, kuiskasi hän.

Tyttö riistäytyi irti, mutta Ilmari ennätti ovelle ennen häntä ja tarttui lujasti kädensijaan.

— Sirkka!

Hän kahmaisi tytön uudelleen syliinsä ja antoi hänen rimpuilla ja pyristellä välittämättä siitä vähääkään. Lopulta tyttö huokasi ja painoi nenänsä hänen olkapäätään vasten.

Ilmari hellitti otettaan.

— Meistä tulee köyhä pari, sanoi hän, — mutta ei hän meillä kummallakaan taida olla järin ylellisiä tapoja. Enkä minä tahdo sinun menevän kanssani naimisiin, ennenkuin olen maksanut oppirahani — vaik-

kapa minun sitten olisi luovuttava osuudestani tähän kustannusliikkeeseen. Ja sitten sitä yritetäänkin uudella innolla ja vahingosta viisastuneena. . .

Sirkka nauraa kukersi.

Ilmari piteli häntä käsivarren mitan päässä itseltään.

— Mikä sinua huvittaa?

— Oh, minä olen kai hiukan höntti.

— Älä sure, niin olen minäkin. Sitä paremminhan sovimme toisillemme. Olemmehan me nyt varmasti kihloissa?

— En minä vielä tiedä. Sanon huomenna. . .

— Miksi huomenna?

— No, viikon kuluttua sitten.

— Stop, Maija-Liisa — olkoon menneeksi huomenna.

— Ja nyt minun täytyy mennä.

Hän lähti, etsi eteisessä Ilmarin päällystakin ja otti käsilaukustaan kirjekuoren, jolle lyijykynällä töheresi muutaman sanan. Kuoren hän työnsi päällystakin povitaskuun.

*

Märkä lumiräntä iski vasten Ilmarin kasvoja, kun

hän illalla lähti ulos mennäkseen Pitkästä tapamaan. Harvalukuiset katulyhdyt paistoivat kuin sädekehällä varustetut kuut katujen kulmissa, ja rantaan viettävillä poikkikaduilla ulvoi tuuli kuin sireeni. Ilmarista tämä sopi aika hyvin hänen mielentilaansa — se lisäsi kiukkua ja päättäväisyyttä.

Pitkänen istui sohvallaan jonkinlainen tupakkanuttu yllään, kun Ilmari märkiä, punaisia kasvojaan pyyhkien astui hänen huoneeseensa. Maisterin vieressä olevalla matalalla pikkupöydällä oli vesikannu, lasi ja pieni lautanen, jolla oli puoleksi syöty suolakurkku. Nähtävästi P. J. Lumme ja Poika Oy:n kirjallinen johtaja vieläkin poti edellispäivän hurjastelun seurauksia.

Ilmari nyökkäsi ja tarjosi itselleen savukkeen kirjoituspöydällä olevasta laatikosta. Pitkänen katsahti häneen levottomasti ja alkoi tutkia hiukan täriseviä sormiaan.

— Yritkö sinä sanoutua irti eilen? kysyi Poika heittäytyen vanhanaikaiseen keinutuoliin.

Pitkänen murahti epäselvästi.

— Otaksukaamme, että yritit, jatkoi Ilmari. — Yrityksesi on onnistunut kaikin puolin. Olet vapaa kuu-

kauden kuluttua.

— Sinäkö sen asian järjestät? tuhtui Pitkänen.

— Takanani on johtokunta, liioitteli Ilmari. — Haluatko syventyä aiheeseen pitemmälti?

— En.

— No, ei sitten. Jos haluat, voit kyllä saada johtokunnan suostumuksen vaikka pergamentille tekstattuna. . .

Maisteri vääntelehti, nyppi sohvan peitettä ja katseli pitkin seiniä.

— Ei ole tarvis.

— Jätetään tälleen sitten tämä asia. Siirrytään toiseen. Minä haluan saada ne osakkeet, jotka möit neiti Montinille.

Pitkäsen kakkulat kääntyivät häneen kysyvinä.

— Vai niin — no, ehkä hän myy ne sinulle.

— Sitä hän ei tee.

— Sille minä en voi mitään.

— Luulet vain. Panehan takki yllesi ja sievä rusetti kaulaasi, sillä sinä lähdet nyt ostamaan nuo osakkeet häneltä takaisin.

Pitkäseltä pääsi hyvin surkea naurahdus.

— Kattia kanssa!

Ilmari nousi ja asettui hänen eteensä kädet ryntäillään. Hänen poskilihaksensa olivat tiukalla.

— Takki ylle, Pitkänen!

— Sinulla ei ole mitään oikeutta tulla rähisemään asuntooni. . .

— Jumaliste, takki ylle! Muuten et huomenna erota itseäsi aamiaislihapullastasi.

Pitkänen nousi ja alkoi pukeutua ähkien ja sadatellen.

— Mutta jollei hän suostu niitä myymään?

— Sinun on saatava ne osakkeet, vaikka sinun pitäisi naida hänet. Minä tulen mukaasi ja odotan ulkopuolella. Manaa esiin joku henki avuksesi, tee mitä tahdot, mutta ilman osakkeita et palaa!

He pääsivät vihdoin matkaan. Astellessaan Rantakatua pitkin kuuli Ilmari, miten maisterin hampaat löivät loukkua, ehkä vilusta, ehkäpä hermostuneisuudesta. . .

— Sano hänelle, että osakkeet maksetaan huomenna kello kahteentoista mennessä, teroitti hän heidän pysähtyessään portille.

Portti narahti ja he tarpoivat tokaista polkua pitkin matalan rakennuksen eteen. Oikealla oli valaistu

ikkuna. Neiti Montin oli siis kotona. Ilmari veti hatun syvemmälle otsalleen ja pudisteli itseään. Röntä oli jo tunkeutunut päällystakin läpi.

Oven edessä Pitkänen pysähtyi.

— En minä mene, sanoi hän. — Ei sinulla ole oikeutta vaatia sitä.

— Minulla on siihen oikeus ainakin moraalisesti, ellei sitä olekaan juriidisesti. Paina pois vain soitto-kellon nappulaa. Esitä asiasi rauhallisesti ja selvästi ja jos hän panee vastaan, niin suutele häntä tai hypnotisoi hänet — mars!

Pitkänen kääntyi ja alkoi kävellä takaisin päin. Parilla harppauksella oli Poika hänen rinnallaan.

— Hei, älä eksy! Ovi on tällä taholla!

Hän tarttui Pitkäsen kaulukseen ja heilautti hänet ympäri.

— Minä huudan poliisia! huohotti Pitkänen.

— Huuda vaikka Hollannin prinssipuolisoa. Ja jos saat apua, niin mukiloin sinut heti putkasta päästyäni kolmasti päivässä aterian jälkeen niin kauan kuin elämme. Ja nyt —

Pitkänen heittäytyi samassa hänen kimppuunsa ja karjui kuin hullu.

— Poliisi! Po—lii—sii! Hei! Täännepäin!

Ilmari löi kätensä hänen suulleen, mutta vetäisi sen samassa takaisin, sillä maisteri iski siihen hampaansa. Seuraavassa silmänräpäyksessä makasi Pitkänen loassa. Hänen silmissään kipinöi.

Jossakin aukaistiin ikkuna. Poika tönäisi jalallaan maisteria ja sähisi:

— Nouse jaloillesi, saaterin hullu!

Ennenkuin Pitkänen oli rämpinyt pystyyn, ilmestyi portille tumma hahmo, joka pysähtyi ja huusi:

— Mitä siellä mekastetaan?

Ilmari kiskoi Pitkäsen jaloilleen ja veti hänet mukanaan portin luo.

— Iltaa, konstaapeli, sanoi hän. — Tämä minun toverini säikähti kissaa — hän, nähkääs, on vähän heikkohermoinen. Ei mitään hätää enää.

— Niinkö on asia? murisi tanakka konstaapeli koettaen katseellaan tunkea pimeyden läpi. Taidatte olla humalassa. . .

— E-ei ollenkaan, vikisi maisteri pärskyttyään likaa suupielistään. — Minä en voi sietää ki-kissoja!

— Mh! ärähti poliisi. — On siinäkin miehiä. Jos vielä kerran kiljaisette, niin —

Heiltä jäi kuulematta, miten sitten kävisi, sillä Ilmari juoksutti jo Pitkästä kohti neiti Montinin ulkovea, joka tällä välin oli auennut. Oviaukossa seiso neiti Montin itse valtavana ja pelottomana.

— Mitä kamalaa meteliä täällä pidetään? tiedusteli hän.

Ilmari tervehti.

— Hyvää iltaa, neiti de Montijo. Tämä maisteri vain on hiukan vauhko, mutta hän on jo rauhoittunut. Tulin saattelemaan häntä, hän kun pelkää pimeässä. Hänellä on teille kiireellistä asiaa.

Tuokiota myöhemmin oli ovi sulkeutunut neidin ja perin ryvettyneen maisterin jälkeen. Ilmari oli sanonut jatkavansa matkaansa.

Hän sai odottaa melkein puoli tuntia. Hänen jalkansa olivat kastuneet ja kirpeä tuuli vihloi ilkeästi märkien vaatteitten läpi. Pieni asia suurelle sielulle, tuumi Ilmari ja jatkoi marssimistaan. Ja kun maisteri sitten ilmestyi näkyviin, tunki hän märän hihansa tämän kainaloon ja lähti pitkin askelin kulkemaan katu ylöspäin.

— No, osakkeet tulivat?

— Tulivat.

— Sinussahan on sittenkin miehen ainesta, kehui Ilmari. — Vaikka eipä sitä niin paljon taida olla, että siitä sen enempää kannattaisi iloita. Mitä sinä teit Eugenialle?

Pitkäsen silmiin tuli surkea ilme, mutta sitä ei Ilmari nähnyt.

— Minä — minä, yritti maisteri, — eih — en minä voi sanoa. . .

— Et suinkaan sentään tappanut häntä?

— Kunpa olisinkin tehnyt sen, mutisi Pitkänen hampaitaan narskuttaen. Hän onki taskustaan paperikäärön ja ojensi sen Ilmarille.

— Tattis! Hyvää yötä nyt, Pitkänen. Tässä eroavat tiemme.

Poika kääntyi ja pisti juoksuksi.

*

Riisuessaan päällystakkiaan tuli Ilmari tunnustelleeksi kumpaakin povitaskuaan. Toisesta hän onki keltaisen, suurehkon kirjekuoren ja luki siitä:

»Suostun menemään kihloihin kanssasi, jos maksat 'oppirahasi' tämän sisällöstä. Sinä et saa luopua osakkeistasi — sinusta pitää tulla minun suuri kus-

tannusmieheni.

Sirkka.»

Hän meni huoneeseensa, istuutui vuoteen laidalle ja aukaisi kuoren. Sen sisällä oli kaksi pankkitalletuskirjaa. Hän aukaisi ne, ensin toisen ja sitten toisen, ja jäi typerästi tuijottamaan siististi piirrettyjä numeroita.

Laupias Kungfutse!

Viisisataatuhatta!

Hän pani kirjat yöpöydälle, kömpi pystyyn ja hoippui kylpyhuoneeseen, missä aivastaen pisti päänsä vesihanauksen alle.

XV luku

FINIS.

Ohut, valkea lumiverho peitti kadut ja katot. Ilmari Lumme käveli toimipaikkaansa kohden nuuhkien ilmaa yhtä ihastuneesti kuin pikkupoikana ollessaan. »Haisi niin talvelle» jälleen. Olo tuntui niin ihmeen kevyeltä kainaloon pistetystä osakekirjakääröstä ja povitaskussa painavista pankkirjoista huolimatta. Tai kenties juuri ne aikaansaivatkin tuon kepeyden tunteen. Rahalla ja rahan vastikkeella on ihmeellisiä ominaisuuksia. Ja kaiken lisäksi hän nyt saattoi olla varma Sirkasta.

Nyt saivat Eugenia Montin ja hänen aseenkantajansa tehdä, mitä tahtoivat. *Naisten Oman Maailman* kohtalo oli ratkaistu. Lehti oli kuollut ja kuopattaisiin mahdollisimman hiljaisesti ja huomiota herättämättä — Eugenia-neitihän saattoi, jos tahtoi, jatkaa suhteitaan siihen mediosisarensa avulla tästälähtien. P. J. Lumme ja Poika Oy:n asemaa oli tuettava muilla keinoin — ja ne kyllä keksittäisiin.

Kustannusliikkeen edustalla Poika pysähtyi hetkeksi ja imaisi pari kertaa raikasta ilmaa oikein keuhkojensa täydeltä. Hän naurahti. Parasta lähteä työ-

pöydän ääreen nyt, muuten tässä muuttuisi ilmapallosi kohta.

Käytävässä hän hipaisi kädellään Sirkka Paasion päällystakkia, samalla hellästi ja ikäänkuin hiukan häpeillen tällaista hentomielisyyden ilmausta. Hän nyökkäsi paksulle Viskarille, joka työhuoneensa kynnyksellä seisten harjasi housujaan, ja heilautti kättään »Luurangolle», joka ilmeettömänä kuin unissäkävijä marssi käytävän poikki kädessään jokin merkkillinen vehje — luultavasti kärpäslätkä. Ja kun hän lopulta astui huoneeseensa, pilkisti valju aurinko ikkunasta ja seinillä hymyilivät kaikki tuhmat neitsyet, niin että heidän valkoiset hampaansa välkkyivät.

Puoli tuntia myöhemmin saapui toimistoon neiti Montin Carmen Helkkeen seurassa. He olivat molemmat kuohuksissaan ja riitelivät hyvän rupeaman siitä, kumpi heistä oikeastaan puhuisi. Koska Carmen Helkkeellä ei ollut mukanaan megafoonia, joutui hän tappiolle.

Ilmari antoi heidän paasata. Vasta todettuaan, ettei Carmen pystynyt »panemaan suulla kampoihin», niinkuin sotaväessä sanotaan, hän tiedusteli, mitä asiaa arvoisilla naisilla oli.

Neiti Montin viskasi pöydälle käärön — arvatenkin käsikirjoitusta — pani kätensä puuskaan ja mörähti:

— Mitä te tarkoittatte panemalla Pitkäsen kiristämään minulta osakkeeni eilen? Minä en hyväksy koko kauppaa.

— Pitkänen oli myynyt nuo osakkeet saamatta siihen lupaa, sanoi Ilmari tyynesti.

— Mutta hänhän sanoi olevansa oikeutettu tekemään sen.

— Hän puhui pehmeitä — johtokunnan puheenjohtaja oli ulkomaanmatkalla, kun kauppa tehtiin.

Naiset katsoivat toisiaan neuvottomina.

— No, voitte kai siitä huolimatta ottaa artikkelini *Naisten Oman Maailman* ensi numeroon, sanoi neiti Montin jo paljon hiljaisemmalla äänellä.

— Valitettavasti *Naisten Oma Maailma* on räjähtänyt ilmaan niinkuin kaikki muutkin suuret illusioonit.

— Mitä te tarkoittatte?

— Juuri sitä, mitä sanon. Koko julkaisu on lopetettu. Lehti nietu — kaputt, fini, slut!

Kului melkein neljännestunti, ennenkuin hän sel-

visi ällistyneistä naisista, jotka epämääräisiä uhkauksia mutisten lopulta vaelsivat tiehensä. Ah, Herra, miten hän nautti! Hänen oli niin hyvä olla, ettei hän jaksanut oikein vihata Pitkästäkään, tuota romaanikonnaa, joka arvatenkin tällä hetkellä kuivatteli housujaan ja hautoi kuhmujaan ummehtuneessa huoneessaan. Teki mieli mennä taputtamaan isäukkoa pääläelle, tai tilata ruusukimppu Zinaida-tädille, tai. . . ei, ensi työkseen hänen oli puhuttava Sirkkan kanssa.

Hän soitti »Luurangolle» ja hetkistä myöhemmin tyttö astui huoneeseen vaalean kiharapilven ympäröimät kasvot hieman kalpeina, mutta silmissä loiste, jonka kaltaista ei ole saatavissa parhaistakaan rohdoskaupoista. Poika istutti hänet nojatuoliin ja naputti pankkikirjoilla kämmenpohjaansa. Hän oli iloinen ja kiitollinen Sirkkan suurenmoisesta tarjouksesta, mutta hän ei voinut ottaa sitä vastaan.

Tyttö mutristi suutaan ja oli niin viehättävän näköinen, että Poika itsekseen vannoi kaikkien cinquecenton madonnienkin ihanuuden kalpenevan tämän sulouden rinnalla. Mutta hänen ihastuksensa jäähdyi hiukan, kun Sirkka hyvin päättäväisesti sanoi:

— Ei tullut mitään sitten!

— Mistä?

— Kihlauksesta. Älä nyt käyttäydy kuin joku mis-
siromaanin sankari, vaan noudata mieluummin filo-
sofin neuvoa: »Älä nai tyttöä rahojen takia, nai hänet
hänen itsensä takia ja ota rahat kaupanpäällisiksi».

Ilmari pudisti päätään. Hän tiesi olevansa teatraa-
linen ja vilpillinenkin, mutta hän oli nyt niin täyn-
nä hyviä töitään ja uusia, hyviä päätöksiä, että tämä
»kaunis ele» hänen mielestään oli aivan välttämätön,
jottei harmonia rikkoutuisi.

Tyttö nousi. Hetken hän seisoj kahden vaiheilla,
mutta sitten hänelle tuntui juolahtavan jotakin mie-
leen ja hän istuutui jälleen.

— No, olkoon menneeksi — minä suostun kompro-
missiin. Myy minulle joku määrä osakkeita. Niin pal-
jon, että saat tarvitsemasi summan.

Ilmari purskahti nauruun.

— Saneleeko solidaarisuuden tunne omaa suku-
puoltasi kohtaan tuon ehdotuksen, vai pelkästä ihmi-
systävällisyydestäkö sinä sen teet?

Sirkka ei ymmärtänyt.

— Tarkoitin: aiotko sinä sitten antaa aseet käteen
neiti —

Hän puraisi huultaan ja karahti punaiseksi. Mikä hemmetin halpamainen lurjus hän sentään oli!

— Ihan on kuin volapykiä puhuisit, sanoi tyttö.

— Never mind — minä en ole nyt ihan normaali.

— No, suostutko?

— Kiitos kysymästä, kyllä.

He paiskasivat kättä.

*

Pietari Johannes katseli kynsiään, huomaamatta, että ne olivat sekä leikkaamisen että puhdistamisen tarpeessa. Hänen ajatuksensa olivat irtautuneet maallisista asioista ja askartelivat vaihteen vuoksi iäisyyskysymyksissä. Hän oli äkkiä havainnut lähes tyvänsä elämän ehtopuolta — ja minkälainen oli hänen päivätyönsä ollut? Kaikki näytti niin mitättömältä, surkuteltavalta, naurettavalta. Vaivaisen leiviskän hän oli saanut ja senkin hän oli haudannut maahan kuin koira luun. Hän oli ollut huono palvelija — tavaltaan yhtä huono kuin Pitkänen, joka nyt istui kurjana ja kolhittuna (ja humalaisena) tuossa häntä vastapäätä polttaen laivojaan. Tai ehkä hän ei nyt sentään ollut vielä ihan tuolla asteella — Pitkänenhän oli yhä tärkkiä muuttunut suorastaan raunioksi. Älykäs, tar-

mokas, kunnianhimoinen Pitkänen!

— Minä o-olen nyt tehnyt itsemurhan, örisi Pitkänen. — Minä olen o-oman itseni haamu. Luhistunut mikrokosmos. Hik!

Hänen silmistään tipahteli suuria kyyneleitä.

Pietari Johannes palasi takaisin maailmaan.

— Minä en oikein ymmärrä, mitä on tapahtunut, valitti hän. — En saa minkäänlaista yhtenäisyyttä asioihin. Sinun puheesi on yhtä hämärää kuin Ilmarinkin. Tiedän kyllä, että olet jollakin tavoin sotkenut tuon kirotnu naistenlehden asioita, mutta tarvitsee-ko sinun nyt silti muuttua erehtyneestä ihmislapsesta ihan siaksi? Miksi sinä olet ruvennut juomaankin tuolla tavalla?

— Miksi na-naiset käyttävät hameita ja mihiksi ih-ihmiset lukevat »tosikertomuksia»? Vastaappas siihen. No niin, no. Minä pelasin ja — hävisin. Ja te, pikkusielut ja poroporvarit ja — no, olkoon nyt. Itsehän si-sinä olet antanut potkut minulle.

— Älä jaarittele. . .

— Ilmari sanoi — puhui johtokunnasta. . .

Pietari Johannes vaikeni. Tietenkin oli Ilmarilla ollut pätevä syy. Ja loppujen lopuksi: parastahan näin

olikin, koska Pitkänen osoitti tällaisia oireita. Mutta tänään oli pojan puhuttava suunsa puhtaaksi.

— Ehkä a-asiat olisivat vielä ko-korjaantuneetkin, nyyhkytti Pitkänen, — ellei piru olisi vienyt minua.

— Mikä piru?

— Montinska. . .

Pitkä hiljaisuus. Pietari Johannes katsoi ikkunasta kadulle, jolla pieni miehenalku jo koetteli suksiaan. Pitkänen nousi ja ojensi vapisevan kätensä.

— No, emme kai me vielä eroa? kysyi P. J.

— Saanko — saanko minä sitten olla täällä joulu-kuun loppuun?

— Tietysti saat. Mutta pysyttelehän selvänä sen aikaa.

Pitkänen meni.

Tuokion istui P. J. liikkumattomana pöytänsä ääressä. Sitten hän soitti Ilmarille.

— Käyhän täällä.

Poika tuli ja hänen mukanaan tuli Sirkka Paasio. He olivat inhoittavan iloisen ja tyytyväisen näköisiä. P. J. katseli tyttöä pitkään ja siirsi sitten kysyvän katseensa perilliseensä.

— Me olemme vailla sinun isällistä siunaustasi, sa-

noi Ilmari, ja Sirkka katseli kainosti kenkiensä kärkiä.

Jonkinlainen toivoton kateus nosti päätään P. J:n sisimmässä. Hän katsoi heitä ynseästi.

— Onkohan tämä ajankohta oikein sopiva kihlautumiselle? sanoi hän.

— Paras mahdollinen, tokaisi Poika. — Nyt ollaan nimittäin taas selvillä vesillä. *Naisten Oma Maailma* on jälleen utopia vain — ja minä maksan fioolit. Älä siis kokoa pilviä otsallesi. Firma ei tuon onnettoman lehden takia kärsi penninkään tappiota. Ja kunhan me, isäukko, lyömme viisaat päämme yhteen — ja siinä yhteentörmäyksessä on myös Sirkka mukana — niin keksitäänkin parempi keino rahantulon lisäämiseksi. Minulla on nyt kokemusta, eikä pääse Pitkänenkään enää sotkemaan peliä.

— Minä tahtoisin mielelläni tietää, mitä Pitkänen oikein on tehnyt. . .

— Illalla, pappa kulta, illalla. Ei nyt ole aikaa. Täytyy joutua tilaamaan sormuksia.

— Ja mistä sinä aiot nuo mainitsemasi »fioolit» maksaa?

— As kumma, olin ihan unohtaa. Minä olen myynyt Pitkäsen osakkeet ja suuren osan omiani Sirkalle.

— Mitä hemmettiä? Millä oikeudella?

— Rauhoittukaa, johtaja, jääväthän ne perheeseen. Enkä minä ole mikään Klaara, hymyili Sirkka.

— Enkä minäkään ole mikään johtaja — sinulle, naurahti Pietari. Hänen katseensa oli kirkastunut ja olo alkoi tuntua taas oikein mukavalta. — Onneksi olkoon, lapset, lisäsi hän. — Muis, muis, Sirkka!

— Älä nyt aloita taas, sanoi Ilmari ja iski isälleen varoittavasti silmää.

*

Zinaida korjasi teevehkeitä ruokailuhuoneen pöydältä ja hyräili muuatta schlageria »Tanssivasta kongressista». Ilmari oli viheltänyt sitä niin usein, että sävel oli pakostakin jäänyt mieleen. Keittiössä hän jäi miettivästi katsomaan Alidaa, piikaista.

— Mikähän ihme siinä on, etteivät eräät ihmiset ole ollenkaan niin epämiellyttäviä kuin toiset? mutisi hän.

Mutta se oli Alidalle liian syvällistä. Mistä hän olisi tiennyt Zinaida-neidin mielessään vertailevan Bodil Vangia Sirkka Paasioon?

Omassa huoneessaan oli P. J. Lumme syventynyt tutkimaan *La Vie Parisienne'*ia. Iäisyysajatukset oli-

vat unohtuneet.

Ja vihdoin, arkihuoneen sohvalla istui nuori pari käsivarret ja päät sekaisin, niinkuin vastakihlatuilla on tapana.

— Sirkka! sanoi Ilmari.

— Ilmari! huudahti Sirkka.

Kunnes heistä tämä mielenkiintoinen, mutta kielämättä hiukan monotooninen keskustelu alkoi riittää vastaukseksi edellä käyneisiin kysymyksiin, ja siirryttiin proosallisempiin asioihin.

— Mitähän me oikein alkaisimme hommata *Naisten Oman Maailman* tilalle?

Ilmarin ääni oli huolestunut.

Sirkka tyrkkäsi peukalollaan pystyn nenänsä vielä enemmän pystyyn ja tuijotti kattoon. Sitten hän nousi, etsi eräältä hyllyltä *Naisten Oman Maailman* viimeisen numeron ja otti Ilmarin liivintaskusta lyijykynän.

— Mitä tästä sanot? kysyi hän, veti lehden otsikon yli paksun viivan ja tekstasi tilalle:

LASTEN OMA MAAILMA.

Ilmari purskahti nauruun.

— Ei hullumpaa — tulevaisuutta ajatellen. Ja pikku Efraim Peltonen olisi kuin luotu sen toimittajaksi.
